

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

REVISTA ACADEMIEI DE ȘTIINȚE ALE SECURITĂȚII NAȚIONALE ANUL VIII, 2023 NR.2 (14)

RASSN

Revista Academiei de Științe ale Securității Naționale

NR. 2 / 2023

ȘTIINȚE MILITARE

INFORMAȚII ȘI SECURITATE NAȚIONALĂ

ORDINE PUBLICĂ

CONSILIUL ȘTIINȚIFIC

Prof.univ.dr. **Gabriel-Florin MOISESCU** – președinte

Prof.dipl.eng, **Pavel NEČAS**, PhD, MBA, dr.h.c., Faculty of Political Science and International Relations, Unicversity of Matej Bel, Slovakia;

Prof. assit. **Jan RAJCHEL** – University of Natural Sciences and Humanities, Polonia;

Prof. **Miroslav KELEMEN**, Tehnical University of Košice, Slovakia;

Prof. univ. dr. **Mihail ANTON**

Prof. univ. dr. **Gheorghe BOARU**

Prof. univ. dr. **Ilie BOTOȘ**

Prof. univ. dr. **Viorel BUȚA**

Prof. univ. dr. **Dan CAVAROPOL**

Prof. univ. dr. **Valentin DRAGOMIRESCU**

Prof. univ. dr. **Costel DUMITRESCU**

Prof. univ. dr. **Daniel DUMITRU**

Prof. univ. dr. **Teodor FRUNZETI**

Prof. univ. dr. **Gabriel OPREA**

Prof. univ. dr. **Cristian-Florin POPESCU**

Prof. univ. dr. **Gheorghe TOMA**

Prof. univ. dr. **George-Marius ȚICAL**

Conf. univ. dr. **Florin NEACȘA**

Conf. univ. dr. **Diana Elena ȚUȚUIANU**

Dr. **Petru ȚĂGOREAN**

Colegiu de redacție

Redactor-șef - Prof.univ.dr. **Costel DUMITRESCU**

Redactor-șef adjunct - Prof.univ.dr. **George-Marius ȚICAL**

Membri

Prof. univ. dr. **Mihail Anton**

Prof. univ. dr. **Valentin Dragomirescu**

Prof. univ. dr. **Daniel Dumitru**

Conf.univ.dr. **Diana-Elena Țuțuianu**

Nelușa Solbă

Secretar redacție - Conf.univ.dr. **Florin Neacșa**

*Revista
Academiei de Științe
ale Securității Naționale*

Editată de Academia de Științe ale Securității Naționale

Revistă indexată în baze de date internaționale
(SSRN, ResearchBib, Scipio)

ISSN 2537-1363
ISSN-L 2537-1363

CUPRINS

EDITORIAL	7
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. George ȚICAL</i>	
TRANSFORMAREA SISTEMELOR DE ARTILERIE TERESTRĂ PRIN TEHNOLOGII MODERNE DE CONDUCERE A FOCULUI ȘI INTEGRAREA ACESTORA ÎN ARHITECTURI OPERAȚIONALE ÎNTRUNITE.....	13
<i>Col.(r.) prof.univ.dr. DUMITRU DANIEL</i>	
CERINȚELE NATO PRIVIND INTEROPERABILITATEA ȘI REACȚIA RAPIDĂ A ALIANȚEI	35
<i>Gl.bg.(rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe TOMA</i>	
AȘA A ÎNCEPUT AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL CAUZELE ȘI CARACTERISTICILE EVENIMENTULUI.....	44
<i>Col.(rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU</i>	
MANAGEMENTUL INFORMAȚIILOR DE SECURITATE	53
<i>Dr. Ruxandra Rîmniceanu</i>	
SPAȚIUL EXTRAATMOSFERIC - ZONĂ DE COOPERARE ȘI DE CONFLICT	61
<i>Gl.bg.(r.) dr. Petru ȚĂGOREAN</i>	

ADMINISTRAȚIE ȘI CETĂȚENI	72
---------------------------------	----

Col.(r.) prof.univ.dr. Cristian Florin POPESCU

CONCEPTUL DE <i>SHARED ACCOUNTABILITY</i> : „RĂSPUNDEREA COMUNĂ ÎNTRE POLIȚIE ȘI COMUNITATE CONSOLIDEAZĂ LEGITIMITATEA AMBELOR PĂRȚI”	83
--	----

Col.(r.) prof.univ.dr. Costel DUMITRESCU

EDITORIAL

PERCEPȚIA PUBLICĂ FAȚĂ DE SISTEMUL DE ORDINE PUBLICĂ ÎN RAPORT DE INCOERENȚA INTERNĂ A ACESTUIA: SEMNIFICAȚIE, FACTORI ȘI PERSPECTIVE

Factorii de îmbunătățire a eficacității agențiilor de aplicare a legii capătă, în prezent, o relevanță tot mai mare. Acest lucru atrage atenția comunității științifice asupra calităților profesionale ale ofițerilor de poliție, precum și asupra factorilor externi care influențează munca acestora. Vom încerca să descoperim factorii care influențează eficacitatea aplicării legii și ne propunem să explorăm problema încrederii dintre public și poliție. Vom examina importanța încrederii publicului în munca ofițerilor de poliție și vom încerca identificarea factorilor cheie care influențează nivelul de încredere în ofițerii de poliție și eficacitatea lor profesională.

Astăzi, aplicarea legii implică un set complex de măsuri, majoritatea bazându-se pe interacțiunile dintre ofițerii de poliție și public. Prin urmare, eficacitatea acestei interacțiuni are un impact direct asupra adecvării funcționale a instituției polițienești. Există o gamă largă de calități semnificative din punct de vedere profesional în rândul ofițerilor de poliție, care, luate împreună, determină succesul lor în prevenirea și soluționarea infracțiunilor.¹ Cu toate acestea, multe dintre aceste calități, semnificative din punct de vedere profesional, nu au legătură cu comunicarea. De exemplu, condiția fizică, abilitățile de ochire la tragere, abilitățile de recuperare a informațiilor, abilitățile analitice - toate acestea și multe alte calități caracterizează nivelul profesional al unui ofițer de poliție.

¹ Osintseva A.V., Garmanova O.V. *Trăsături de personalitate importante din punct de vedere profesional ale unui angajat al organelor de afaceri interne, în funcție de tipul de activitate* // Psihopedagogie în agențiile de aplicare a legii, 2009. Nr. 4.

Cererea de ofițeri de aplicare a legii este determinată de cererea publicului de a aplica legea. De fapt, inițierea unui caz nu este atât punctul de plecare pentru agențiile de aplicare a legii, cât rezultatul intermediar al interacțiunii dintre public și poliție, în timpul căreia se înregistrează comiterea unei infracțiuni. Astfel, pe lângă cazurile în care poliția însăși identifică activități ilegale, impulsul inițial pentru activitățile de aplicare a legii vine din partea publicului, care raportează încălcările produse, depune plângeri cu privire la daune de diferite feluri, depune mărturii etc. Și aici, după cum vedem, natura interacțiunii care se desfășoară între populație și instituția polițienească afectează în mod direct cât de conștienți sunt ofițerii de aplicare a legii cu privire la infracțiunile care se petrec în societate.

Un alt aspect care demonstrează importanța interacțiunii constructive dintre ofițerii de poliție și public este acela că modul inițial de reprezentare a caracteristicilor sociale ale interacțiunii cu reprezentanții unui anumit grup social determină natura procesului de comunicare construit, precum și rezultatele acestuia. Astfel, atunci când vorbim, de exemplu, despre munca educațională a polițiștilor adresată adolescenților, este evident că gradul de adecvare a percepției măsurilor educaționale depinde direct de imaginea despre polițiști și de percepția lor socială.

O altă problemă serioasă asociată cu aspectul social și comunicativ al activităților ofițerilor de aplicare a legii este măsura în care populația așteaptă un rezultat constructiv din interacțiunea cu ofițerii de poliție. Acest aspect este crucial atunci când se decide dacă se îndeplinește sau nu datoria civică într-o situație dificilă. Pentru a clarifica acest aspect, trebuie menționat că pentru public, participarea la o anchetă și, mai ales, la un proces, este o situație stresantă, plină de posibilitatea unor complicații ulterioare din partea unor persoane neinteresate să își rezolve crimele. Prin urmare, cetățenii apreciază protejarea intereselor lor în timpul procedurilor de investigație și judiciare, dar la fel de important este rezultatul final al prinderii și pedepsirii infractorilor. În acest sens, așteptările subiacente care determină posibilitatea soluționării eficiente a infracțiunilor sunt semnificativ mai favorabile implicării publicului în relația cu poliția decât o neîncredere subiacentă în statul de drept. Din această ultimă perspectivă, pesimistă în ceea ce privește funcționalitatea instituției polițienești, perspectivele muncii unui ofițer de aplicare a legii reprezintă un indicator central în determinarea sensului participării la activitățile instituționale ale poliției. Cu alte cuvinte, membrii societății, în general, aspiră la rezultate în eforturile lor, iar în acest sens,

motivația de a coopera cu ofițerii de aplicare a legii este direct legată de perspectivele și caracterul constructiv al muncii lor.

Ajungem aici la un punct important care, de fapt, formează nucleul discuției analitice actuale. În toate cazurile examinate mai sus, categoria încrederii publice în ofițerii de poliție apare în forme variate. Acest lucru demonstrează că problema încrederii în ofițerii de poliție are o semnificație teoretică și practică deosebită și, prin urmare, merită o analiză detaliată.

Principalele domenii în care se actualizează importanța încrederii publice în activitățile ofițerilor de aplicare a legii sunt legate de următoarele aspecte:

- încrederea ca factor în stabilirea contactului social (în special în procesul de colectare a informațiilor sau în activitățile educaționale, în unele cazuri desfășurate de ofițerii de poliție);

- încrederea ca bază pentru creșterea nivelului de atractivitate al cetățenilor față de ofițerii de aplicare a legii (depășirea problemei infracțiunilor ascunse);

- încrederea în ofițerii de poliție ca factor în îmbunătățirea statutului social al polițiștilor.

Să examinăm fiecare dintre aceste aspecte mai detaliat. Încrederea, ca factor în stabilirea contactului social, determină caracterul adecvat al răspunsului publicului la întrebările primite de către ofițerii de aplicare a legii în timpul activităților operative. De exemplu, activitățile de investigație implică interviuarea victimelor și a martorilor și clarificarea detaliilor cazului.

Analizând nivelul de reacție a publicului, putem observa cel puțin o dualitate a opțiunilor de interacțiune. În primul caz, reacția publicului este asociată cu răspunsul minim admisibil la solicitările forțelor de ordine în situația dată. Cu alte cuvinte, de exemplu, în domeniul mărturiilor martorilor, aceasta se manifestă prin martorii oculari care încearcă să se retragă din procesul de investigație, ceea ce duce la ascunderea informațiilor și la o reticență extremă în a coopera cu ofițerii de poliție, cu care se străduiesc să minimizeze contactul. Al doilea scenariu implică asistență activă la anchetă, în care membrii societății nu numai că răspund la solicitările primite, ci demonstrează și inițiativă personală bazată pe cunoștințele lor despre natura și circumstanțele cazului. Aceasta din urmă implică, în special, raportarea voluntară către poliție a martorilor infracțiunii și furnizarea ulterioară a mărturiilor complete ale martorilor. Evident, există o discrepanță între opțiunile luate în considerare în ceea ce privește condițiile favorabile pentru desfășurarea activităților de investigație, ceea ce poate fi crucial în

implementarea acestora. Astfel, eficacitatea ofițerilor de poliție depinde direct de nivelul și natura contactului lor social cu publicul. La rândul său, natura contactului social este direct legată de nivelul de încredere al publicului în ofițerii de poliție.

Al doilea aspect analizat este o consecință directă a acestui principiu. Însuși actul de cooperare cu organele de drept reprezintă fie o normă a activității sociale, fie o stare nefirească, nedorită pentru un membru al societății, ceea ce este direct legat de natura atitudinilor sale sociale.

De exemplu, pentru membrii subculturilor criminale, solicitarea ajutorului de la organele de drept este văzută ca o acțiune extrem de nedorită, contrară modelelor de activitate socială stabilite în cadrul acestei viziuni asupra lumii. Cu toate acestea, chiar și fără a lua în considerare o astfel de formă juridic negativă de viziune socială asupra lumii, trebuie menționat că contactarea organelor de drept este un pas serios, asociat cu restricții semnificative pentru mulți membri ai societății. O astfel de limitare este percepția stereotipă a ineficienței agențiilor de aplicare a legii și lipsa lor de interes în îndeplinirea funcției lor sociale principale. Astfel de stereotipuri descurajează victimele chiar și de la a raporta infracțiunile poliției, ceea ce duce la o depășire semnificativă a numărului total de infracțiuni comise față de numărul total de infracțiuni cunoscute de organele de drept. După cum au remarcat mulți cercetători, ascunderea unei infracțiuni este unul dintre cele mai importante motive ale impunității acesteia.² Aceasta este una dintre problemele criminalisticii moderne care se extinde mult dincolo de metodologia profesională a muncii de investigație, deoarece aspectul social al problemei devine unul dintre factorii decisivi în acest caz.

În imaginea de ansamblu a interacțiunii sociale, statutul social al ofițerilor de poliție joacă un rol semnificativ. Acesta reflectă nu doar eficiența agențiilor de aplicare a legii, ci și prestigiul social al forțelor de ordine, care influențează direct alegerile de carieră în favoarea forțelor de ordine, precum și motivația constructivă a ofițerilor de poliție. Aici, nivelul de încredere publică servește simultan ca bază pentru creșterea responsabilității sociale personale a ofițerilor de poliție, ceea ce contribuie la îmbunătățirea performanței lor personale și la îmbunătățirea generală a situației criminale.

² Enders, A. I. *Aspect teoretic și metodologic al problemei identificării și definirii activității infracționale în contextul ascunderii deliberate a urmelor infracțiunii (folosind incendiarea ca exemplu)*. Societate și Drept, 2016. Nr. 2 (56).

După cum demonstrează analiza teoretică, încrederea publică în ofițerii de aplicare a legii este un factor cheie în creșterea eficienței acestora și în îmbunătățirea climatului social general. Cu toate acestea, conceptul de încredere în sine, în acest caz, necesită o analiză atentă, deoarece, în diverse situații, se manifestă în așteptările sociale legate de diverse calități percepute ale ofițerilor de poliție. Înțelegerea acestui aspect este crucială pentru dezvoltarea unor obiective adecvate pentru crearea unei imagini sociale pozitive a ofițerilor de poliție.

Așadar, să luăm în considerare principalele tipuri de încredere în ofițerii de poliție. Există două aspecte cheie: încrederea bazată pe recunoașterea integrității unui ofițer de aplicare a legii și încrederea bazată pe recunoașterea unui nivel suficient de profesionalism.

Aspectul încrederii asociat cu gradul de integritate al unui ofițer de aplicare a legii reflectă luarea în considerare a corespondenței sau discrepanței dintre obiectivele ofițerului și responsabilitățile sale de serviciu. Aici, opusurile polare sunt „vârcolacul în uniformă”, pe de o parte, și ofițerul de poliție motivat profesional, pe de altă parte. Trebuie menționat că evaluarea inițială a unui ofițer de poliție se realizează în contextul identității sale de grup, ceea ce înseamnă că nu mai este vorba atât de o chestiune de comunicare privată și atitudini formate în cadrul acesteia, cât mai degrabă de stereotipuri de grup înrădăcinate în conștiința socială, care se extind la întreaga comunitate a forțelor de ordine. În consecință, noțiunile stereotipice despre natura coruptă a activităților ofițerilor de aplicare a legii, prezente în conștiința socială modernă, duc la așteptări inițiale negative față de aceștia.³ Acest lucru are un impact extrem de negativ asupra eficacității în cele din urmă a activităților instituționale ale poliției.

Al doilea aspect al încrederii în ofițerii de aplicare a legii este încrederea în nivelul lor de profesionalism. Aici, ca și în exemplul discutat mai sus, avem de-a face cu o percepție socială îndreptată către instituția polițienească în ansamblu, eficacitatea generală a activităților operaționale servind drept criteriu determinant pentru evaluare. În mod caracteristic, percepțiile privind eficacitatea ridicată a aplicării legii acționează ca un factor de descurajare puternic pentru acei membri ai societății care sunt expuși riscului de a comite infracțiuni.

³ Perednya, D.G., *Imaginea ofițerilor de poliție în ziare și conștiința de masă a rușilor*. Social Research, nr. 2, 2016.

Concluzie

Importanța incontestabilă a încrederii publicului în poliție determină importanța luării de măsuri pentru sporirea acesteia. În opinia noastră, există două domenii principale de abordat. Primul este optimizarea structurii agențiilor de aplicare a legii, în vederea creșterii eficacității acestora. În acest caz, crearea unor precedente pozitive de interacțiune publică cu ofițerii de poliție este de o importanță capitală, deoarece aceasta poate influența percepțiile sociale și, în special, poate contribui la falsificarea⁴ stereotipurilor negative formate cu privire la ofițerii de poliție. În același timp, natura selectivă a actualizării faptelor sociale în conștiința membrilor publicului este evidentă. Totodată, natura selectivă a actualizării faptelor sociale în conștiința societății sugerează că această abordare trebuie completată de măsuri care să evidențieze calitățile pozitive ale ofițerilor de poliție în viziunea socială asupra lumii. Acest lucru necesită reflectarea specificului muncii lor, prezentarea succeselor lor și crearea de produse culturale care să contribuie la eliminarea stereotipurilor negative și să cultive așteptări sociale constructive. Literatura și cinematografia nu sunt de mică importanță aici, ca domenii ale culturii care exercită cea mai puternică influență asupra viziunilor individuale și sociale asupra lumii.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Enders, A. I. Aspect teoretic și metodologic al problemei identificării și definirii activității infracționale în contextul ascunderii deliberate a urmelor infracțiunii (folosind incendierea ca exemplu) // *Societate și Drept*. - 2016. - Nr. 2 (56).
2. Lakatos, I. „Falsificarea și metodologia programelor de cercetare științifică.” Moscova: Medium, 1995.
3. Osintseva O.V., Garmanova O.V. Trăsături de personalitate importante din punct de vedere profesional ale unui angajat al organelor de afaceri interne, în funcție de tipul de activitate//*Psihopedagogie în agențiile de aplicare a legii*. 2009. Nr.4.
4. Perednya, D.G. „Imaginea ofițerilor de poliție în ziare și conștiința de masă a rușilor.” *Social Research*, nr. 2, 2016.

Col.(r.) prof. univ. dr. George ȚICAL

Redactor-șef adjunct al Revistei Academiei de Științe ale Securității Naționale

⁴ Termenul este folosit în sensul epistemologic de a infirma o regulă generală prin afirmarea unei stări imposibile din punctul de vedere al acestei reguli generale. În acest caz, imaginea stereotipă a unui ofițer de poliție servește drept o astfel de „regulă generală”. Pentru mai multe informații despre falsificare, vezi Lakatos, I. „Falsificarea și metodologia programelor de cercetare științifică.” Moscova: Medium, 1995.

TRANSFORMAREA SISTEMELOR DE ARTILERIE TERESTRĂ PRIN TEHNOLOGII MODERNE DE CONDUCERE A FOCULUI ȘI INTEGRAREA ACESTORA ÎN ARHITECTURI OPERATIONALE ÎNTRUNITE

TRANSFORMING GROUND ARTILLERY SYSTEMS THROUGH MODERN FIRE CONTROL TECHNOLOGIES AND THEIR INTEGRATION INTO JOINT OPERATIONAL ARCHITECTURES

Col.(r.) prof.univ.dr. DUMITRU DANIEL

*Membru corespondent al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(e-mail:daniel_dumitru64@yahoo.com)*

Rezumat: Această lucrare își propune să analizeze principalele tendințe și inovații în domeniul tehnologiilor de conducere și execuție a focului, evidențiind modul în care acestea contribuie la creșterea performanțelor operaționale ale artileriei. Accentul va fi pus pe integrarea sistemelor de comandă și control, utilizarea senzorilor avansați, automatizarea calculelor balistice și dezvoltarea munițiilor inteligente, toate acestea convergând către realizarea unui lanț decizional rapid și eficient.

Cuvinte cheie: sisteme de artilerie, artilerie terestră, precizie, mobilitate, schimbări doctrinare, evoluție tehnologică, forțe terestre, structuri operaționale, sprijinul acțiunilor.

Abstract: This paper aims to analyze the main trends and innovations in the field of fire control and execution technologies, highlighting how they contribute to increasing the operational performance of artillery. The emphasis will be on the integration of command and control systems, the use of advanced sensors, the automation of ballistic calculations and the development of smart ammunition, all of which converge towards the achievement of a fast and efficient decision-making chain.

Keywords: artillery systems, land artillery, precision, mobility, doctrinal changes, technological evolution, land forces, operational structures, support of actions.

Modernizarea tehnologiilor de conducere și execuție a focului reprezintă una dintre direcțiile esențiale de evoluție în cadrul sistemelor de artilerie terestră, având un impact direct asupra eficienței, preciziei și vitezei de reacție în operațiile militare contemporane. În contextul transformărilor profunde generate de digitalizare, automatizare și integrarea sistemelor

informaționale, procesele tradiționale de planificare, coordonare și executare a focului au fost redefinite fundamental.

În același timp, vor fi abordate provocările asociate implementării acestor tehnologii, inclusiv vulnerabilitățile generate de dependența de rețelele informatice și de mediul electromagnetic, precum și necesitatea asigurării interoperabilității între diferite sisteme și platforme. Astfel, modernizarea conducerii și execuției focului nu reprezintă doar un proces tehnologic, ci și unul doctrinar și organizațional, esențial pentru adaptarea artileriei la cerințele operațiilor multidomeniu.

Sistemele de conducere a focului (Fire Control Systems – FCS) reprezintă ansamblul de echipamente, software și proceduri utilizate pentru planificarea, coordonarea și executarea tragerilor de artilerie. Acestea au evoluat de la calcule manuale și metode analogice la sisteme digitale integrate, capabile să proceseze rapid volume mari de date.

Un sistem modern de conducere a focului include următoarele componente principale: sisteme de achiziție a țintelor (radare, drone, observatori înaintați); sisteme de calcul balistic; sisteme de comunicații și transmitere a datelor; interfețe de comandă și control.

Rolul sistemelor de conducere a focului este de a reduce timpul dintre identificarea țintei și deschiderea focului, crescând astfel eficiența și capacitatea de reacție a unităților de artilerie.

Sistemele de conducere a focului constituie un element esențial al capabilităților moderne de artilerie, asigurând integrarea informațiilor, procesarea datelor și generarea soluțiilor de tragere necesare angajării eficiente a țintelor. Evoluția acestor sisteme reflectă tranziția de la metode manuale și calcule empirice la soluții digitale complexe, capabile să funcționeze în timp real și să gestioneze un volum mare de date provenite din surse multiple.

În sens larg, sistemul de conducere a focului reprezintă ansamblul de mijloace tehnice, proceduri și personal implicate în planificarea, organizarea, coordonarea și executarea focului. Acesta are rolul de a transforma datele despre țintă și condițiile de mediu în comenzi precise de tragere, optimizând utilizarea resurselor disponibile. În contextul actual, sistemul de conducere a focului nu mai este un sistem izolat, ci o componentă integrată a arhitecturilor de comandă și control, interconectată cu sisteme de recunoaștere, supraveghere și comunicații.

Structura unui sistem modern de conducere a focului include mai multe componente interdependente, prezentate în continuare.

Subsistemul de achiziție a țintelor. Acesta integrează senzori diverși, precum radare, sisteme optoelectronice și vehicule aeriene fără pilot, care furnizează informații despre poziția și caracteristicile țintelor. Calitatea acestor date influențează direct precizia loviturilor.

Subsistemul de procesare a datelor. Reprezentat de calculatoare balistice și software specializat, acest subsistem prelucrează informațiile primite și determină elementele de tragere (unghi de înălțător, direcție, nivelă, încărcătură etc.), ținând cont de factori precum condițiile meteorologice, tipul muniției și caracteristicile piesei de artilerie.

Subsistemul de navigație și poziționare. Include sisteme de navigație inerțială și prin satelit, care asigură determinarea precisă a poziției și orientării platformei de tragere. Aceste informații sunt esențiale pentru executarea focului fără a face o pregătire topogeodezică îndelungată.

Subsistemul de comunicații. Permite transmiterea rapidă și securizată a datelor între diferitele elemente ale sistemului (puncte de comandă, posturi de observare, subunități/unități de artilerie, senzori). Fiabilitatea comunicațiilor este critică pentru sincronizarea acțiunilor și reducerea timpului de reacție.

Subsistemul de execuție a focului. Include mecanismele și echipamentele care pun în aplicare comenzile generate de sistemul de conducere a focului, cum ar fi sistemele de orientare automată a țevii, dispozitivele de încărcare și declanșare a tragerii.

Sistemele moderne de conducere a focului sunt proiectate pentru a automatiza și accelera ciclul de foc, care cuprinde etapele de descoperire a țintei, identificare, localizare, calcul al soluției balistice, transmitere a comenzilor și executare a tragerii. Automatizarea acestor procese reduce erorile umane și crește viteza de reacție, permițând angajarea rapidă a țintelor dinamice.

De asemenea, Sistemele moderne de conducere a focului permit coordonarea focului la nivel de subunitate (pluton/baterie) sau unitate, facilitând executarea unor misiuni complexe, precum focul concentrat sau focul simultan asupra aceleiași ținte din poziții diferite (Multiple Round Simultaneous Impact – MRSI).

Un aspect definitoriu al sistemelor moderne de conducere a focului contemporane îl reprezintă integrarea acestora în sisteme mai largi de tip C4ISR. Această integrare permite utilizarea informațiilor provenite din surse diverse și coordonarea acțiunilor cu alte categorii de forțe. Astfel, sistemul de conducere a focului devine parte a unui lanț informațional continuu, în care datele sunt colectate, analizate și exploatate în timp real.

Digitalizarea a transformat radical modul de funcționare al sistemelor de conducere a focului. Interfețele moderne permit operatorilor să gestioneze rapid informațiile, iar algoritmi avansați optimizează selecția țintelor și distribuirea focului. În plus, introducerea elementelor de inteligență artificială deschide perspective pentru dezvoltarea unor sisteme capabile să sprijine decizia umană sau chiar să execute anumite funcții în mod autonom.

În pofida avantajelor evidente, sistemele moderne de conducere a focului se confruntă cu o serie de provocări. Dependența de rețelele de comunicații și de sistemele de navigație prin satelit le face vulnerabile la acțiuni de război electronic. De asemenea, complexitatea tehnologică ridicată implică costuri semnificative de dezvoltare, operare și mentenanță, precum și necesitatea instruirii specializate a personalului.

Concluzie. Sistemele de conducere a focului reprezintă nucleul funcțional al artileriei moderne, asigurând transformarea informației în efecte concrete pe câmpul de luptă. Prin integrarea tehnologiilor avansate și automatizarea proceselor, acestea contribuie decisiv la creșterea eficienței, preciziei și rapidității acțiunilor de foc. În perspectiva evoluțiilor viitoare, sistemele de conducere a focului vor continua să se dezvolte în direcția autonomizării și a integrării tot mai profunde în rețelele operaționale multidomeniu.

Digitalizarea reprezintă unul dintre cei mai importanți factori în modernizarea artileriei terestre. Sistemele digitale permit integrarea rapidă a informațiilor provenite din multiple surse și generarea automată a soluțiilor de tragere.

Automatizarea procesului de tragere presupune: calcul automat al elementelor de tragere; transmiterea digitală a comenzilor către piesele de artilerie; corectarea în timp real a focului; reducerea intervenției umane și a erorilor.

Aceste progrese conduc la scurtarea ciclului „sensor-to-shooter”, un element esențial în conflictele moderne, unde viteza de reacție este decisivă.

Digitalizarea presupune integrarea tehnologiilor informatice în toate etapele procesului de conducere și execuție a focului, de la detectarea țintei până la evaluarea efectelor. Aceasta implică utilizarea sistemelor informatice pentru colectarea, stocarea, procesarea și distribuirea datelor, contribuind la crearea unui flux informațional continuu și coerent. În cadrul artileriei, digitalizarea permite interconectarea platformelor de tragere cu senzori, centre de comandă și alte sisteme de luptă.

Automatizarea vizează reducerea intervenției umane în etapele critice ale procesului de tragere, prin utilizarea unor sisteme capabile să execute în mod autonom anumite funcții. Aceasta include calculul automat al elementelor de tragere, orientarea automată a piesei de artilerie, încărcarea asistată sau complet automată și declanșarea focului. Automatizarea contribuie la reducerea timpului de reacție și la minimizarea erorilor umane.

Un element central al digitalizării și automatizării îl constituie integrarea eficientă a lanțului operațional „senzor–decizie–efector”. Datele colectate de senzori (radare, UAV-uri, sisteme optoelectronice) sunt transmise în timp real către centrele de comandă, unde sunt procesate și transformate în ordine de tragere. Acestea sunt apoi transmise direct către sistemele de artilerie, care pot executa focul într-un interval de timp foarte scurt. Această integrare reduce semnificativ ciclul de angajare a țintelor.

Software-ul specializat joacă un rol esențial în automatizarea procesului de tragere. Acesta include aplicații pentru calcul balistic, managementul focului, simulare și instruire, precum și sisteme de suport decizional. Algoritmii avansați pot lua în considerare simultan un număr mare de variabile, oferind soluții optime pentru angajarea țintelor și distribuirea eficientă a resurselor.

Digitalizarea permite integrarea artileriei în rețele de comandă și control extinse, facilitând cooperarea cu alte categorii de forțe. Interoperabilitatea între diferite sisteme și platforme este esențială pentru funcționarea eficientă a acestor rețele. Standardizarea protocoalelor de comunicație și a formatelor de date contribuie la realizarea unui mediu operațional unificat.

Implementarea tehnologiilor digitale și a automatizării aduce numeroase avantaje, printre care reducerea timpului de reacție, creșterea preciziei și eficienței focului, optimizarea consumului de muniție și îmbunătățirea coordonării între unități. De asemenea, aceste tehnologii permit executarea unor misiuni complexe, precum focul simultan asupra aceluiași ținte din traiectorii diferite, dificil de realizat prin metode tradiționale.

În pofida beneficiilor, digitalizarea și automatizarea implică și o serie de riscuri. Dependența de infrastructura IT și de comunicații face sistemele vulnerabile la atacuri cibernetice și la acțiuni de război electronic. În plus, complexitatea tehnologică necesită resurse semnificative pentru mentenanță și instruire, iar defecțiunile pot afecta grav capacitatea operațională.

Pe termen mediu și lung, se preconizează o extindere a utilizării inteligenței artificiale și a sistemelor autonome în procesul de tragere. Acestea ar putea permite automatizarea completă a anumitor etape, precum identificarea și prioritizarea țintelor, contribuind la crearea unor sisteme de artilerie din ce în ce mai eficiente și adaptabile.

Concluzie. Digitalizarea și automatizarea procesului de tragere reprezintă piloni fundamentali ai modernizării artileriei terestre. Prin integrarea tehnologiilor avansate și optimizarea fluxului informațional, acestea transformă artileria într-un sistem de luptă rapid, precis și interconectat, capabil să răspundă cerințelor complexe ale operațiilor militare contemporane.

Integrarea senzorilor moderni a revoluționat modul în care este executat focul de artilerie. În prezent, informațiile despre ținte sunt colectate printr-o varietate de mijloace: vehicule aeriene fără pilot (drone) – oferă imagini în timp real și permit ajustarea precisă a focului; sisteme radar – detectează traiectoriile proiectilelor și identifică pozițiile inamice; sateliți – furnizează date geospațiale și informații strategice.

Aceste sisteme contribuie la creșterea preciziei loviturilor și la reducerea consumului de muniție, prin eliminarea tragerilor ineficiente.

Rolul senzorilor, dronelor și sateliților în corectarea focului de artilerie a devenit esențial în contextul transformării câmpului de luptă contemporan, caracterizat printr-un grad ridicat de digitalizare și interconectivitate. Aceste tehnologii contribuie la creșterea semnificativă a

preciziei, eficienței și rapidității procesului de angajare a țintelor, facilitând trecerea de la un model tradițional, bazat pe estimări și observații limitate, la unul fundamentat pe date în timp real și pe integrarea multiplilor senzori.

Corectarea focului reprezintă procesul de ajustare a tragerii pe baza observațiilor privind impactul proiectilelor în raport cu ținta. În trecut, acest proces era realizat predominant prin cercetașii-observatori, care transmiteau informații prin mijloace de comunicație limitate (fir și radio). În prezent, rolul acestora este completat și amplificat de sisteme tehnologice capabile să furnizeze date precise și continue despre câmpul de luptă.

Senzorii moderni, inclusiv radarele de contrabaterie, sistemele optoelectronice și senzorii acustici, permit detectarea rapidă a pozițiilor inamice și a traiectoriilor proiectilelor. Aceștia furnizează informații esențiale privind coordonatele țintelor și permit evaluarea efectelor focului. Integrarea acestor senzori în rețele digitale facilitează transmiterea instantanee a datelor către sistemele de conducere a focului, reducând timpul de reacție.

Vehiculele aeriene fără pilot (UAV) au devenit un element central în procesul de corectare a focului. Acestea oferă imagini în timp real ale câmpului de luptă, permițând identificarea precisă a țintelor și observarea impactului loviturilor. Datorită mobilității și flexibilității lor, dronele pot opera în zone dificil accesibile și pot furniza informații continue, esențiale pentru corectarea rapidă a tragerii. În plus, integrarea UAV-urilor cu sistemele de conducere a focului permite realizarea unui ciclu de angajare extrem de scurt.

Sistemele satelitare joacă un rol complementar, dar crucial, în furnizarea de date la scară largă. Sateliții de observare oferă imagini de înaltă rezoluție și informații despre dispunerea forțelor inamice, infrastructură și teren. De asemenea, sistemele de navigație prin satelit asigură determinarea precisă a poziției platformelor de artilerie și a țintelor. Aceste informații sunt integrate în sistemele de conducere a focului, contribuind la creșterea preciziei tragerii.

Un aspect definitoriu al artileriei moderne îl constituie fuziunea datelor provenite din surse multiple. Informațiile colectate de senzori, drone și sateliți sunt combinate într-un sistem unificat, care permite obținerea unei imagini operaționale complete. Această integrare reduce incertitudinea și

crește eficiența procesului decizional, facilitând corectarea rapidă și precisă a focului.

Utilizarea acestor tehnologii aduce beneficii semnificative, printre care creșterea preciziei loviturilor, reducerea consumului de muniție și minimizarea efectelor colaterale. De asemenea, timpul necesar pentru corectarea focului este redus considerabil, ceea ce permite angajarea rapidă a țintelor dinamice. Capacitatea de a observa în timp real câmpul de luptă contribuie la creșterea eficienței generale a acțiunilor artileriei.

În ciuda avantajelor, utilizarea senzorilor, a dronelor și a sateliților implică și anumite riscuri. Dronile pot fi vulnerabile la sisteme de apărare antiaeriană sau la acțiuni de război electronic, iar senzorii pot fi afectați de condițiile meteorologice sau de contramăsuri inamice. De asemenea, dependența de sistemele satelitare poate reprezenta o vulnerabilitate în cazul bruijului sau al degradării acestora.

Evoluțiile viitoare vor viza îmbunătățirea autonomiei sistemelor, creșterea rezilienței la interferențe și dezvoltarea unor capabilități avansate de analiză a datelor, inclusiv prin utilizarea inteligenței artificiale. Aceste direcții vor contribui la optimizarea procesului de corectare a focului și la consolidarea rolului artileriei în operațiile multidomeniu.

Concluzie. Senzorii, dronile și sateliții au redefinit fundamental modul de corectare a focului de artilerie, transformând acest proces într-unul rapid, precis și bazat pe informații în timp real. Integrarea acestor tehnologii în sisteme complexe de conducere a focului reprezintă un factor determinant pentru creșterea eficienței operaționale și pentru adaptarea artileriei la cerințele mediului de securitate contemporan.

Inteligența artificială (IA) începe să joace un rol tot mai important în domeniul militar, inclusiv în conducerea focului artileriei. Algoritmii de învățare automată pot analiza rapid date complexe și pot propune soluții optime de angajare a țintelor.

Aplicațiile IA includ: identificarea și clasificarea automată a țintelor; optimizarea traiectoriilor proiectilelor; predicția mișcărilor inamicului; sprijinirea procesului decizional.

Integrarea IA contribuie la creșterea eficienței și la reducerea timpului de reacție, însă ridică și provocări legate de securitatea cibernetică și controlul uman asupra deciziilor.

Integrarea inteligenței artificiale în conducerea focului reprezintă una dintre cele mai avansate direcții de modernizare a artileriei terestre, reflectând tranziția către sisteme de luptă din ce în ce mai autonome, adaptative și orientate pe date. Această evoluție este determinată de necesitatea reducerii timpului de reacție, creșterii preciziei și optimizării utilizării resurselor în condițiile unui mediu operațional caracterizat prin complexitate și dinamism ridicat.

Inteligența artificială (IA) în domeniul conducerii focului se referă la utilizarea algoritmilor avansați capabili să analizeze volume mari de date, să identifice tipare și să sprijine sau să automatizeze procesul decizional. În cadrul sistemelor de artilerie, IA contribuie la transformarea datelor brute provenite din senzori în informații relevante pentru angajarea țintelor, facilitând luarea deciziilor într-un interval de timp foarte scurt.

Unul dintre principalele avantaje ale integrării IA constă în capacitatea de a accelera și îmbunătăți procesul decizional. Algoritmii pot evalua simultan multiple variabile – poziția și mobilitatea țintelor, condițiile meteorologice, disponibilitatea sistemelor de foc și tipurile de muniție – generând soluții optime de angajare. Astfel, comandantul este sprijinit în selectarea rapidă a celei mai eficiente opțiuni de acțiune.

Inteligența artificială permite dezvoltarea unor sisteme capabile să identifice, clasifice și prioritizeze țintele în mod automat. Prin utilizarea tehnicilor de învățare automată și de recunoaștere a imaginilor, aceste sisteme pot analiza date provenite de la senzori și drone, identificând obiective relevante și evaluând nivelul de amenințare. Această capacitate este esențială în condițiile unui volum mare de informații și a necesității reacției rapide.

Inteligența artificială joacă un rol central în integrarea și optimizarea lanțului operațional „senzor–decizie–efector”. Prin fuziunea datelor provenite din surse multiple, algoritmii inteligenți pot genera o imagine operațională coerentă și pot transmite automat datele relevante către sistemele de conducere a focului. Această integrare reduce semnificativ intervalul de timp dintre detectarea țintei și executarea focului.

Prin utilizarea modelelor predictive și a analizelor avansate, inteligența artificială poate contribui la îmbunătățirea calculului balistic și la anticiparea comportamentului țintelor. Aceasta permite ajustarea în timp real a parametrilor de tragere și creșterea probabilității de lovire din prima

încercare. În plus, inteligența artificială poate optimiza consumul de muniție, selectând tipul și cantitatea adecvată pentru fiecare misiune.

Inteligența artificială este utilizată și în dezvoltarea sistemelor de simulare pentru instruirea personalului de artilerie. Aceste sisteme pot genera scenarii realiste și pot adapta nivelul de dificultate în funcție de performanța utilizatorilor, contribuind la pregătirea eficientă a operatorilor și la testarea diferitelor tactici și proceduri.

Integrarea inteligenței artificiale în conducerea focului ridică o serie de provocări. Din punct de vedere tehnic, fiabilitatea algoritmilor și calitatea datelor sunt esențiale pentru evitarea erorilor. Din perspectivă operațională, dependența de sisteme automatizate poate reduce controlul uman direct asupra deciziilor critice. De asemenea, există implicații etice legate de utilizarea sistemelor autonome în angajarea țintelor, care necesită reglementări și cadre normative clare.

Pe termen lung, se preconizează dezvoltarea unor sisteme de conducere a focului din ce în ce mai autonome, capabile să funcționeze în medii contestate și să se adapteze rapid la schimbările de pe câmpul de luptă. Integrarea inteligenței artificiale cu alte tehnologii emergente, precum sistemele autonome și rețelele de comunicații avansate, va contribui la crearea unor capabilități operaționale superioare.

Concluzie. Integrarea inteligenței artificiale în conducerea focului marchează o etapă esențială în evoluția artileriei moderne, oferind oportunități semnificative pentru creșterea eficienței, preciziei și vitezei de reacție. Cu toate acestea, implementarea acestor tehnologii trebuie realizată într-un mod echilibrat, care să asigure menținerea controlului uman și respectarea principiilor etice și operaționale. În acest context, inteligența artificială devine un instrument complementar, menit să sprijine decizia umană și să optimizeze utilizarea capabilităților de foc în mediul operațional contemporan.

Modernizarea tehnologiilor de conducere și execuție a focului a condus la o creștere semnificativă a preciziei artileriei. Utilizarea munițiilor dirijate, împreună cu sisteme avansate de control al focului, permite lovirea țintelor cu un număr redus de proiectile.

Eficiența focului este determinată de: precizia loviturilor; rapiditatea execuției; capacitatea de adaptare la condițiile de luptă; integrarea cu alte sisteme de luptă.

În contextul operațiilor moderne, artileria nu mai este doar un mijloc de sprijin, ci un element decisiv în obținerea superiorității pe câmpul de luptă.

Precizia și eficiența focului în context modern reprezintă indicatori esențiali ai performanței sistemelor de artilerie terestră, reflectând capacitatea acestora de a produce efecte operaționale decisive cu un consum optim de resurse și cu un nivel minim de pierderi colaterale. În condițiile evoluției tehnologice actuale și ale transformării mediului de luptă, aceste două concepte au dobândit valențe noi, fiind influențate de integrarea sistemelor digitale, de utilizarea munițiilor inteligente și de interconectarea platformelor de tragere cu rețele complexe de senzori și sisteme de comandă și control.

Precizia focului se referă la gradul de corespondență dintre punctul de impact al proiectilului și ținta vizată, fiind influențată de factori precum calitatea datelor de intrare, condițiile balistice, performanțele sistemului de conducere a focului și tipul muniției utilizate. Eficiența focului, pe de altă parte, vizează raportul dintre efectul obținut asupra țintei și resursele consumate (muniție, timp, mijloace), incluzând și impactul asupra mediului operațional.

În contextul modern, precizia este determinată în mod semnificativ de integrarea tehnologiilor avansate. Sistemele digitale de conducere a focului permit calcularea automată a elementelor de tragere, luând în considerare variabile complexe precum temperatura aerului, presiunea atmosferică, umiditatea, uzura țevii și caracteristicile muniției. În același timp, sistemele de poziționare prin satelit și navigația inerțială asigură determinarea exactă a coordonatelor platformelor de tragere, reducând erorile asociate poziționării.

Munițiile dirijate de precizie au un impact major asupra creșterii preciziei focului. Acestea utilizează sisteme de dirijare bazate pe GPS, laser sau alte tehnologii, permițând corectarea traiectoriei în timpul zborului și lovirea țintelor punctuale cu o abatere minimă. Utilizarea acestor muniții reduce necesitatea tragerilor repetate și contribuie la atingerea obiectivelor cu un număr redus de lovituri.

Precizia este amplificată de integrarea datelor provenite din senzori, drone și alte mijloace de recunoaștere. Informațiile în timp real permit observarea efectelor focului și corectarea rapidă a parametrilor de

tragere. Acest proces de corectare continuă contribuie la reducerea erorilor sistematice și la creșterea probabilității de lovire din prima încercare.

Eficiența focului este strâns legată de capacitatea de a obține efecte maxime cu resurse minime. În acest sens, digitalizarea și automatizarea proceselor de conducere a focului contribuie la optimizarea consumului de muniție și la reducerea timpului necesar pentru angajarea țintelor. De asemenea, integrarea în sisteme C4ISR permite alocarea eficientă a resurselor în funcție de prioritățile operaționale.

Mediul operațional contemporan, caracterizat prin densitate informațională ridicată și amenințări diverse, impune cerințe sporite în ceea ce privește precizia și eficiența. Necesitatea reducerii efectelor colaterale, a protejării infrastructurii civile și a respectării normelor dreptului internațional umanitar determină orientarea către soluții de lovire precise și controlate. În același timp, contramăsurile electronice și capacitățile de război informațional ale adversarului pot influența negativ aceste parametri, necesitând sisteme reziliente și adaptabile.

Precizia și eficiența focului sunt amplificate prin coordonarea cu alte categorii de forțe și prin integrarea în operații multidomeniu. Schimbul rapid de informații între unități și sincronizarea acțiunilor contribuie la crearea unui efect cumulativ asupra țintelor, reducând necesitatea utilizării excesive a resurselor.

În pofida progreselor tehnologice, precizia și eficiența focului pot fi afectate de factori precum condițiile meteorologice, interferențele electromagnetice, erorile de date sau limitările sistemelor de senzori. De asemenea, dependența de infrastructuri digitale introduce vulnerabilități care trebuie gestionate prin redundanță, securitate cibernetică și proceduri alternative.

Concluzie. În contextul modern, precizia și eficiența focului nu mai depind exclusiv de caracteristicile tehnice ale pieselor de artilerie, ci de integrarea unui ansamblu complex de tehnologii, proceduri și sisteme informaționale. Digitalizarea, utilizarea munițiilor dirijate, integrarea senzorilor și automatizarea proceselor contribuie la creșterea semnificativă a performanței artileriei, transformând-o într-un instrument capabil să răspundă cerințelor operațiilor contemporane, caracterizate prin rapiditate, complexitate și necesitatea reducerii efectelor colaterale.

În domeniul artileriei terestre, interoperabilitatea presupune: compatibilitatea sistemelor de conducere a focului; standardizarea procedurilor de planificare și execuție; integrarea în rețele comune de comunicații; utilizarea unui limbaj operațional comun.

Lipsa interoperabilității poate conduce la întârzieri, erori în execuția focului și chiar incidente grave, afectând eficiența operațională.

Conceptul de interoperabilitate în cadrul forțelor armate reprezintă o condiție esențială pentru desfășurarea eficientă a operațiilor militare întrunitate și multinaționale, definind capacitatea sistemelor, unităților și structurilor aparținând unor categorii de forțe diferite de a coopera și de a acționa împreună în mod coerent, fără disfuncționalități generate de incompatibilități tehnice, procedurale sau doctrinare. Interoperabilitatea constituie, astfel, un element fundamental al arhitecturilor operaționale moderne, în care integrarea capabilităților diverse este necesară pentru obținerea efectelor sinergice pe câmpul de luptă.

Interoperabilitatea poate fi definită ca abilitatea sistemelor, echipamentelor, organizațiilor și personalului de a funcționa împreună în mod eficient, prin schimb de informații și utilizarea comună a procedurilor și standardelor. În context militar, aceasta implică atât compatibilitatea tehnică a sistemelor de comunicații și armament, cât și armonizarea doctrinelor, procedurilor operaționale și modului de instruire a personalului. Interoperabilitatea nu se limitează la nivel tehnic, ci include și dimensiuni organizaționale și umane.

Interoperabilitatea în forțele armate poate fi analizată pe mai multe dimensiuni interdependente: *interoperabilitatea tehnică*, care se referă la compatibilitatea sistemelor de comunicații, echipamentelor și platformelor utilizate de diferite forțe; *interoperabilitatea procedurală*, care vizează utilizarea unor proceduri standardizate pentru planificarea, executarea și evaluarea operațiilor; *interoperabilitatea doctrinară*, ce presupune alinierea conceptelor de utilizare a forțelor și a principiilor operaționale; *interoperabilitatea umană*, care implică pregătirea personalului pentru a lucra în medii integrate și multinaționale, inclusiv prin dezvoltarea competențelor lingvistice și a abilităților de cooperare interinstituțională.

Standardizarea reprezintă un element cheie în realizarea interoperabilității, prin stabilirea unor norme comune privind echipamentele, procedurile și formatele de date. În cadrul organizațiilor militare

internaționale, standardizarea facilitează cooperarea între state și forțe armate diferite, permițând integrarea eficientă a capabilităților în operații comune. Utilizarea standardelor contribuie la reducerea ambiguității, la creșterea predictibilității acțiunilor și la simplificarea proceselor de coordonare.

În cadrul operațiilor întrunite, interoperabilitatea permite integrarea forțelor terestre, aeriene, navale și a altor componente într-un sistem unitar de acțiune. Aceasta facilitează schimbul de informații în timp real, coordonarea sprijinului prin foc, sincronizarea manevrelor și utilizarea eficientă a resurselor. Interoperabilitatea este esențială pentru funcționarea sistemelor de comandă și control (C2) și pentru realizarea unei imagini operaționale comune.

Integrarea în sisteme C4ISR evidențiază importanța interoperabilității în gestionarea fluxurilor informaționale. Capacitatea diferitelor sisteme de a comunica și de a partaja date este crucială pentru crearea unei rețele operaționale eficiente. Interoperabilitatea, în acest context, permite conectarea senzorilor, sistemelor de conducere a focului și platformelor de execuție a focului într-un lanț coerent „senzor–decizie–efector”.

Realizarea interoperabilității este însoțită de o serie de provocări, printre care diversitatea tehnologică a sistemelor utilizate de diferite state sau categorii de forțe, diferențele doctrinare și procedurale, precum și necesitatea protejării informațiilor sensibile. De asemenea, integrarea sistemelor realizate în deceniile trecute cu tehnologii moderne poate genera dificultăți tehnice, necesitând soluții de adaptare și modernizare progresivă.

În contextul operațiilor multinaționale, interoperabilitatea devine un factor critic pentru succesul misiunii. Cooperarea între forțe armate din state diferite presupune capacitatea de a opera conform unor standarde comune, de a comunica eficient și de a coordona acțiunile într-un mod unitar. Lipsa interoperabilității poate conduce la întârzieri, erori de coordonare și utilizare ineficientă a resurselor.

Concluzie. Interoperabilitatea reprezintă un concept fundamental pentru funcționarea eficientă a forțelor armate moderne, fiind esențială pentru integrarea capabilităților diverse în cadrul operațiilor întrunite și multinaționale. Prin combinarea dimensiunilor tehnice, procedurale, doctrinare și umane, interoperabilitatea permite realizarea unei acțiuni

coerente și sincronizate, contribuind la creșterea eficienței operaționale și la atingerea obiectivelor strategice în mediul de securitate contemporan.

În cadrul alianțelor militare, în special NATO, interoperabilitatea este asigurată prin standardizare. Aceasta se realizează prin implementarea unor acorduri și proceduri comune, cunoscute sub denumirea de standarde (STANAG-uri).

Standardizarea în domeniul artileriei vizează: proceduri comune de sprijin cu foc; formate standardizate pentru transmiterea datelor; compatibilitatea munițiilor și echipamentelor; integrarea sistemelor informatice.

Adoptarea acestor standarde permite forțelor din diferite state să coopereze eficient în cadrul operațiilor multinaționale, reducând riscurile și crescând eficiența.

Standardizarea și compatibilitatea în cadrul NATO în domeniul artileriei reprezintă un ansamblu de principii, norme și proceduri destinate să asigure interoperabilitatea între forțele armate ale statelor membre, facilitând planificarea, coordonarea și executarea eficientă a misiunilor de sprijin prin foc în operațiile întrunite și multinaționale. Într-un mediu operațional caracterizat de complexitate și cooperare internațională, standardizarea constituie fundamentul care permite integrarea sistemelor de artilerie diferite într-un cadru comun de acțiune.

Standardizarea în cadrul NATO se referă la procesul de dezvoltare și implementare a unor norme comune, cunoscute sub denumirea de "*Standardization Agreements*" (STANAGs), care reglementează aspecte tehnice, procedurale și doctrinare. În domeniul artileriei, aceste standarde vizează aspecte precum procedurile de tragere, formatele de comunicații, clasificarea țintelor, precum și metodele de coordonare a focului. Scopul principal este de a permite forțelor din state diferite să opereze împreună fără a necesita adaptări semnificative în situații operaționale.

Compatibilitatea tehnică reprezintă capacitatea sistemelor de artilerie de a funcționa împreună prin utilizarea unor echipamente și interfețe interoperabile. Aceasta include compatibilitatea sistemelor de comunicații, a sistemelor de conducere a focului și a munițiilor. Standardizarea calibrelor, a interfețelor digitale și a protocoalelor de transfer de date contribuie la integrarea eficientă a platformelor de artilerie în rețele operaționale comune.

Un element central al standardizării îl reprezintă procedurile comune de conducere a focului, care reglementează modul de transmitere a cererilor de foc, calculul datelor balistice, execuția misiunilor și evaluarea rezultatelor. Utilizarea unor proceduri standardizate permite reducerea erorilor, creșterea vitezei de reacție și asigurarea unei coordonări eficiente între observatori, centre de conducere a focului și unitățile de tragere.

Standardizarea NATO facilitează interoperabilitatea în operațiile multinaționale, permițând unităților de artilerie din diferite state să participe la misiuni comune fără bariere semnificative de natură tehnică sau procedurală. Aceasta este esențială în cadrul grupărilor de forțe multinaționale, unde integrarea rapidă a capacităților este necesară pentru răspunsul eficient la amenințări.

În domeniul artileriei, standardizarea formatelor de comunicații și a schimbului de date este esențială pentru integrarea în sistemele C4ISR. Utilizarea unor protocoale comune permite transmiterea rapidă și sigură a informațiilor privind țintele, coordonatele și comenzile de executare a focului. Această standardizare contribuie la crearea unei imagini operaționale comune și la reducerea timpului necesar pentru luarea deciziilor.

Un alt aspect important al standardizării îl constituie compatibilitatea munițiilor și a platformelor de tragere. Deși diversitatea sistemelor de artilerie este inevitabilă, standardele NATO urmăresc armonizarea caracteristicilor munițiilor și a parametrilor de utilizare, astfel încât acestea să poată fi utilizate în mod eficient în cadrul unor structuri multinaționale. Compatibilitatea contribuie la flexibilitatea logistică și la eficientizarea sprijinului prin foc.

Implementarea standardelor NATO în domeniul artileriei este susținută de programe de instruire și exerciții comune, ce permit familiarizarea personalului cu procedurile standardizate și cu modul de operare în medii multinaționale. Aceste activități contribuie la consolidarea interoperabilității și la verificarea aplicabilității standardelor în condiții realiste.

În ciuda beneficiilor, standardizarea și compatibilitatea se confruntă cu provocări, inclusiv diferențele tehnologice dintre statele membre, ritmul inegal de modernizare a echipamentelor și necesitatea adaptării continue a standardelor la evoluțiile tehnologice. De asemenea, integrarea sistemelor vechi cu noile platforme poate necesita soluții intermediare și eforturi suplimentare de interoperabilitate.

Concluzie. Standardizarea și compatibilitatea în cadrul NATO constituie piloni fundamentali ai interoperabilității în domeniul artileriei, facilitând cooperarea eficientă între forțele armate ale statelor membre. Prin implementarea unor norme comune privind procedurile, comunicațiile și echipamentele, se asigură integrarea coerentă a sistemelor de artilerie în operațiile multinaționale, contribuind la creșterea eficienței sprijinului prin foc și la realizarea obiectivelor operaționale într-un mediu de securitate complex.

Procesul decizional în sprijinul cu foc este unul complex, implicând analiza rapidă a informațiilor și coordonarea între multiple structuri. Optimizarea acestui proces este esențială pentru creșterea eficienței artileriei.

Factorii principali care contribuie la optimizare sunt: digitalizarea fluxului informațional; automatizarea calculelor balistice; integrarea în sisteme C4ISR; utilizarea inteligenței artificiale pentru suport decizional.

Reducerea timpului de reacție și creșterea preciziei deciziilor contribuie direct la eficiența sprijinului cu foc.

Optimizarea procesului decizional în sprijinul cu foc reprezintă un demers esențial în cadrul operațiilor militare moderne, având ca obiectiv reducerea timpului necesar luării deciziilor, creșterea preciziei acestora și asigurarea unei utilizări eficiente a resurselor de foc în raport cu dinamica câmpului de luptă. În contextul actual, caracterizat prin volumul mare de informații, complexitatea mediului operațional și necesitatea reacției rapide, procesul decizional devine un factor critic pentru succesul misiunilor de sprijin prin foc.

Procesul decizional în sprijinul cu foc se referă la ansamblul etapelor prin care informațiile sunt colectate, analizate și transformate în decizii privind angajarea țintelor. Acest proces implică identificarea, prioritizarea și selectarea obiectivelor, alocarea mijloacelor de foc și evaluarea rezultatelor acțiunilor executate. În cadrul sistemelor moderne, acest proces este integrat într-un ciclu continuu, în care feedback-ul operațional contribuie la ajustarea deciziilor ulterioare.

Procesul decizional în sprijinul cu foc cuprinde, în mod general, următoarele etape: colectarea informațiilor din surse multiple, inclusiv senzori, sisteme de recunoaștere și structuri ISR; analiza și evaluarea datelor, în vederea identificării țintelor relevante și a determinării priorităților; planificarea utilizării mijloacelor de foc, în funcție de obiectivele operaționale și de disponibilitatea resurselor; luarea deciziei și transmiterea comenzilor, prin

sistemele de comandă și control; execuția și evaluarea efectelor, urmate de ajustarea planurilor, în funcție de rezultatele obținute.

Integrarea în sisteme de tip C4ISR contribuie semnificativ la optimizarea procesului decizional, prin furnizarea unei imagini operaționale comune și prin facilitarea schimbului rapid de informații. Aceste sisteme permit corelarea datelor provenite din surse diferite și prezentarea lor într-un format unitar, care susține analiza și luarea deciziilor în timp real. Astfel, factorii de decizie pot reacționa mai rapid și mai precis la schimbările din mediul operațional.

Optimizarea procesului decizional este strâns legată de reducerea timpului necesar parcurgerii ciclului „*observare–orientare–decizie–acțiune*” (OODA loop). În sprijinul cu foc, acest lucru se traduce prin capacitatea de a detecta rapid țintele, de a le evalua corect și de a executa focul într-un interval de timp cât mai scurt. Accelerarea acestui ciclu oferă un avantaj operațional semnificativ, permițând anticiparea și contracararea acțiunilor adversarului.

Tehnologiile moderne joacă un rol important în optimizarea procesului decizional. Sisteme precum inteligența artificială, analiza avansată a datelor și algoritmi de prioritizare a țintelor contribuie la filtrarea și interpretarea rapidă a informațiilor relevante. De asemenea, automatizarea unor etape ale procesului reduce sarcina factorilor de decizie și minimizează riscul erorilor umane.

Procesul decizional în sprijinul cu foc este influențat de o serie de factori, printre care calitatea informațiilor disponibile, gradul de interoperabilitate a sistemelor, experiența personalului, condițiile mediului operațional și constrângerile de timp. Incertitudinea și volatilitatea câmpului de luptă impun capacitatea de adaptare rapidă și luarea deciziilor în condiții incomplete de informații.

Coordonarea eficientă între diferitele structuri implicate în sprijinul cu foc este esențială pentru optimizarea procesului decizional. Comunicarea rapidă și clară între observatori, centrele de conducere a focului și unitățile de tragere permite transmiterea promptă a comenzilor și ajustarea acestora în funcție de evoluția situației tactice. Lipsa unei coordonări adecvate poate conduce la întârzieri și la utilizarea inefficientă a mijloacelor de foc.

Optimizarea procesului decizional se confruntă cu provocări precum suprasolicitarea informațională, vulnerabilitățile sistemelor de comunicații, necesitatea integrării unor surse de date eterogene și presiunea

timpului. În plus, dependența de tehnologie poate introduce riscuri asociate defecțiunilor tehnice sau atacurilor cibernetice.

Concluzie. Optimizarea procesului decizional în sprijinul cu foc reprezintă un element esențial pentru creșterea eficienței operaționale a artileriei și a sistemelor integrate de lovire. Prin utilizarea tehnologiilor moderne, integrarea în sisteme C4ISR și îmbunătățirea coordonării între structurile implicate, se realizează o reducere a timpului de reacție, o creștere a preciziei deciziilor și o utilizare mai eficientă a resurselor. În acest context, procesul decizional devine un factor determinant al succesului în operațiile militare contemporane.

Concluzii generale

Transformarea sistemelor de artilerie terestră prin tehnologii moderne de conducere a focului și integrarea acestora în arhitecturi operaționale întrunite reprezintă una dintre cele mai importante evoluții ale domeniului militar contemporan. Această transformare este determinată de convergența dintre progresul tehnologic accelerat, digitalizarea câmpului de luptă și necesitatea sincronizării acțiunilor militare în cadrul operațiilor multidomeniu. În acest context, artileria nu mai este doar un mijloc de sprijin indirect, ci devine o componentă integrată a unui sistem complex de senzori, decidenți și efectori interconectați.

Un prim element definitoriu al acestei transformări îl constituie modernizarea sistemelor de conducere a focului, care au evoluat de la soluții analogice la platforme digitale integrate, capabile să proceseze rapid datele balistice, meteorologice și operaționale. Aceste sisteme permit automatizarea calculului de tragere, reducerea erorilor umane și creșterea vitezei de reacție, contribuind, astfel, la optimizarea ciclului de angajare a țintelor. Integrarea lor în rețele informatice securizate facilitează schimbul de informații în timp real între diferitele niveluri de comandă.

Un rol esențial în această transformare îl are integrarea artileriei în arhitecturi C4ISR, care asigură conectivitatea între senzori, centre de comandă și sistemele de execuție a focului. Prin intermediul acestor rețele, datele provenite din surse diverse – inclusiv drone, radare de contrabaterie, sateliți și senzori terestri – sunt agregate și procesate pentru a genera o imagine operațională comună. Această imagine permite identificarea rapidă a țintelor, prioritizarea acestora și alocarea eficientă a mijloacelor de foc.

În cadrul operațiilor întrunite, transformarea sistemelor de artilerie presupune și o integrare strânsă cu celelalte categorii de forțe: terestre, aeriene și navale. Coordonarea interarme permite realizarea unor efecte sinergice asupra adversarului, prin combinarea focului indirect cu sprijinul aerian, acțiunile navale și capacitățile din domeniul cibernetic și informațional. În acest context, artileria contribuie la realizarea superiorității de foc și la modelarea spațiului de luptă, în concordanță cu obiectivele operaționale comune.

Digitalizarea proceselor de conducere a focului a condus, de asemenea, la reducerea semnificativă a timpului necesar pentru parcurgerea ciclului *sensor–decizie–efector*. Automatizarea fluxurilor de informații și utilizarea sistemelor interconectate permit reacții rapide la schimbările din mediul operațional, ceea ce este esențial în conflictele caracterizate prin mobilitate ridicată și ținte efemere. În același timp, aceste evoluții sporesc dependența de infrastructura de comunicații și impun măsuri adecvate de protecție cibernetică și reziliență operațională.

Un alt aspect important îl constituie utilizarea tehnologiilor emergente, precum inteligența artificială și analiza avansată a datelor, care sprijină procesul decizional în conducerea focului. Aceste tehnologii pot contribui la identificarea automată a țintelor, la optimizarea soluțiilor de tragere și la anticiparea comportamentului adversarului, crescând astfel eficiența operațională a sistemelor de artilerie. Integrarea acestor capacități necesită însă cadre doctrinare adecvate și mecanisme de control care să asigure utilizarea responsabilă și sigură a sistemelor.

Transformarea sistemelor de artilerie este vizibilă și în planul organizatoric și doctrinar, unde se observă o tendință de descentralizare a procesului decizional și de creștere a autonomiei unităților subordonate. Această abordare permite o reacție mai rapidă la oportunitățile tactice și o adaptare mai eficientă la condițiile dinamice ale câmpului de luptă, în concordanță cu intenția comandantului și cu obiectivele operaționale stabilite.

În același timp, integrarea în arhitecturi întrunite impune standardizare și interoperabilitate, în special în cadrul structurilor aliate ale NATO. Utilizarea procedurilor comune, a protocoalelor de comunicații compatibile și a doctrinelor armonizate facilitează cooperarea între diferite forțe și contribuie la creșterea eficienței colective a sprijinului prin foc.

Nu în ultimul rând, conflictele recente au evidențiat importanța integrării artileriei în rețele informaționale dense și a utilizării tehnologiilor moderne pentru menținerea avantajului operațional. Aceste experiențe confirmă faptul că transformarea artileriei nu este doar o evoluție tehnologică, ci și una doctrinară și organizațională, care implică adaptarea continuă la noile realități ale războiului.

În concluzie, transformarea sistemelor de artilerie terestră prin tehnologii moderne de conducere a focului și integrarea acestora în arhitecturi operaționale întrunite conduce la crearea unui sistem de luptă interconectat, flexibil și eficient. Această evoluție permite creșterea preciziei, a vitezei de reacție și a capacității de adaptare, consolidând rolul artileriei ca element esențial al puterii de foc în operațiile militare contemporane și viitoare.

Se poate afirma că viitorul artileriei terestre este strâns legat de dezvoltarea tehnologică și de capacitatea de integrare în structuri operaționale complexe. Adaptarea continuă la noile cerințe ale câmpului de luptă, investițiile în tehnologie și instruirea personalului reprezintă factori esențiali pentru menținerea relevanței și eficienței acestei categorii de forțe.

Prin urmare, modernizarea și integrarea sistemelor de artilerie terestră constituie nu doar o necesitate, ci o condiție fundamentală pentru asigurarea succesului în operațiile întrunite moderne.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Alberts, Network Centric Warfare, CCRP Publication, 2000.
 David S.
2. Andrade, The Gunpowder Age, Princeton University Press, 2016.
 Tonio
3. Bailey, Field Artillery and Firepower, Naval Institute Press, 2004.
 Jonathan B.A.
4. Black, Jeremy Eighteenth-Century Europe, Macmillan, 1990.
5. Dennis, P. Modern Artillery Systems, Jane's Defence, 2018.
6. Freedman, The Future of War, Penguin Books, 2017.
 Lawrence

7. Hall, Bert S. Weapons and Warfare in Renaissance Europe, Johns Hopkins University Press, 1997.
8. Keegan, John The Face of Battle, Penguin Books, 1976.
9. Parker, Geoffrey The Military Revolution, Cambridge University Press, 1988.
10. * * * NATO Standardization Office, Allied Joint Doctrine for Fire Support (AJP-3.3), 2016.
11. * * * U.S. Department of the Army, Field Manual FM 3-09: Fire Support, Washington D.C., 2020.
12. * * * U.S. Department of Defense, Joint Publication 3-09: Joint Fire Support, 2019.
13. * * * RAND Corporation, The Future of Artillery Systems, 2020.
14. * * * RAND, Electronic Warfare and Modern Combat, 2021.
15. * * * FM 3-09, U.S. Field Artillery Operations, 2020.

CERINȚELE NATO PRIVIND INTEROPERABILITATEA ȘI REACȚIA RAPIDĂ A ALIANȚEI

NATO REQUIREMENTS FOR ALLIANCE INTEROPERABILITY AND RAPID REACTION?

Gl.bg. (ret.) prof.univ.dr. GHEORGHE TOMA

*Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale din România
(e-mail: gtoma@yahoo.com)*

Rezumat: Pentru a descuraja agresiunea și a asigura apărarea împotriva oricărei amenințări, forțele NATO trebuie să fie capabile să desfășoare toate activitățile necesare pentru a proiecta putere militară. Aceasta include nu doar respingerea atacurilor armate, ci și colectarea de informații, menținerea liniilor de aprovizionare și transportul trupelor.

Cuvinte-cheie: capacități spațiale; arme cu rază lungă de acțiune; Serviciul Comun de Informații, Supraveghere și Recunoaștere (JISR); sistemul de apărare antirachetă balistică.

Abstract: To deter aggression and ensure defense against any threat, NATO forces must be able to carry out all the activities necessary to project military power. This includes not only repelling armed attacks, but also gathering intelligence, maintaining supply lines, and transporting troops.

Keywords: space capabilities; long-range weapons; Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance Service (JISR); ballistic missile defense system.

Țările NATO se asigură că Alianța posedă aceste capacități prin dezvoltarea și gestionarea unei game largi de platforme și instrumente. NATO joacă un rol cheie de sprijin în dezvoltarea capacităților: identifică capacitățile de care Alianța are nevoie în ansamblu, stabilește obiective de dezvoltare a capacităților și asistă la crearea, la nivel național, multinațional și colectiv, a unor platforme care furnizează Alianței capacitățile esențiale de care are nevoie.

Postura de descurajare și apărare a NATO combină în mod adecvat capacitățile de apărare nucleară, convențională și antirachetă balistică, completate de capacități spațiale și cibernetice.

Aliații au decis să dezvolte și să mențină întreaga gamă de capacități necesare pentru a asigura descurajarea și apărarea împotriva potențialilor adversari în toate domeniile (aerian, terestru, maritim, spațiu și cibernetic). Datorită acestor capacități, Alianța rămâne capabilă să sprijine simultan operațiuni comune la scară largă și mai multe operațiuni la scară mai mică pentru apărare colectivă și răspuns la crize, inclusiv la distanțe strategice.

Procesul NATO de planificare a apărării (NDPP) este principalul mijloc de identificare și prioritizare a capacităților necesare în întregul spectru de operații pentru îndeplinirea celor trei misiuni fundamentale ale NATO (descurajarea și apărarea, prevenirea și gestionarea crizelor și securitatea cooperativă); de asemenea, este principalul mijloc de promovare a dezvoltării și disponibilității acestora.

Majoritatea sistemelor pe care Alianța se bazează pentru capacități critice sunt deținute de Aliați, care le-au achiziționat și le operează ei înșiși. Cu toate acestea, NATO își gestionează și propriile platforme, pe care Aliații le dezvoltă și le operează colectiv.

Dezvoltarea și dobândirea de capacități prin cooperare multinațională permite economii de scară, reduce costurile și asigură interoperabilitatea încă din etapa de proiectare. NATO asistă activ aliații în identificarea oportunităților de cooperare multinațională și în lansarea și implementarea proiectelor în acest domeniu.

Pentru a dobândi capacitățile vitale, Alianța trebuie să stabilească relații de colaborare strânse cu sectorul industrial, să promoveze o mai mare cooperare industrială și tehnologică între cele două maluri ale Atlanticului și în Europa și să mențină o bază industrială puternică și inovatoare în întreaga Europă și America de Nord.

Obiectivele de capacitate NATO

Conform definiției oficiale a NATO, o capacitate este „capacitatea de a produce un efect prin utilizarea unui set integrat de aspecte legate de doctrină, organizare, instruire, echipament, dezvoltarea capacității de comandă, personal, facilități și interoperabilitate”.

Mai simplu spus, o capacitate NATO este abilitatea de a face ceva care permite atingerea unui obiectiv specific. NATO stabilește obiective de capacitate, care definesc *efectele* pe care Aliații trebuie să le poată

produce, dar nu le spune *cum* să le atingă. De exemplu, un Aliat poate fi de acord să dezvolte capacitatea care permite Alianței să aibă o imagine clară a ceea ce se întâmplă pe teren într-o zonă de operațiuni. Depinde de acel Aliat să determine ce platforme specifice (sisteme, instrumente, tehnologii etc.) va dezvolta pentru a oferi această capacitate.

Deși NATO lasă la latitudinea Aliatilor sarcina de a determina modul în care vor atinge un obiectiv de capabilitate, este important ca sistemele și metodele pe care le utilizează să fie interoperabile, astfel încât forțele multinaționale ale Alianței să poată lucra împreună în mod eficace și eficient. În acest sens, NATO joacă un rol de standardizare. Aceasta este una dintre cele mai importante contribuții ale Organizației la dezvoltarea capabilităților. Standardizarea asigură faptul că forțele NATO au doctrine și proceduri comune, sisteme și echipamente compatibile și provizii interschimbabile.

Deși fiecare țară este responsabilă în mod suveran pentru dezvoltarea propriilor capabilități, NATO joacă un rol semnificativ de sprijin în acest domeniu, precum și în furnizarea de capabilități. Organizația reunește experți în planificarea apărării naționale în cadrul unei game largi de structuri, permițând aliaților să dezvolte instrumentele necesare pentru a aborda lacunele în materie de capabilități și a se alinia la standardele NATO. Bazându-se pe structurile și procesele descrise mai jos, NATO are o lungă istorie în stabilirea obiectivelor în materie de capabilități. Alianța evaluează continuu capabilitățile necesare pentru a menține descurajarea și apărarea, asigurându-se că Organizația se adaptează la mediul de securitate în evoluție și la noile evoluții tehnologice.

Procesul de planificare a apărării al NATO

Procesul NATO de Planificare a Apărării (NDPP) oferă un cadru pentru armonizarea activităților de planificare a apărării ale țărilor membre și ale Alianței în ansamblu, cu scopul de a atinge obiectivele convenite cât mai eficient posibil. Este principalul mijloc de facilitare a identificării, dezvoltării și desfășurării capabilităților care sunt sau vor fi necesare NATO. Prin definirea obiectivelor care urmează să fie implementate de către Aliați, individual sau, după caz, colectiv, NDPP ghidează dezvoltarea și furnizarea capabilităților la nivel național, multinațional și colectiv.

Participând la NDPP ca state independente, Aliații își coordonează planurile naționale de apărare cu cele ale NATO, fără a-și compromite suveranitatea. Nu toate proiectele naționale de dezvoltare a capacităților sunt legate direct de obiectivele NDPP. Într-adevăr, mulți Aliați au nevoi naționale care se extind dincolo de obiectivele lor NATO în materie de capacități, iar NDPP este doar o componentă a strategiei lor naționale de dezvoltare a capacităților. Acestea fiind spuse, NDPP ajută fiecare Aliat să determine cum să contribuie în mod echitabil la forțele și capacitățile generale de care Alianța are nevoie pentru a-și desfășura întreaga gamă de operațiuni, misiuni și alte activități.

Furnizarea de capacități prin intermediul platformelor deținute de NATO

Pentru a oferi colectiv capacități, Aliații au creat o serie de platforme deținute și operate chiar de NATO. Aceste sisteme și facilități sunt finanțate direct de Aliați și gestionate de personal multinațional format din civili și personal militar din statele membre NATO (și, în unele cazuri, din partenerii NATO). Deși sunt deținute de toți Aliații, aceste platforme reprezintă doar o mică parte din totalul capacităților pe care Aliații le contribuie la Alianță, dar ele joacă, totuși, un rol semnificativ în descurajare și apărare, contribuind la acoperirea lacunelor critice în materie de capacități și asigurând o protecție cuprinzătoare în întreaga Alianță.

Structura de comandă NATO

Cea mai fundamentală capacitate a NATO este abilitatea sa de a lua decizii și de a acționa colectiv. Structura integrată de comandă și control a Alianței permite forțelor NATO să primească și să execute ordine de la cel mai înalt nivel și asigură că liderii politici și militari ai Alianței dispun de informațiile necesare pentru a lua decizii în cunoștință de cauză. Luarea deciziilor pe bază de consens este esențială pentru operațiunile NATO, iar acest principiu este aplicat de toate organismele NATO, de la Consiliul Nord-Atlantic (cel mai înalt organism decizional politic al NATO) și Comitetul Militar (cel mai înalt organism militar al NATO), până la comitetele și structurile lor subordonate.

Structura de comandă NATO este cadrul general de comandă militară al NATO. Este structurată în jurul a două comenzi strategice și a

unei rețele complexe de comenzi operaționale și tactice, sedii multinaționale, facilități de antrenament și alte organizații. Prin intermediul structurii de comandă NATO, Alianța gestionează o gamă largă de programe și sisteme care oferă capacități critice NATO. Câteva exemple concrete sunt prezentate mai jos.

Serviciul Comun de Informații, Supraveghere și Recunoaștere (JISR)

Alianța a recunoscut de mult timp importanța fundamentală a JISR (Joint Intelligence, Surveillance and Reconnaissance - Sistemul Comun de Informații, Supraveghere și Recunoaștere) pentru pregătirea sa strategică și succesul operațiunilor și misiunilor sale. Sistemul NATO JISR este conceput pentru a ajuta la coordonarea colectării, procesării și partajării datelor ISR în cadrul NATO. Acest sistem include Forța NATO de Informații, Supraveghere și Recunoaștere (NISRF) și flota sa de cinci drone AGS (Capacitatea Aliată de Supraveghere Terestră), Forța NATO de Avertizare Timpurie și Control Aeriană (NAEW&CF) și flota sa de aeronave AWACS (a se vedea secțiunea următoare), precum și resursele naționale ISR ale Aliatilor.

Sistemul NATO de detectare și control aerian (AWACS)

Sistemul de avertizare și control aerian (AWACS), unul dintre cele mai vizibile și tangibile exemple ale ceea ce poate realiza cooperarea Aliatilor, oferă capacități de comandă și control aerian, supraveghere aeriană și maritimă și gestionare a câmpului de luptă, deținute și operate de NATO. AWACS s-au dovedit în mod constant un atu esențial pentru NATO și Aliați, în special prin monitorizarea perimetrului estic al Alianței și sprijinirea Statelor Unite după atacurile teroriste din 11 septembrie. Modernizarea AWACS E-3A ale NATO va continua, iar acestea vor rămâne în serviciu până în 2035, când vor fi înlocuite de o nouă generație de aeronave.

Securitatea energetică

NATO deține o serie de platforme deținute și operate în comun care asigură stabilitatea și fiabilitatea aprovizionării cu combustibil a forțelor armate ale țărilor Alianței, contribuind, astfel, la securitatea lor energetică. Rețeaua de conducte NATO și rețeaua de conducte din

Europa Centrală traversează numeroase țări ale Alianței. Datorită acestor rețele, în special, NATO este capabilă să furnizeze forțelor armate combustibil pentru aeronave și vehicule terestre oricând și oriunde.

Apărare cibernetică

Amenințările cibernetice la adresa securității Alianței sunt complexe, distructive, coercitive și din ce în ce mai frecvente, așa cum demonstrează incidentele de tip ransomware și alte atacuri cibernetice care vizează infrastructura critică și instituțiile democratice din țările Alianței. Aceste amenințări pot avea efecte sistemice și pot provoca daune semnificative. Pentru a îndeplini sarcinile principale ale Alianței de descurajare și apărare, prevenirea și gestionarea crizelor și securitate cooperativă, Organizația și aliații săi se bazează pe capabilități de apărare cibernetică robuste și rezistente. Centrul NATO de Securitate Cibernetică (NCSC), cu sediul la Cartierul General Suprem al Puterilor Aliate din Europa din Mons, Belgia, protejează rețelele NATO prin furnizarea de sprijin centralizat pentru apărare cibernetică, disponibil 24/7. NATO a înființat, de asemenea, un Centru de Operațiuni Ciberetice (CyOC) la Mons, care permite comandanților militari să înțeleagă mai bine situația și care coordonează activitatea operațională a NATO în spațiul cibernetic, astfel încât aceasta să aibă libertate de acțiune, iar operațiunile sale să fie mai rezistente la amenințările cibernetice.

Consolidarea capacităților prin participarea la structurile și activitățile NATO

Dezvoltarea capacităților Alianților implică, de asemenea, participarea la structurile și activitățile multinaționale ale Alianței. De exemplu:

- Prin participarea la exerciții NATO, aliații își pot evalua nivelul de pregătire, pot testa noi tactici sau instrumente și pot identifica potențiale domenii de îmbunătățire.
- Prin furnizarea de forțe pentru operațiunile și misiunile Alianței, Alianții le permit trupelor lor să dobândească experiență pe teren în cadrul unei structuri de comandă multinaționale.
- Prin punerea la dispoziție a trupelor în cadrul modelului de forță NATO, prin participarea la Forța de Răspuns Aliată sau prin desfășurarea de forțe în cadrul grupurilor de luptă multinaționale ale NATO, Alianții dezvoltă

capabilități de pregătire de nivel înalt care ar fi necesare într-un scenariu de criză sau conflict.

- Prin participarea la apărarea integrată aeriană și antirachetă a NATO, inclusiv contribuția la poliția aeriană a NATO și la sistemul de apărare antirachetă balistică al NATO, Aliații sunt determinați să achiziționeze și să pună în funcțiune noi tehnologii, cum ar fi avioane de vânătoare sau sisteme de rachete sol-aer.

- Prin colaborarea la o gamă largă de programe antiteroriste și activități de reziliență, Aliații își dezvoltă capacitățile pentru a putea răspunde la o gamă largă de amenințări, dincolo de atacurile armate convenționale.

Toate aceste activități (și multe altele) permit aliaților să își consolideze capacitățile naționale, inclusiv prin identificarea domeniilor în care pot acoperi lacunele în materie de capabilități și pot oferi cea mai mare valoare adăugată, prin schimbul de bune practici, prin învățarea utilizării de noi sisteme și instrumente și prin îmbunătățirea competențelor lor prin instruire regulată alături de aliații lor.

Cooperarea multinațională pentru consolidarea capacităților

NATO ajută, de asemenea, aliații să dezvolte capabilități prin cooperare multinațională. Dobândirea și menținerea colectivă a capabilităților, cu toți aliații sau între țările interesate, permite economii de scară și crește interoperabilitatea forțelor armate ale țărilor Alianței. Această cooperare permite, de asemenea, grupurilor de țări cu baze industriale de apărare mai puțin dezvoltate să își pună în comun resursele pentru a dobândi capabilități comune la care nu ar fi putut avea acces singure.

De-a lungul anilor, NATO a adoptat diverse abordări pentru a încuraja aliații să participe mai regulat la inițiativele de cooperare multinațională și, astfel, să le crească șansele de a culege beneficiile. Conferința Directorilor Naționali pentru Armamente (CNAD), comitetul la nivel înalt al NATO responsabil de promovarea cooperării multinaționale în domeniul armamentului, a lansat un proces de eliminare a obstacolelor din calea cooperării multinaționale în domeniul capabilităților. Soluția aleasă s-a bazat pe două elemente cheie: în primul rând, identificarea, formularea și promovarea proactivă a oportunităților specifice de cooperare; și în al doilea rând, adoptarea unei abordări atente, de sus în jos, la nivel politic, cu scopul de a asigura aderarea Aliaților și de a realiza aceste oportunități.

De la adoptarea sa în anul 2014, această abordare a permis crearea, la nivel multinațional, a unui portofoliu în continuă creștere de proiecte de înaltă vizibilitate, care acoperă o gamă largă de domenii critice de capabilități, cum ar fi realimentarea în zbor, furnizarea de muniții de precizie, forțele de operațiuni speciale, apărarea antirachetă aeriană și de suprafață și războiul antisubmarin.

Cooperarea cu industria

Industria este cea care produce, întreține, repară, modernizează, adaptează, dezafectează și înlocuiește majoritatea platformelor care oferă capabilități. Având în vedere acest lucru, Aliații sunt conștienți de importanța unei cooperări mai strânse, mai devreme în procesul de dezvoltare a capabilităților, cu o gamă largă de părți interesate. O industrie de apărare durabilă, inovatoare și competitivă la nivel global este esențială pentru succesul Alianței.

NATO joacă un rol cheie în producția industrială de echipamente de apărare pentru Alianță, reunind experți civili și militari din guvernele și forțele armate ale țărilor Alianței, părți interesate din sectorul privat reprezentând corporații mari, întreprinderi mici și mijlocii și startup-uri, precum și cadre universitare și centre de cercetare. Astfel, ajută aliații să își armonizeze cerințele de achiziții de echipamente de apărare și îi ajută pe producători să înțeleagă nevoile aliaților, asigurând, astfel, continuitatea aprovizionării.

În plus, Aliații au adoptat, în cadrul NATO, o serie de politici menite să stimuleze dezvoltarea și desfășurarea capabilităților. Planul de Acțiune pentru Producția de Apărare accelerează achizițiile comune, consolidează capacitatea industrială și crește interoperabilitatea între țările NATO. Angajamentul de a consolida capacitățile industriale ale țărilor NATO sporește cooperarea transatlantică în industria de apărare și ajută Aliații să își reprovizioneze stocurile.

Aliații recunosc necesitatea menținerii unei baze industriale de apărare robuste, atât în Europa, cât și în America de Nord. Dezvoltarea unor capacități militare europene sporite consolidează legătura transatlantică, sporește securitatea tuturor aliaților și promovează o partajare echitabilă a sarcinilor, beneficiilor și responsabilităților între țările membre NATO.

Sprijin din partea agențiilor NATO

NATO are două agenții principale, în care sunt membri toți aliații, însărcinate cu asistarea aliaților în satisfacerea nevoilor naționale, multinaționale și colective în materie de capabilități de apărare. Agenția NATO pentru Comunicații și Informații (NCIA) este principalul furnizor al Alianței de capabilități C3 (comandă, consultanță și control) și servicii CIS (sisteme de comunicații și informații). Agenția NATO pentru Sprijin și Achiziții (NSPA) oferă sprijin și servicii eficiente din punct de vedere al costurilor în domeniile achizițiilor, logisticii, operațiunilor și sistemelor.

În plus, Aliații au înființat agenții responsabile de gestionarea achiziției și sprijinului pe termen lung al unor programe specifice de capabilități multinaționale, inclusiv Agenția NATO pentru Managementul AGS (NAGSMA), Agenția NATO pentru Managementul Elicopterelor (NAHEMA), Agenția NATO pentru Managementul Programului NAEW&C (NAPMA) și Agenția NATO pentru Managementul Dezvoltării, Producției și Logisticii ACE 2000 și Tornado (NETMA).

Organizația NATO pentru Știință și Tehnologie (STO) promovează inovația, oferă consultanță și soluții științifice pentru a permite Alianței să își îndeplinească nevoile în continuă evoluție. Aceasta se asigură că NATO își menține avantajul militar și tehnologic pentru a aborda provocările actuale și viitoare în materie de securitate. În mod similar, Acceleratorul de Inovare în Apărare pentru Atlanticul de Nord (DIANA) ajută cercetătorii și antreprenorii de renume din întreaga Alianță să dezvolte tehnologii pentru a asigura securitatea cetățenilor NATO.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. * * * <https://www.ziarulevenimentul.ro/stiri/oficial-deciziile-luate-la-summit-ul-nato-cele-79-de-hotarari-aleplanului-strategic-finalizat-in-2030/oficial-deciziile-luate-la-summit-ul-nato-cele-79-de-hotarari-aleplanului-strategic-finalizat-in-2030--217509417.html>
2. * * * <https://sites.google.com/site/auditorenergeticcertificatcluj/legislat/directive-europene/directiva-2010-31ue-pareat>

ASA A ÎNCEPUT AL DOILEA RĂZBOI MONDIAL. CAUZELE ȘI CARACTERISTICILE EVENIMENTULUI

THIS IS HOW WORLD WAR II BEGAN. CAUSES AND CHARACTERISTICS OF THE EVENT

Col. (rtr.) prof.univ.dr. Gheorghe BOARU

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale,

Membru titular al Academiei Oamenilor de Știință din România

(e-mail: boarugheorghe@yahoo.com)

Rezumat: Declanșarea celui de-Al Doilea Război Mondial a fost determinată de un complex de factori politici, economici și ideologici generați în perioada interbelică.

Tratatul de la Versailles (1919) a impus Germaniei condiții considerate excesiv de restrictive, ceea ce a alimentat resentimente și instabilitate internă.

Pe fondul crizei economice și al nemulțumirii sociale, au apărut și s-au consolidat regimuri totalitare bazate pe naționalism și expansionism, precum nazismul în Germania și fascismul în Italia. În același timp, politica de conciliere adoptată de unele state occidentale și incapacitatea Societății Națiunilor de a asigura securitatea colectivă au favorizat politica agresivă a Germaniei.

Reînarmarea, anexările teritoriale și, în final, invadarea Poloniei în 1939, au determinat declanșarea conflictului mondial.

Cuvinte-cheie: criză, naționalism, expansionism, nazism, fascism.

Abstract: The outbreak of the Second World War was determined by a complex set of political, economic, and ideological factors that emerged during the interwar period.

The Treaty of Versailles (1919) imposed conditions on Germany that were widely perceived as excessively restrictive, which generated deep resentment and internal instability.

Against the background of economic crisis and social dissatisfaction, totalitarian regimes based on nationalism and expansionism emerged and consolidated, such as Nazism in Germany and Fascism in Italy. At the same time, the policy of appeasement adopted by some Western states and the inability of the League of Nations to ensure collective security encouraged Germany's aggressive policy.

The process of rearmament, territorial annexations, and ultimately the invasion of Poland in 1939 led to the outbreak of the global conflict.

Keywords: crisis, nationalism, expansionism, nazism, fascism.

Introducere

Al Doilea Război Mondial își merită reputația de cel mai înfiorător eveniment din istoria modernă, pentru modul în care procesele de dezumanizare și ucidere s-au bazat pe așa-zisul calcul rațional.

„Știința și tehnologia cele mai avansate au fost aplicate la cele mai criminale scopuri cunoscute omenirii. Gama de utilizări a fost uluitoare, implicând bombardamente aeriene impersonale, crime depersonalizate în camere de gazare și execuții față în față a comunităților întregi. Nu este de mirare că, pentru cei 85 de milioane de bărbați și femei care au servit (și au supraviețuit) într-una dintre forțele armate în timpul războiului și pentru populația imensă de oameni prinși în măcel (și supraviețuitori), războiul a fost cel mai de neuitat moment din viața lor”¹.

Pentru înțelegerea și analiza corectă a evenimentelor politico-militare care s-au derulat, este necesar să se aibă în vedere cronologia evenimentelor, începând cu Primul Război Mondial.

Motivația aprofundării acestui subiect este dată de două argumente: unul privind cauzele războiului (cu rădăcini și urmări din Primul Război Mondial) și al doilea argument (de fapt motivație personală, sentimentală) legat de faptul că tatăl meu, protagonistul cărții *„ȘI TATA A LUPTAT LA COTUL DONULUI - Documente, analize, memorii”* BOARU V. Gheorghe – a participat la Al Doilea Război Mondial iar bunicul meu - Vasile C. BOARU, a participat activ în Primul Război Mondial, la bătălia de la Mărășești.

Sfaturile „de război” ale acestuia din urmă, date fiului său „Ghiță” la plecarea pe front, au fost deosebit de utile și chiar i-au salvat viața în câteva lupte.

1. Cauzele războiului

Privind **cauzele războiului, legate doar de Primul Război Mondial**, evidențiez câteva elemente mai semnificative.

¹ Joanna Bourke, *The Second World War: A Peoples History*, Publisher: Oxford University Press, USA, Year: 2003, p. 14.

² Boaru Gheorghe, *ȘI TATA A LUPTAT LA COTUL DONULUI - Documente, analize, memorii*, Lucrare predată la Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, București.

1. Faptul că la finalul Primului Război Mondial a fost semnat **Tratatul de la Versailles** (în 1919), propus de SUA, unde Germania trebuia să își asume responsabilitatea războiului și că trebuia să plătească despăgubiri economice țărilor victorioase. Acest lucru a dezbrăcat teritoriul Germaniei și i-a destabilizat sever economia, determinând cetățenii să nu mai aibă încredere în conducătorii lor și în capacitatea lor de a conduce.

2. Fascismul și Partidul Național Socialist.

La începutul anilor 1920, partidul fascist al lui Benito Mussolini a ajuns la putere în Italia. Această națiune s-a deplasat sub ideea naționalismului, o formă de guvernare care impunea rigiditate economiei, controlului industrial și controlului cetățenilor săi.

Imperiul Japoniei a fost, de asemenea, puternic condus de naționalism și de promisiunile de avere și dezvoltare.

Această mișcare a ajuns în nordul Germaniei, unde a fost preluată de sindicatul muncitorilor și a fost creat Partidul Național Socialist sau Partidul Nazist, în care **Adolf Hitler** a ajuns la putere.

3. Eșecuri în Tratatul de pace.

Tratatele de pace încercau să stabilească o rezoluție justă, dar sancțiunile impuse Germaniei de SUA au fost văzute ca fiind foarte severe. Națiuni precum Marea Britanie și Franța au considerat că e bine ca Hitler să protesteze.

Noul prim-ministru al Marii Britanii, Neville Chamberlain, a propus noi termeni cu Germania în Tratatul de la München. În acest sens, a promis să cedeze cererilor lui Hitler de a preveni un nou război, dar acțiunile sale nu au fost suficiente.

4. Intervenția eșuată a Societății Națiunilor.

În anul 1919 a fost creată Liga Națiunilor. Planul era ca toate națiunile să se unească și, în cazul apariției unei probleme, își vor rezolva diferențele cu diplomatie și nu cu utilizarea forței militare.

Dar, odată cu criza din anii 1930, multe țări au încetat să aibă încredere în ea. Națiuni precum Japonia și URSS și-au întărit forțele militare, deoarece nu aveau încredere în diplomatie, întrucât Liga nu avea sprijinul tuturor țărilor, nu avea o armată la dispoziție și nu acționa imediat.

5. Militarizarea Germaniei și invazia Poloniei.

Din anul 1935, Hitler a început să încalce Tratatul de la Versailles odată cu militarizarea Germaniei și anexarea unor teritorii precum Austria.

Acest lucru a fost ușor, datorită faptului că criza economică și-a încurajat pentru război cetățenii, care au văzut tratatul nedrept încă de la început.

Imediat după semnarea Acordului de la München cu Neville Chamberlain, Hitler decide să invadeze Polonia, încălcând astfel toate tratatele de pace și începând conflictul armat.

După opinia multor analiști politici, militari și istorici, **nemulțumirea și frustrarea Germaniei a fost principala cauză a declanșării celui de-Al Doilea Război Mondial.**

Astfel istoricul și autorul multor lucrări privind Primul și Al Doilea Război Mondial - Richard Overy, apreciază în lucrarea despre originile acestui război că:

„Al Doilea Război Mondial părea o dată un eveniment simplu de explicat. Dacă nu s-a redus exact la un singur cuvânt - Hitler - războiul a fost totuși războiul germanilor.

Spre deosebire de războiul din 1914, cel din 1939 avea un nucleu simplu reductibil: Germania a provocat războiul în mod deliberat, să răstoarne Acordul de la Versailles din 1919 și să câștige hegemonia continentală pe care a negat-o în 1914.

Mai mult, Germania din 1939 a fost condusă de un partid angajat, așa că se pare o cauză demonstrabil malefică”³.

2. O scurtă analiză comparativă a principalelor caracteristici ale celor două războaie mondiale

Al Doilea Război Mondial (1939-1945) a fost cel mai mare cataclism din istoria modernă. Acesta a fost cu adevărat un „*război mondial*”.

Dacă comparăm acest conflict cu predecesorul său major, **Primul Război Mondial** (1914-1918), cunoscut și sub denumirile „*Marele Război*”, „*Războiul European*” și/sau „*Războiul Națiunilor*”, observăm câteva mari diferențe care ne permit să spunem că **Al Doilea Război Mondial** (1939-1945) a fost într-adevăr un **război total**.

Amploarea războiului și distructivitatea sa excepțională a micșorat până și sacrificiile și pierderile Marelui Război care l-a precedat.

³ Richard Overy, *The Origins of the Second World War*, Publisher: Routledge; Taylor and Francis, New York, Year: 2014, p. 30.

Făcând o analiză comparativă a celor două conflagrații mondiale, putem evidenția, din punct de vedere al unor caracteristici esențiale pentru o analiză militară, multe elemente care le diferențiază și care amplifică caracterul de război total a celei de-a doua, astfel:

- cauze: Primul Război Mondial a fost declanșat de asasinarea arhiducelui Austro-Ungariei („*atentatul de la Sarajevo*”), în timp ce cel de-Al Doilea Război Mondial a fost declanșat de nemulțumirile rezultate în urma primului război mondial, prin Tratatul de la Versailles, care a stabilit plăți pentru pagubele și crimele produse în special de Germania, motiv care a fost folosit de Adolf Hitler pentru a conduce Germania la un nou război;

- numărul de state participante - douăzeci și opt la Primului Război Mondial și șaiszeci și unul de state la cel de-Al Doilea Război Mondial;

- grupările de forțe: în primul război: cele două grupări de forțe au fost puterile aliate și puterile centrale, în timp ce grupările celui de-Al Doilea Război Mondial au fost Puterile Aliatelor și Puterile Axei. Puterile Axei (sau Puterile Centrale) erau constituite din cele trei puteri principale Germania Nazistă, Italia Fascistă și Japonia imperialistă, care se numeau „*Axa Roma-Berlin-Tokyo*” iar Puterile Aliate (Puterile Centrale) s-au constituit alături de „*cei patru mari*” - Regatul Unit, SUA, China, și URSS;

- aria geografică, cuprinsă de teatrele de operații, a fost incomparabil mai mare. „*Marele Război*”, a angajat în principal spațiul european, iar cea de-a doua confruntare mondială a cuprins toate continentele;

- durata: prima conflagrație mondială a durat patru ani (1914-1918), iar cea de-a doua a durat șase ani (1939-1945);

- formele, metodele, armele și tacticile folosite au fost total diferite. În timp ce în Primul Război Mondial preponderente au fost luptele în tranșee cu puști, mitraliere și gaze otrăvitoare, în cel de-Al Doilea Război Mondial a fost folosită artilerie modernă, tancurile, avioanele și navele de luptă dar și submarine. În timpul acestui război s-au dezvoltat și operațiile speciale, comunicațiile secrete, artileria și rachetele terestre și antiaeriene, radiolocația și aviația de vânătoare și/sau de bombardament. Evoluția armamentelor a dus la dezvoltarea bombei atomice, care a fost catalizatorul în încheierea războiului;

- amplitudinea bătăliilor a fost aproape fără limite;

- dedicarea întregului glob pentru purtarea războiului și distrugerea distincțiilor dintre câmpul de luptă și frontul intern au fost trăsăturile principale ale acestui conflict;

- propaganda a devenit o componentă obligatorie a războiului total, necesară pentru mărirea producției și menținerea moralului;

- raționalizarea a devenit una dintre metodele principale pentru asigurarea materialelor necesare pentru ducerea războiului;

- principiile morale și legile războiului nu au mai fost respectate. Războiul total se poartă cu neglijarea moralității, obiceiurilor sau legilor internaționale, pentru că părțile combatante sunt inspirate de dușmăniile născute din ideologiile moderne;

- sunt schimbate principiile mobilizării. Războiul total presupune mobilizarea nu numai a forțelor armate, dar și a întregii populații. Cel mai important factor hotărâtor al războiului total era includerea răspândită, nediscriminatorie și deliberată a civililor pe lista țintelor militare legitime;

- structura și procentul pierderilor sunt diferite. În timp ce doar 5% dintre decesele din Primul Război (1914-1918) au fost civili, în Războiul al Doilea (1939-1945) decesele civililor au ajuns la 66%. Mult mai mulți civili decât militari au fost uciși în Belgia, China, Franța, Grecia, Ungaria, Țările de Jos, Norvegia, Polonia, Uniunea Sovietică și Iugoslavia. În plus, indiferent de categoriile pe care le folosim, proporții mari dintre aceste victime au fost incontestabil nevinovate;

- caracterul de holocaust al unor acțiuni militare care s-au desfășurat cu bună știință și nu ca „*erori de război*”. În literatura de specialitate am întâlnit multe exemple ale acestui fapt înspăimântător. Holocaustul este exemplul proeminent al măcelăririi necombatanților. Din păcate așa a fost și în multe alte campanii ale războiului. De exemplu, dintre cele șase milioane de polonezi (evrei și non-evrei) care au fost uciși de germani, o treime erau copii;

- Primul Război Mondial s-a încheiat cu Tratatul de la Versailles în 1919, în care Germania și-a asumat responsabilitatea pentru război. Aceasta a dus la separarea Austro-Ungariei de mai multe state și la independența Estoniei, Letoniei, Lituaniei, Finlandei și Poloniei față de Rusia. De asemenea, a condus la formarea Ligii Națiunilor;

- cel de-Al Doilea Război Mondial sa încheiat cu înfrângerea Germaniei și a Japoniei. Aceasta a dus la apariția a două noi superputeri mondiale, SUA și Uniunea Sovietică;

- Organizația Națiunilor Unite a fost înființată după război pentru a promova cooperarea între națiuni și pentru a preveni un alt război.

Caracterizarea și descrierea războiului diferă de la autor la autor, de fapt, de la națiune la națiune. Fiecare națiune participantă spune o poveste proprie a „războiului” și greu pot fi găsite puncte de acord.

Chiar și răspunsurile la întrebările de bază, pentru o analiză militară completă, precum „ce s-a întâmplat”, „cum s-a întâmplat”, „de ce s-a întâmplat”, „când s-a întâmplat”, „cum s-a procedat”,... sunt diferite.

Chiar și astfel de întrebări de bază precum „ce”, „când” și „cine” sunt contestate.

Cum se numește acest conflict militar? Pentru britanici este *Al Doilea Război Mondial* (Second World War), în timp ce americanii îl numesc *Războiul Mondial Doi*; (World War Two), pentru ruși este *Marele Război Patriotic* (Великая Отечественная Война), în timp ce japonezii îl desemnează ca *Războiul Mare din Asia de Est* (The Greater East Asia War).

Există un mare dezacord cu privire la numele celui mai atroce eveniment al războiului în care s-a produs masacrul a 6 milioane de evrei. Ar trebui să fie numit „Holocaust”, „Shoah”, „Eveniment”, un genocid, o exterminare, o crimă în masă, „*l’univers concentrationnaire*” (universul lagărului de concentrare) sau chiar expresia nazistă „*Soluția finală*”?

Din aceste motive, fiecare istorie a celui de-al Doilea Război Mondial este neapărat fracturată și incompletă.

3. Concluzii privind începutul războiului

Pentru locuitorii Europei ocupate, războiul în sine s-a încheiat și s-a confruntat cu viața sub ocupația germană. Pentru mulți, acest lucru s-ar dovedi chiar mai rău decât lupta. Polonezii au fost cei care au suferit cel mai mult, sub germani în partea de vest a țării și sub sovietici în est.

Ca urmare a invaziei de către germani și sovietici, Polonia a încetat să mai existe ca stat național independent. Țara a fost împărțită în mai multe bucăți separate. Partea germană a fost împărțită în două, deoarece acea zonă de teritoriu, pierdută de Germania la Versailles, a fost restabilită la granițele Reichului, în timp ce zona rămasă a devenit „*Guvernul General*”.

„*Campania poloneză fusese afectată de numeroase acte de cruzime din partea formațiunilor germane – în principal a unităților SS și de poliție – și aceste incidente au făcut obiectul unor proteste frecvente, în mare măsură ineficiente ale ofițerilor din armata germană propriu-zisă.*”

Acum, cu Polonia învinsă, acele acte izolate de cruzime au fost aprobate în cele mai înalte cartiere ale Germaniei naziste și au fost oficializate într-un program de teroare.

În ierarhia rasială cvasiștiințifică care a stat la baza ideologiei naziste, polonezii erau considerați sub-oameni, Untermenschen. Au suferit în consecință. În anii ocupației germane, șase milioane de cetățeni polonezi au murit”⁴.

Polonia, singura dintre țările ocupate din Europa, nu a avut nicio colaborare cu autoritățile germane.

Între decembrie 1939 și iulie 1941, peste 1.700 de polonezi și evrei – majoritatea deținuți ai închisorii Pawiak din Varșovia – au fost executați de SS și Ordnungspolizei într-o poiană din pădure de lângă Palmiry.

Femei poloneze conduse la un loc de execuție în masă lângă satul Palmiry din pădurea Kampinos, la nord-vest de Varșovia⁵.

Exemplele de globalizare a războiului sunt multiple și pot demonstra că percepțiile despre scopurile politicilor care pot fi rezolvate doar prin război sunt diferite și chiar contradictorii.

Vidul care existase în relațiile de putere din anii 1930 a fost umplut după 1945 de către cele două superputeri, dar experiența dură a războiului, cu poate mai mult de 55 milioane de morți și alte milioane de cicatrici fizice și psihice au fost suficiente pentru a determina o acceptare pe scară largă a noului *status quo* și a unei aversiuni față de naționalism și militarism care

⁴Robin Havers, *op. cit.*, p. 84. *The Second World War (2): Europe 1939-1943*, Series: Essential Histories 035, Publisher: Osprey Publishing, Year: 2002, pp. 11, 12.

⁵ Jack Holroyd, *The Second World War Illustrated*, The Second Year, Publisher: PEN & SWORD MILITARY (Great Britain), 2020, p. 630.

alimentaseră credința că războiul era singurul instrument pentru a asigura o ordine mai bună.

Mi-am permis să-l citez în finalul acestui articol pe **Karl Kraus**⁶ pentru că citatul exprimă, cum nu se poate mai clar, semnificația războiului: „La început războiul înseamnă speranța tuturor că după va fi mai bine; apoi e așteptarea că pentru celălalt va fi mai rău; apoi satisfacția că celuilalt nu-i este mai bine; la sfârșit surpriza că amândurora le este rău”.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Boaru, Gheorghe. *ȘI TATA A LUPTAT LA COTUL DONULUI - Documente, analize, memorii*. București: Editura Academiei Oamenilor de Știință din România, Editura Tehnică.
2. Bourke, Joanna. *The Second World War: A Peoples History*. Publisher: Oxford University Press, USA, Year: 2003.
3. Havers, Robin. *The Second World War (2): Europe 1939–1943*. Series: Essential Histories, Publisher: Routledge, Year: 2005.
4. Holroyd, Jack. *The Second World War Illustrated*. The Second Year, Publisher: PEN & SWORD MILITARY (Great Britain), 2020.
5. Jukes, Geoffrey. *The Second World War: The Eastern Front 1941-1945*. Series: Essential Histories, Publisher: Routledge, Year: 2003.
6. Overy, Richard; Wheatcroft, Andrew. *The Road to War*. Publisher: Penguin Books, Year: 2000.
7. Overy, Richard J. *The Origins of the Second World War*. Series: Seminar studies in history, Publisher: Routledge; Taylor and Francis, Year: 2014.
8. * * * https://ro.wikipedia.org/wiki/Cronologia_Primului_R%C4%83zboi_Mondial.
9. * * * <https://cupdf.com/document/cronologie-primul-razboi-mondial.html?page=43>.
10. * * * <https://ro.wikipedia.org/wiki/1922>.
11. * * * <https://ro.wikipedia.org/wiki/1941>.

⁶Karl Kraus, scriitor și ziarist austriac (de origine evreu), poet, eseist, dramaturg, pamfletar și un apreciat autor de satiră și aforisme din Belle Époque, ironia sa vizând presa, cultura și politica germană și austriacă.

MANAGEMENTUL INFORMAȚIILOR DE SECURITATE

SECURITY INFORMATION MANAGEMENT

Dr. Ruxandra Rîmniceanu

Rezumat: *Articolul evidențiază necesitatea unei conduceri profesioniste și unitare în domeniul informațiilor pentru securitate, determinată de complexitatea activităților și de impactul major al acestora asupra societății.*

Erorile în interpretarea sau gestionarea informațiilor de securitate pot avea consecințe grave asupra stabilității interne și a securității naționale, motiv pentru care utilizarea metodelor managementului științific devine esențială.

Lucrarea propune optimizarea managementului informațiilor de securitate printr-o abordare sistemică, analizând cerințele funcționale ale organizațiilor din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională. Sunt prezentate concepte, metode și instrumente pentru eficientizarea procesului decizional, pentru proiectarea sistemelor informaționale de tip C4I și pentru organizarea fluxurilor informaționale necesare conducerii și controlului.

De asemenea, se propune dezvoltarea unor structuri informaționale modulare capabile să sprijine procesul de comandă și control în diferite scenarii operaționale.

Cuvinte cheie: *informații de securitate; managementul informațiilor, optimizarea managementului informațiilor; ciclul informațional; sistem informațional de securitate.*

Abstract: *The article highlights the need for professional and unified management in the field of security information, determined by the complexity of activities and their major impact on society.*

Errors in the interpretation or management of security information can have serious consequences for internal stability and national security, which is why the use of scientific management methods becomes essential.

The paper proposes optimizing security information management through a systemic approach, analyzing the functional requirements of organizations in the defense, public order and national security system. Concepts, methods and tools are presented for streamlining the decision-making process, for designing C4I information systems and for organizing the information flows necessary for command and control.

It is also proposed to develop modular information structures capable of supporting the command and control process in different operational scenarios.

Keywords: *security information; information management, information management optimization; information cycle; security information system.*

Introducere

Problema abordării conducerii în domeniul informațiilor pentru securitate s-a pus mai ales în ultimul deceniu, datorită complexității deosebite pe care o ridică întreaga activitate din acest sector și importanței sale sociale. Într-adevăr, dacă rezultatele unei anumite societăți comerciale afectează și interesează un număr restrâns de persoane, *activitatea din domeniul securității naționale are efecte asupra întregii societăți*, iar aceasta nu poate rămâne indiferentă față de aceste efecte.

Greșelile care se pot ivi, prin interpretarea eronată sau tardivă a informațiilor de securitate, se resimt și la o scară foarte largă, cu impact asupra imaginii și stabilității interne. Feed-back-ul acționează în acest sector, în multe cazuri, cu o mare constantă de timp și, ca atare, corecțiile pot fi remediate cu întârziere, eventual, cu consecințe grave la adresa securității naționale.

Având în vedere aria vastă de răspândire, pe orizontală și pe verticală, importanța deosebită a acestui segment și complexitatea activităților care se desfășoară în acest domeniu, este evidentă necesitatea unei conduceri unitare, de un mare profesionalism și calitate. Din acest motiv, apelarea la metodele managementului științific devine necesară și, în condițiile conturării actuale a domeniului acestei științe, această apelare devine și posibilă.

Dacă despre utilizarea metodelor științei managementului se discută cu precădere în ultimul deceniu, nu se poate spune că tehnicile respective nu au fost apelate și înainte de această perioadă (chiar dacă nu întotdeauna au fost denumite metode manageriale), întrucât problema coordonării raționale a informațiilor pentru securitate și a structurilor sale au reprezentat o preocupare din trecut.

Pornind de la cerințele funcționale ale organizațiilor din sistemul de securitate națională, lucrarea de față promovează cadrul necesar asigurării și optimizării managementului informațiilor de securitate, definește caracteristicile specifice și attributele acestei activități, prezintă un set de instrumente, tehnici și metode asociate care pot contribui la eficientizarea acestei activități și oferă o modalitate de măsurare a unei asemenea activități pentru gestionarea și evaluarea impactul asupra securității naționale, în timp real.

1. Direcții de acțiune

Soluția care i-a preocupat pe mulți specialiști în acest domeniu a fost și este reprezentată de modul în care poate fi proiectat, realizat și utilizat un sistem informațional care să asiste managerul informațiilor pentru securitate. Prin natura subiectului, managementul macrosistemic al informațiilor pentru securitate este tratat din perspectiva unei abordări sistemice a organizațiilor din sistemul de apărare, ordine publică și securitate națională.

Consider că prima parte a abordării subiectului trebuie să releve elementele definitorii ale conducerii științifice asupra acțiunilor decidenților din sistemul de securitate națională, evidențiind secvențele procesului de planificare operațională și de elaborare a deciziei, cerințele organizatorice și factorii care particularizează sistemul informațional specific.

În acest sens, trebuie analizate, în primul rând, considerațiile generale și cerințele funcționale ale organizațiilor din sistemul de securitate națională necesare automatizării proceselor de comandă și control în scopul realizării managementului informațiilor de securitate.

O altă direcție de acțiune trebuie să analizeze modul de organizare și factorii care influențează activitatea de management al informațiilor de securitate. Totodată, trebuie avute în vedere și preocupările cu privire la cerințele operaționale ale sistemului informațional specific, având în vedere importanța acestuia pentru asigurarea performanței în domeniu.

Contribuțiile colectivelor de studiu, în acest context, au trebuit să se refere la opțiunile de adoptare a metodologiilor arhitecturale propuse și la concluziile practice privind proiectarea sistemului C4I rezultate din evaluarea factorilor și a cerințelor operaționale generice.

A trebuit tratată necesitatea optimizării managementului informațiilor de securitate prin metode științifice, pornind de la analiza fluxurilor informaționale reflectate în capacitatea de transfer a datelor, ca element critic pentru asigurarea implementării conceptului de comandă distribuită și organizarea procesuală a organizațiilor de securitate. De asemenea, au fost prezentate și sintetizate concepte, modele și proiecții arhitecturale care reflectă setul comun de tendințe în fundamentarea deciziei de securitate națională utilizând resursele informaționale.

O altă direcție de cercetare a reprezentat-o crearea unei structuri generice, modulară, a sistemelor de informare pentru management în

sprijinul comandamentului, precum și a altor entități de comandă și control din cadrul unei grupări de forțe întrunite, precum și diferite modalități prin care aceste elemente structurale ar putea fi amplificate sau adaptate corespunzător cerințelor determinate de un scenariu specific de angajare și de nivelul de dezvoltare a conceptului de management al informațiilor de securitate.

În acest scop trebuie realizată o analiză structurală și funcțională care să permită elaborarea unei concepții viabile, necesare susținerii managementului informațiilor de securitate și care propune proiectarea, realizarea și implementarea unui sistem informatizat integrat specific pentru asigurarea unei asemenea capabilități în sistemul de securitate națională, care să permită:

- integrarea intelligence-ului curent, de țintă și strategic din surse diverse;
- analizarea, interpretarea, modelarea și formalizarea datelor, informațiilor și cunoștințelor în vederea avertizării/prevenirii și informării operative a structurilor și instituțiilor interesate;
- furnizarea operativă a datelor, informațiilor și cunoștințelor cerute de „actorii” naționali și/sau internaționali;
- monitorizarea optimă a situațiilor de risc și oportunităților prin adoptarea unui comportament pro-activ, care să permită prognozarea efectelor ce ar putea să apară la declanșarea unui eveniment de interes național.

Considerăm că realizarea unei aplicații informatice dedicate, în scopul asistării deciziei în managementul informațiilor de securitate, poate fi un rezultat concret al demersului științific finalizat cu aceste preocupări și studii.

Sub forma unor concluzii și propuneri studiul poate să formuleze câteva direcții și opțiuni de perfecționare a proceselor de revizuire conceptuală și dezvoltare coerentă a managementului informațiilor de securitate pentru crearea unei *Arhitecturi de Management a Securității*, în perspectiva apropiată, adaptată noilor reglementări din domeniu.

Realizarea unui studiu dedicat domeniului nu reprezintă nici pe departe o tratare exhaustivă a problemei – ceea ce, de altfel, ar fi foarte dificil de realizat chiar de către echipe multidisciplinare – ci poate să-și propună să realizeze o prezentare generală a problematicii, cu punctarea unor aspecte semnificative, în contextul actualelor schimbări și provocări de pe scena internațională, precum și cu menținerea unor elemente generale ce

trebuie luate în considerare, pe termen scurt și mediu, cu impact în managementul securității naționale.

Tema studiului vizează problemele moderne ale managementului informațiilor pentru securitate în România și este în spiritul „*Doctrinei naționale a informațiilor pentru securitate*” în vigoare, cu speranța că va fi utilă atât celor care compun echipele manageriale de la diverse niveluri de organizare instituțională din sistem, cât și persoanelor fizice și juridice care concură la realizarea securității naționale (din sfera legislativului, executivului, autorităților și instituțiilor publice, organizațiilor de drept privat, celor neguvernamentale și a altor forme asociative ale societății civile).

Totodată, studiul poate să constituie un subiect deschis pentru optimizarea și eficientizarea managementului informațiilor pentru securitate, cu scopul de a continua, dezvolta și consolida zestrea teoretică existentă.

2. Aspecte generale privind managementul informațiilor de securitate

„ *Dinamica evoluției fenomenului militar, militaro-politic internațional și perimarea fără precedent a cunoștințelor specifice acestui domeniu au adus în prim plan rolul informației pentru securitate, ca element care leagă și condiționează fazele procesului de conducere și organizare a activităților specifice la nivel strategic, asigurând fundamentarea optimă a strategiei de realizare a obiectivelor specifice la pace, în situație de criză și pe timp de război*”¹.

Ca o consecință, lupta armată contemporană este profund marcată de creșterea rolului informației, în general, și a informației pentru securitate, în special. Conflictele militare de după 1990 și, cu predilecție, după evenimentele de la 11 septembrie 2001, au evidențiat faptul că, „*informația pentru securitate a devenit o resursă strategică*”².

Confruntarea pe plan informațional nu mai reprezintă doar o problemă de asigurare a informațiilor pe câmpul de luptă sau de atacuri tactice asupra sistemelor de comunicații ale adversarului, ci și un important

¹ Teodor Frunzetti, *Securitatea națională și războiul modern*, București, Ed. Militară, 1999.

² Liviu Mureșan, *Strategia securității naționale și politica externă după 11 septembrie 2001*, comunicare științifică publicată în „Securitatea națională la început de secol XXI”. București, Editura Academiei de Inalte Studii Militare, 2002.

mijloc de cunoaștere a adversarului și a intențiilor acestuia, de influențare și modificare a deciziilor sale.

Suntem în fața unei *noi paradigme a managementului militar*, orientată spre formarea unei culturi organizaționale performante. Această paradigmă trebuie să fie *caracterizată de eficiență, eficacitate și calitatea crescută a profesionalismului*, în vederea îndeplinirii atribuțiilor funcționale individuale și colective la parametri superiori prin delegarea autorității, pe de o parte, și prin intensificarea activităților de analiză și evaluare a practicii profesionale și disciplinare, funcție de situațiile ivite, pe de altă parte.

Monitorizarea nivelului de cunoaștere și respectare de către personalul specializat a normelor și principiilor legale și interne, precum și încercările de a înlocui sau, cel puțin, de a minimiza structurile organizatorice ierarhice, puternic centralizate, în vederea diminuării, după caz, eliminării situațiilor care grevează activitatea curentă (urmare a curențelor educaționale, mentalității anterioare ori a rezistenței la schimbare), sunt câteva instrumente care pot concura la dezvoltarea culturii organizatorice de tip modern, în scopul imprimării, la nivelul fiecărui individ, a autoexigenței pentru adoptarea conduitei personale și profesionale adecvate și realizarea, astfel, a unui management prin obiective.

Informația joacă un rol crescând în viața noastră, în evoluția dinamico-istorică a societății umane, reprezentând, în fapt, cheia progresului contemporan. Pornind de la cadrul doctrinar-conceptual în vigoare, apreciem că, într-o formă mai puțin academică, **informația pentru securitate** este reprezentată de acele date care aduc beneficiarului – statul, națiunea, cetățeanul -, un plus de cunoaștere asupra stării de securitate și mediului său de propagare și care oferă, instituțiilor cu atribuții în materie, elemente de noutate necesare îndeplinirii obiectivelor propuse.

Această variantă de definiție a **informației pentru securitate** relevă importanța activității personalului specializat și a organizațiilor din sistemul de securitate națională, precum și a procesului managerial în domeniu, bazat, în principal, pe folosirea acesteia în actul decizional necesar asigurării și realizării securității naționale.

Provocările globale au determinat mutații esențiale în sectorul militar - modelul tradițional al organizației militare, de tip învechit, trebuie înlocuit, gradual, cu un model nou, cel al managementului securității. Noile realități ale Europei din ultimele decenii au situat managerii sectorului

securității într-un mediu flexibil și în schimbare. Această schimbare reprezintă trecerea de la modelul birocratic al gestionării informațiilor la un model caracterizat de o guvernare legitimă, prin exercitarea controlului asupra activității desfășurate, prin deschidere și transparență, delegare de autoritate, responsabilitate, calitate, respectul drepturilor individului. Ca urmare, și în acest domeniu, managementul poate fi cercetat și cuprins într-o disciplină de studiu, pe care am situat-o spre sectorul structurilor din sistemul de securitate națională și am definit-o „*managementul informațiilor de securitate*”.

Managementul informațiilor pentru securitate reprezintă obiectivul principal pentru conducerea structurilor din sistemul de securitate națională, pe baza principiilor și metodelor teoriei managementului, în vederea eficientizării, sub toate aspectele, a activităților acestora. Activitățile foarte diverse și complexe care se desfășoară într-o instituție de acest fel implică existența unui management al informațiilor în ansamblu și a unor componente ale sale, ținând cont și de regimul militar impus de ordinele în materie.

3. Concluzii

Realizarea unei capacități viabile de management al informațiilor de securitate, în măsură a crea disponibilitatea permanentă de reacție promptă și cu randament sporit în îndeplinirea oricăror misiuni de acțiune, își găsește izvorul în planul managementului. Reținem ca elemente semnificative pentru acest domeniu:

- profesionalismul în exercitarea comenzii cadrelor;
- un sistem eficient pentru transmiterea și recepționarea deciziilor;
- funcționarea canalelor de informații între toate eșaloanele și între toți decidenții ierarhici etc.

Activitățile legate de culegerea informațiilor, analiza și evaluarea lor au o vechime foarte mare, deoarece toate instituțiile cu responsabilitate în domeniu au fost conștiente de necesitatea asigurării unui management global al informațiilor acumulate și orientarea acestora în vederea integrării lor în diverse domenii ale vieții sociale, care să asigure securitatea națională.

Folosirea ***informației pentru securitate*** trebuie să se bazeze pe un ***sistem informațional de securitate*** bine pus la punct, adecvat și eficient

pentru organizație, dar fără a omite scopul pentru care au fost acumulate – asigurarea și realizarea securității naționale.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Berkowitz, Bruce D., and Allan E. Goodman *Strategic Intelligence for American National Security*. Princeton, NJ: Princeton University Press, 1989.
2. Clark, Robert M. *Intelligence Analysis: A Target-Centric Approach*. Washington, DC: CQ Press, 2004.
3. Teodor Frunzetti *Securitatea națională și războiul modern*. București: Editura Militară, 1999.
4. Herman, Michael. *Intelligence Power in Peace and War*. Cambridge: Cambridge University Press, 1996.
5. Johnson, Loch K. ed. *The Oxford Handbook of National Security Intelligence*. Oxford: Oxford University Press, 2010.
6. Kott, Alexander, David Alberts, and Clifford Wang *War of 2050: A Battle for Information, Communications, and Computer Security*. Carlisle, PA: U.S. Army War College Press, 2015.
7. Liviu Mureșan *Strategia securității naționale și politica externă după 11 septembrie 2001*, Comunicare științifică publicată în „*Securitatea națională la început de secol XXI*”. București: Editura Academiei de Înalte Studii Militare, 2002.
8. Petrescu, M., Vasile-Adrian Camarasan, Anca Gabriela Petrescu și Florentina-Raluca Bilcan *Managementul securității informațiilor*. București: Editura Universitară, 2013.
9. *Doctrina națională a informațiilor pentru securitate*, adoptată în ședința Consiliului Suprem de Apărare a Țării din 23 iunie 2004.

SPAȚIUL EXTRAATMOSFERIC - ZONĂ DE COOPERARE ȘI DE CONFLICT

EXTRAATMOSPHERIC SPACE - A ZONE OF COOPERATION AND CONFLICT

Gl.bg.(rez.) dr. Petru Țăgorean

Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(tpetrut@gmail.com)

Rezumat: Spațiul cosmic este un bun comun al umanității, care poate fi utilizat și explorat pașnic de către toate statele.

Cu toate acestea, acesta s-a transformat dintr-o zonă de cooperare și colaborare internațională într-un câmp de rivalități strategice, unde actele neprietenoase și chiar ostile se intensifică.

Primele state care au obținut acces la spațiu și-au consolidat definitiv poziția, iar strategiile pe care le promovează tind să împiedice alte state să acceseze tehnologia spațială.

Chiar dacă actele internaționale interzic militarizarea spațiului, puterile spațiale au creat forțe militare specializate în acest domeniu.

Dependența crescândă de spațiu poate fi o vulnerabilitate.

Este necesar să se promoveze strategii care să asigure detectarea amenințărilor spațiale, identificarea autorilor acestor amenințări și, acolo unde este cazul, luarea de măsuri împotriva acestor amenințări.

Cuvinte-cheie: militarizarea spațiului; supremația spațiului; serviciu militar special; conexiuni spațiale invizibile; securitatea spațiului.

Abstract: Outer -space is a common good of humanity that can be used and explored peacefully by all states.

However, it has transformed from an area of international cooperation and collaboration into a field of strategic rivalries, where unfriendly and even hostile acts are intensifying.

The first states to gain access to space have permanently consolidated their position, and the strategies they promote tend to prevent others from accessing space technology.

Even though international acts prohibit the militarization of space, space -faring powers have created military forces specialized in this field.

Growing dependence on space can be a vulnerability.

It is necessary to promote strategies to ensure the detection of space -based threats, the identification of the perpetrators of these threats and, where appropriate, action against these threats.

Keywords: militarization of space; space supremacy; special military service; invisible space connections; space security.

Generalități privitoare la spațiul extraatmosferic

„Era spațială” a debutat oficial la 4 octombrie 1957, odată cu plasarea pe orbită a primului satelit artificial al Pământului - Sputnik1. De atunci au trecut mai mult de 60 de ani, iar spațiul extraatmosferic și-a schimbat foarte mult rolul și configurația.

Dacă la începuturile explorării sale spațiul extraatmosferic a fost o zonă de cooperare științifică și, uneori, chiar un model de colaborare internațională în domeniile cele mai avansate ale cercetării și tehnicii, aceste inițiative au deschis calea unei competiții acerbe între statele având acces la astfel de tehnologii. Așa se face că, astăzi, spațiul a devenit un teren de manifestare a rivalităților strategice, un loc de competiție între marile puteri, unde se intensifică manifestările inamicale și chiar unele acte ostile. În același timp, activitățile și acțiunile derulate în spațiul extraatmosferic reprezintă o reflectare a evoluțiilor ce intervin în plan geostrategic, prin creșterea gradului de utilizare a acestuia în scopuri militare, dar și prin amplificarea accentuată a dependenței de acesta a societății umane în ansamblul său, dar, mai ales, a unora dintre infrastructurile sale, precum sistemele de navigare, cele de monitorizare prin GPS etc.

Din punct de vedere juridic, spațiul extraatmosferic este un bun comun al umanității ce poate fi utilizat și explorat de toate statele, fără discriminare, potrivit normelor dreptului internațional și Cartei Națiunilor Unite. Conform art. IV din Tratatul cu privire la principiile care guvernează activitatea statelor în explorarea și folosirea spațiului extraatmosferic, inclusiv Luna și celelalte corpuri cerești, din 27.01.1967¹, „statele părți la tratat se obligă să nu plaseze pe orbită în jurul pământului nici un obiect purtător de arme nucleare sau de orice alte feluri de arme de distrugere în masă, să nu instaleze asemenea arme pe corpurile cerești și să nu plaseze astfel de arme în spațiul extraatmosferic în orice alt mod”. În baza aceluiași articol, toate statele părți la acest tratat au dreptul să folosească Luna și celelalte corpuri cerești, exclusiv în scopuri pașnice. În mod corelativ, este interzisă stabilirea de baze militare, instalații ori fortificații cu această destinație, experimentarea oricărui tip de arme și efectuarea de manevre

¹ Tratatul a fost negociat și redactat sub auspiciile Organizației Națiunilor Unite și a intrat în vigoare la 10 octombrie 1967. În România a fost publicat în Buletinul Oficial nr. 10 din 02 februarie 1968.

militare pe corpurile cerești. Totuși, pentru cercetări științifice sau pentru orice alte scopuri pașnice, este permisă folosirea de personal militar precum și folosirea oricărui echipament sau instalații necesare pentru explorarea pașnică a Lunii și a celorlalte corpuri cerești.

La prima vedere, textul tratatului este adecvat scopurilor urmărite: prevenirea militarizării spațiului și a amplasării în acest loc a unor arme de distrugere în masă. Prevederile sale nu împiedică, însă, utilizarea celorlalte categorii de arme și nici desfășurarea unor activități secrete, cu caracter militar sau civil.

Însă, o analiză atentă a evoluțiilor din acest domeniu evidențiază faptul că, în ultima perioadă, s-au manifestat, din ce în ce mai des, comportamente ostile din partea statelor ce dețin supremația în acest domeniu, care au capacitatea de a brui, manipula sau chiar distruge cinetic sateliții aflați pe orbită, astfel de gesturi devenind atât de frecvente încât aproape că sunt considerate un fapt banal. Printre cele mai des întâlnite comportamente ostile se pot număra sateliții spioni care, pentru realizarea obiectivelor urmărite, se apropie periculos de cei oficiali, bruijul semnalelor radio de comunicare cu sateliții, dar și testarea unor rachete capabile să distrugă de pe Terra sateliții aflați pe orbita pământului, provocând deșeuri cosmice care devin periculoase pentru alți sateliți sau chiar pentru activitățile terestre. Astfel, a fost cazul satelitului de spionaj sovietic, inactiv, Kosmos-1408, doborât de Rusia pe 15 noiembrie 2021 cu o rachetă lansată de la sol. Acesta s-a dezmembrat în peste 1.500 de bucăți, despre care U.S. Space Command a afirmat că „pot genera sute de mii de deșeuri orbitale mai mici”².

Astfel de acte sunt greu de calificat din punct de vedere juridic, în primul rând pentru că e dificil de identificat autorii lor, care rămân adesea anonimi. Spațiul extraterestru devine, astfel, locul unor confruntări hibride, unde e greu de stabilit limita dintre provocare, agresiune, simpla neglijență sau accident, frontiera dintre acestea fiind extrem de laxă.

Chiar dacă reglementările juridice internaționale sunt suficient de clare, spațiul extraterestru rămâne un mediu favorabil unor comportamente ambigue și imprevizibile, un loc vast, ostil și opac, unde identificarea

²<https://www.euronews.ro/articole/ingrijorari-in-sua-cu-privire-la-o-noua-amenintare-spatiala-din-partea-rusiei-kre>;

intențiilor reale - dar mai ales a responsabilităților - devine extrem de complicată. Iar aceste incertitudini favorizează dezvoltarea și aplicarea unor strategii ambigue: statele cu potențial ridicat în această materie pot să desfășoare aici acțiuni inamicale negând orice intenție ostilă.

Asimetria crescândă a puterii spațiale

Actuala configurație a puterilor spațiale este diferită de cea din perioada războiului rece. Dacă în acea epocă se făceau remarcate doar două puteri în măsură să domine spațiul extraatmosferic și să intre în competiție între ele, astăzi, numărul statelor devenite puteri spațiale a crescut, iar competiția s-a accentuat în spațiul extraatmosferic, nu numai în domeniul militar.

În același timp, statele dependente de sistemele spațiale pot prezenta anumite vulnerabilități care pot fi exploatate de alte state puternice dar nedependente de spațiu. Pe de altă parte, state precum Rusia, SUA și China, care sunt în fruntea plutonului țărilor cu puteri spațiale, pot avea un avantaj strategic în raport cu alte state și chiar față de unele puteri militare. Din acest motiv, unele dintre statele cu capacități spațiale chiar promovează strategii care, în esență, par să încerce blocarea accesului la oportunitățile spațiale pentru alte state, concomitent cu exploatarea în beneficiul propriu a câștigurilor realizate până în prezent din exploatarea spațiului.

În spatele plutonului fruntaș se află un alt grup de state care încearcă să-și obțină locul între puterile spațiale; între acestea Uniunea Europeană are o abordare mai cooperantă, însă alocările de fonduri pentru acest domeniu continuă să fie la un nivel insuficient.

Utilizarea spațiului determină o întărire a capacității de acțiune militară, precum și o creștere a posibilităților de anticipare a amenințărilor și de a răspunde crizelor cu mai multă eficiență, rapiditate și precizie, așa cum dealtfel se menționează expres și în politica spațială globală a NATO³.

În majoritatea cazurilor, capacitățile spațiale sunt cu dublă utilizare, fiind folosite atât în scopuri civile cât și militare, adesea concomitent, ceea ce sporește complexitatea și incertitudinea cu privire la destinația acestora. Dealtfel, multe dintre tehnologiile spațiale care, inițial, au fost destinate exclusiv scopurilor militare, ulterior - după ce a fost depășite tehnologic, ori

³ https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_190862.htm;

au ajuns la cunoștința publică - au fost date spre utilizare în scopuri civile, în special din rațiuni economice menite să asigure o recuperare a investițiilor făcute pentru dezvoltarea acestora.

În unele cazuri, pentru a avea rezervată o resursă financiară permanentă și consistentă, soluția identificată de unele state cu potențial o reprezintă desfășurarea în spațiu de activități conexe celor cu caracter militar, niciun guvern neavând motive pentru a reduce cheltuielile denumite „de apărare” sau de cercetare în această zonă, mai ales dacă a fost identificat un potențial inamic. Astfel, SUA - de exemplu - dispun astăzi de suficiente mijloace care fac din spațiul extraatmosferic un vector de putere și un catalizator al cercetării în scopul obținerii de noi tehnologii, inaccesibile majorității statelor lumii.

La 20 decembrie 2019, au fost înființate „Forțele Spațiale ale SUA” - denumite USSF⁴ - cea de-a șasea ramură a armatei americane, având rolul de a proteja interesele SUA în spațiu și de a pregăti riposta pentru eventuale agresiuni în această zonă. Crearea acestei categorii de forțe răspunde unui obiectiv evident de a asigura superioritatea spațială a SUA, precum și apărarea împotriva amenințărilor de orice fel care pot apărea la acest nivel, inclusiv de pierdere a locului fruntaș în competiția pentru dominarea spațiului. În același timp, constituirea „Forțelor Spațiale” demonstrează în mod elocvent faptul că spațiul extraatmosferic și dominarea acestuia reprezintă un imperativ de securitate națională, iar pentru asigurarea acestuia a devenit evidentă nevoia unui serviciu militar dedicat special acestui scop⁵.

Forțele Spațiale ale Rusiei⁶ au fost înființate la 1 iunie 2001, ca o ramură independentă a forțelor armate. La 1 decembrie 2011, acestea au fost transformate în Forțele de Apărare Aerospațială, pentru a accentua rolul lor defensiv. De la 1 august 2015, Forțele de Apărare Aerospațială au devenit o ramură a Forțelor Armate ale Federației Ruse - aflate sub comandă centrală, concepute pentru a oferi avertizări în timp util celei mai înalte conduceri militaro-politice cu privire la un atac cu rachete, a controla spațiul cosmic, a asigura apărarea antirachetă pentru zone individuale, a respinge atacurile inamice în și din spațiu și a sprijini activitățile Forțelor Armate Ruse în timp

⁴ Abrevierea de la **United States Space Force**.

⁵ <https://www.spaceforce.mil/about-us/>

⁶ <https://bgkm.ru/virtualnye-meropriyatiya/1456-kosmicheskie-vojska-zashchita-rossii>

de pace și de război. Între alte misiuni oficiale, se numără și „controlul sistemelor de satelit militare și duale (militare și civile) în zbor și utilizarea individuală a acestora în interesul furnizării informațiilor necesare trupelor (forțelor) Federației Ruse”.

În ceea ce privește China, o putere emergentă în spațiu, constituirea forțelor spațiale militare a reprezentat un obiectiv de mare importanță dedicat, oficial, îmbunătățirii capacității de a intra și utiliza în siguranță spațiul, precum și pentru o mai bună utilizare pașnică a acestuia. Forțele spațiale militare chineze au fost create, practic, în anul 2021, ca parte a Forțelor de Sprijin Strategic ale Armatei Populare de Eliberare, o ramură a armatei chineze care era responsabilă de războiul spațial, cibernetic și electronic⁷.

În afara SUA, Rusia și China - care au în mod oficial forțe militare specializate în apărare și explorare spațială - și alte state au declarat programe militare spațiale, sau cu dublă utilizare - militar și civil -, având alocate forțe speciale în acest sens. Între acestea pot fi enumerate Franța, Marea Britanie, India, Iranul, Israel și cele două state coreene.

Dependența tot mai crescută față de spațiul extraatmosferic

Dezvoltarea tehnologiilor, creșterea constantă a resurselor alocate și a capacităților dezvoltate, dar, mai ales, concurența acerbă, a făcut ca spațiul extraatmosferic să devină un mediu din ce în ce mai expus și mai congestionat⁸. Această situație poate genera anumite riscuri și vulnerabilități și poate face, de asemenea, obiectul unui nou tip de amenințări pentru securitate și apărare națională sau colectivă.

Ceea ce devine însă extrem de important este faptul că tot mai multe domenii ale activității terestre încep să devină dependente de spațiul extraatmosferic și de echipamentele plasate la acest nivel. Dependența de spațiul extraatmosferic nu se mai limitează strict la domeniul militar. De la sistemele de navigare la previziunile meteo și chiar tranzacțiile bancare, numeroase activități rutiniere zilnice se desfășoară cu ajutorul unor conexiuni spațiale invizibile și necunoscute pentru cetățeanul de rând. O pană majoră sau un atac cibernetic asupra sistemelor de comunicare prin

⁷ <https://baike.baidu.com/item/中国人民解放军军事航天部队/64322736>

⁸ https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_190862.htm

sateliți poate avea drept consecințe blocarea unor ramuri întregi ale economiei. Aceasta se datorează dependenței accentuate de sistemele de comunicare satelitară, iar această vulnerabilitate poate fi exploatată de anumite entități publice sau private.

Cu atât mai mult o astfel de dependență este importantă în cazul unui conflict armat. Prin implicarea unor sateliți specializați, pot fi perturbate și chiar blocate sistemele de comunicații militare și civile, ca și internetul prin satelit și sistemele de navigație, care sunt vitale atât pentru operațiunile militare, dar mai ales pentru aviația civilă care se confruntă din ce în ce mai des cu probleme de orientare și comunicare.

Dealtfel, este cunoscut faptul că unele puteri spațiale au testat deja dispozitive ce pot fi caracterizate drept arme, care au lansat proiectile capabile să distrugă sateliți, iar astfel de dispozitive par că sunt în continuare pregătite și așteaptă comanda de atac.

Din punct de vedere al securității și apărării naționale, spațiul poate fi un potențial loc de pregătire și dirijare a unor atacuri - nu numai economice dar și militare. De aceea, considerăm că este necesar ca statele să fie capabile să detecteze operațiunile inamicale într-un astfel de mediu dezorganizat, sau devenit inaccesibil. Iar dacă nu sunt la îndemâna oricărui stat astfel de capacități spațiale, este imperios necesar ca alianțele încheiate să asigure și apărarea împotriva unor atacuri dirijate prin intermediul mijloacelor spațiale.

În același timp, trebuie avut în vedere că capacitățile spațiale ale aliaților ar putea să devină o țintă prioritară, ținând cont de avantajele pe care sistemele spațiale le asigură în caz de conflict și de dependența aliaților vis-a-vis de aceste sisteme pentru desfășurarea operațiunilor militare.

Riscul unui spațiu cu mai multe viteze

În zilele noastre spațiul este recucerit pas cu pas de către actori privați - precum SpaceX sau Blue Origin -, sau organizații regionale, care folosesc un nou model economic pentru desfășurarea de activități în spațiu. Practic, dispunând de resurse financiare uriașe, dar folosind tehnologii inovative și asumându-și riscuri economice, noii actori intrați în competiție pentru dominarea spațiului determină o concentrare nemaiîntâlnită în această zonă.

Să nu uităm că rețeaua de sateliți de comunicații fondată de E. Musk a devenit esențială și determinantă pentru forțele armate ucrainene în conflictul cu Federația Rusă. În tot acest timp, Uniunea Europeană abia poate ține ritmul și chiar riscă să piardă plutonul în care se manifestă din punct de vedere tehnologic. Această situație scoate în evidență nevoia de a integra mai bine digitalizarea și inovația în politica spațială europeană.

Lipsa resurselor necesare, sau alocarea nerațională a acestora, poate face ca unii actori să piardă în competiția pentru spațiu, în condițiile unei dependențe tot mai mari a economiei și societății față de avantajele pe care le oferă folosirea spațiului și a tehnologiilor spațiale. Aceasta se traduce în decalaje economice și informaționale, dar și în riscuri pentru securitatea națională.

Provocările normative și informaționale

Spațiul este, în același timp, teritoriul de manifestare a inițiativelor diplomatice, dar și locul de aplicare a unui cadru normativ destul de consistent. Tratatul cu privire la spațiul cosmic din 1967, evocat mai sus, reprezintă reglementarea de referință în acest domeniu, dar caracterul lapidar al reglementărilor lasă loc unor diverse interpretări. De aceea, juriștii specializați în acest domeniu sunt în măsură să susțină adevărate recitaluri pornind de la același text, dar cu interpretări total diferite. Fiecare caută să interpreteze normele dreptului internațional conform propriilor interese, în special în ceea ce privește prevenirea unei curse a înarmării în spațiul extraatmosferic, coordonarea activităților spațiale și exploatarea resurselor lunare.

În fața acestor provocări, Uniunea Europeană și statele membre trebuie să-și conjuge puterea normativă cu puterea economică, prin investiții în mijloace concrete, pentru că dezvoltarea spațială este un proces continuu, fără o linie de sosire la orizont, iar pe ansamblu, sunt multe de recuperat.

Realizarea unei autonomii strategice în ceea ce privește utilizarea infrastructurilor spațiale poate asigura creșterea calității vieții și siguranței cetățenilor. Iar prin noile tehnologii spațiale se poate obține o eficientizare a activității instituțiilor publice - și nu numai.

În martie 2022, în cadrul Consiliului European, liderii UE au identificat spațiul ca domeniu strategic și au solicitat elaborarea unei strategii spațiale a UE pentru securitate și apărare. În martie 2023, Comisia și Înalțul Reprezentant pentru Afaceri Externe și Politica de Securitate au

prezentat prima strategie spațială a UE pentru securitate și apărare⁹. În cadrul acestui document se recunoaște rolul esențial al sistemelor și serviciilor spațiale ale UE pentru funcționarea societății și a economiei, precum și pentru securitate și apărare. Totodată, Strategia menționează obiectivele vizând apărarea intereselor Uniunii și descurajarea activităților ostile în spațiul extraatmosferic, dar și pentru consolidarea poziției strategice a acesteia.

În același timp, strategia a prevăzut elaborarea unui act normativ în domeniu, care să ofere un cadru comun pentru securitate, siguranță și sustenabilitate în spațiu, care să asigure o abordare coerentă și la nivelul UE.

Comisia Europeană a inițiat un proiect legislativ destinat a realiza un cadru normativ armonizat pentru activitățile spațiale în întreaga Uniune, care urmărește să concilieze obiectivele de mediu și reziliența cu competitivitatea sectorului spațial. Diversitatea abordărilor naționale în acest domeniu crește complexitatea și costurile în acest domeniu. Comisia dorește să promoveze în acest sector realizarea unei piețe unice pentru activitățile spațiale, cu aplicarea regulilor și principiilor specifice privitoare la mobilitatea transfrontalieră a capitalurilor și a lucrătorilor.¹⁰

România și spațiul

Deși are un cosmonaut care s-a consacrat cu zeci de ani în urmă, România nu are o strategie clară în domeniul spațial, care să asigure apărarea în acest sector și nici o structură a forțelor armate destinată apărării contra unor atacuri venite din spațiu. De aceea, nici alocările bugetare în această materie nu sunt chiar semnificative.

În acest timp, unele state vecine din Uniunea Europeană - precum Polonia, Ungaria, Cehia sau Austria - au dezvoltat programe naționale spațiale, unele trimițând deja astronauți în colaborare cu ESA sau NASA. Ungaria, de exemplu, pregătește deja lansarea celui de- al doilea astronaut maghiar, iar Polonia are planuri ambițioase legate de sateliți proprii¹¹.

⁹ <https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip231601/IP231601EN>.

¹⁰ https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-act_en#:~:text=The%20EU%20Space%20Act%20is,of%20the%20EU%20space%20sector.

¹¹ <https://agerpres.ro/educatie-stiinta/2025/05/13/politehnica-bucuresti-lanseaza-o-campanie-de-strangere-de-semnături-pentru-lansarea-unui-nou-program--1448663>.

O strategie în acest domeniu ar trebui să răspundă unor cerințe precum: cunoașterea modului de detectare a amenințărilor spațiale, identificarea autorilor acestor amenințări și, după caz, să acționeze împotriva acestor amenințări.

Totodată, o astfel de strategie trebuie să se bazeze pe arhitectura satelitară existentă, cooperarea cu alte state și cu organisme specializate, inclusiv NATO, precum și cu actorii comerciali.

Nu în ultimul rând, o astfel de strategie ar trebui să fie de natură să descurajeze comportamentele ostile.

La nivelul organizațiilor internaționale, statul român ar trebui să-și manifeste rolul activ în susținerea ideii de a nu se proceda la teste distructive cu rachete antisatelit, lansate de la sol.

Concluzii

Spațiul reprezintă o reflectare a rivalităților terestre între marile puteri, dar și o extensie a câmpului de luptă geopolitic terestru.

Între dependență tehnologică, vulnerabilitate strategică și provocări de suveranitate, spațiul este o adevărată dilemă a secolului 21. Răspunsul european la această dilemă trebuie să conjuge suveranitatea, inovația și cooperarea internațională, pentru a nu fi supuși legii celui mai puternic.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. * * * Concluziile Consiliului Uniunii Europene din 13 noiembrie 2023
2. * * * REVUE NATIONALE STRATÉGIQUE 2025 - Franța - Secrétariat Général de la défense et de la sécurité nationale, 51, boulevard de La Tour-Maubourg - 75007 Paris
3. * * * Politique spatiale globale de l'OTAN (Politica spațială globală a NATO)
4. * * * https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_1601/IP_23_1601_EN.pdf
5. * * * https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_190862.htm
6. * * * <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14512-2023-INIT/fr/pdf>
7. * * * <https://www.euronews.ro/articole/ingrijorari-in-sua-cu-privire-la-o-noua-amenintare-spatiala-din-partea-rusiei-kre>
8. * * * <https://europeanspaceflight.com/germany-italy-and-the-uk-slash-esa-contributions-by-e430m/>
9. * * * <https://www.deeptech.asia/p/china-private-space-ecosystem-of>
10. * * * https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_190862.htm

11. * * * <https://www.spaceforce.mil/about-us/>
12. * * * <https://bgkm.ru/virtualnye-meropriyatiya/1456-kosmicheskie-vojska-zashchita-rossii;>
13. * * * <https://baike.baidu.com/item/中国人民解放军军事航天部队/64322736>
14. * * * https://spacenews.com/china-reorganizes-its-military-impacts-likely-for-space-operations/?utm_source=chatgpt.com
15. * * * https://www.nato.int/cps/fr/natohq/official_texts_190862.htm
16. * * * https://ec.europa.eu/commission/presscorner/api/files/document/print/en/ip_23_1601/IP_23_1601_EN.pdf
17. * * * https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-act_en#:~:text=The%20EU%20Space%20Act%20is,of%20the%20EU%20space%20sector.

ADMINISTRAȚIE ȘI CETĂȚENI

ADMINISTRATION AND CITIZENS

Col. (rez.) prof.univ.dr. CRISTIAN FLORIN POPESCU,
Membru titular al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(e-mail: cfgh.popescu@gmail.com)

Rezumat: Conceptul de „drept la bună administrare” apare în actele juridice, literatura de specialitate, doctrina și jargonul juridic. Este frecvent menționat în lucrările administrative și publice, precum și în dezbaterile juridice. De-a lungul timpului, dreptul administrativ reglementează un număr tot mai mare de domenii ale vieții noastre.

Cuvinte-cheie: bună administrare; accesul la informații; consultare publică; termene limită.

Abstract: The concept of "right to good administration" appears in legal acts, specialized literature, doctrine and legal jargon. It is frequently mentioned in administrative and public works, as well as in legal debates. Over time, administrative law regulates an increasing number of areas of our lives.

Keywords: good administration; access to information; public consultation; deadlines.

1. Introducere

În prezent, multe acțiuni umane pot fi evaluate fie ca fiind conforme, fie ca fiind incompatibile cu reglementările. Pentru a adapta normele de drept administrativ la realitățile vieții de zi cu zi, articolul 41 a fost introdus în Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene (CDFUE), care definește dreptul la bună administrare.

Dreptul la bună administrare este acordat tuturor, fără distincție. Este, în esență, dreptul de a-și fi tratate treburile în mod imparțial, echitabil și într-un termen rezonabil de către instituțiile, organele, oficiile și agențiile Uniunii Europene. În plus, acest drept cuprinde, în special:

- dreptul de a fi ascultat înainte de luarea unor măsuri individuale care i-ar putea afecta negativ;
- dreptul oricărei persoane de a avea acces la dosarul său, respectând, în același timp, interesele legitime de confidențialitate și secret profesional și comercial;
- obligația administrației de a-și justifica deciziile.

Ca membru al Uniunii Europene, România a implementat aceste valori ale bunei administrări în doctrina sa juridică, dar oare este într-adevăr așa? Administrația publică este cu adevărat în serviciul cetățenilor și, dacă da, în ce relații? Acest raport a fost creat pentru a încerca să răspundă la aceste întrebări, precum și la multe altele care apar în studiul administrației. Analiza va prezenta concepte care vizează facilitarea relațiilor dintre organismele publice și cetățeni. Conceptul de administrație publică în România va fi testat pentru a vedea dacă poate îndeplini cerințele actuale ale așa-numitei „bune guvernări”. Secțiunile următoare vor prezenta caracteristicile unei administrații publice exemplare și, pe baza acestora, experiența românească.

2. Buna guvernare

Buna guvernare este o teorie privind calitatea guvernării, modul și efectele exercitării autorității și activitățile desfășurate de administrația publică. Conceptul este legat atât de cerința unei administrații publice transparente, cât și de dreptul la o bună administrare. Dezvoltarea conceptului s-a bazat pe necesitatea unor proceduri care, odată implementate, să monitorizeze în mod adecvat progresul către atingerea obiectivelor. S-a decis utilizarea conceptului binecunoscut de guvernare, care s-a dovedit eficient în sectorul privat, și aplicarea acestuia în domeniul public. Așa a apărut buna guvernare, devenind unul dintre cele trei modele dominante de management al sectorului public.

Acest concept ocupă o poziție puternică în relația dintre stat și individ. Cu toate acestea, din perspectivă juridică, îi lipsesc standarde clar definite și necesită, totuși, un loc bine definit în cadrul sistemelor juridice individuale. Principalele vehicule normative pentru o bună guvernare sunt actele de așa-numită legislație non-obligatorie și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Cu toate acestea, trebuie menționat că acest concept este aplicat din ce în ce mai mult sistemelor juridice naționale, mai degrabă decât internaționale.

În practică, buna guvernare este o strategie de reformă a sectorului public foarte dificil de implementat, deoarece cuprinde implementarea conceptelor de bună guvernare în funcțiile publice românești, ceea ce se reflectă în prezent în implementarea așa-numitelor bune practici. Acestea se

bazează pe îmbunătățirea calității muncii în funcțiile publice, prin implementarea standardelor de calitate.

O evaluare a politicii de inovare a României în contextul îndeplinirii cerințelor de bună guvernare a relevat că țara nu îndeplinește criteriile recomandate atât de Banca Mondială, cât și de Comisia Europeană în acest domeniu. Pe parcursul întregii perioade de transformare, România nu a reușit să dezvolte mecanisme adecvate de politică de inovare pentru a spori inovabilitatea economiei și a entităților sale. Acest lucru împiedică competitivitatea țării și dezvoltarea pe termen lung în „noua economie”, bazată pe cunoaștere.

Având în vedere criteriile bunei guvernări, se poate observa că, de când România a aderat la UE, situația în acest sens s-a îmbunătățit, în special în domeniile participării publicului la luarea deciziilor, politicilor, tuturor sferelor administrației publice și presupune o eficacitate sporită a guvernării, informării, consultării publice (deschidere și participare) și coerenței.

În prezent, este dificil să se evalueze clar potențialul implementării principiului responsabilității. Din păcate, în ciuda unor îmbunătățiri ale eficacității sale, acesta încă nu corespunde așteptărilor experților și practicienilor economici. Un impediment semnificativ în calea îndeplinirii cerințelor de bună guvernare în politica de inovare este incapacitatea statului de a implementa reforme economice importante legate de finanțele publice.

O caracteristică negativă a statului român este incapacitatea sa de a combate poverile administrative, procesele legislative ineficiente și legislația inconsistentă în domeniul activității economice. Acest lucru contribuie la calitatea scăzută a serviciilor publice oferite cetățenilor și antreprenorilor, inclusiv în domeniul proceselor de inovare, și creează un mediu instituțional și de reglementare nefavorabil dezvoltării activității economice și inovatoare în România.

3. Transparență și simplitate

Dreptul administrativ ar trebui să fie redactat într-un mod clar și simplu, astfel încât cetățenii să își poată înțelege cu ușurință drepturile și obligațiile. Evitarea procedurilor complexe contribuie la facilitarea interacțiunii cu administrația publică.

Ca semn distinctiv al bunei guvernări, aceasta se bazează, în primul rând, pe luarea și aplicarea deciziilor în mod deschis, pe baza și în limitele legislației aplicabile. Deși toată lumea înțelege ce înseamnă respectarea legii, conceptul de guvernanță deschisă poate fi interpretat diferit. Aceasta provine din cerințele și așteptările variate pe care administrația le are față de indivizi. Trebuie presupus că deschiderea se exprimă prin:

- informarea părților interesate cu privire la procedura decizională, persoana responsabilă de luarea deciziei și a rezoluției, precum și la premise;
- formularea inteligibilă a deciziilor și a informațiilor furnizate părților interesate;
- publicarea informațiilor într-un mod ușor de înțeles, pentru a stabili legislația într-un mod care să asigure accesul universal la aceasta.

În scopuri de cercetare, definim transparența ca fiind lizibilitatea informațiilor și definirea clară a procedurilor. Accesul la informațiile publice în sine nu garantează că acestea pot fi utilizate de către public – dacă limbajul utilizat este incomprehensibil sau prezentat într-o formă care impune interpretări greșite. Organizațiile neguvernamentale independente, care monitorizează informațiile partajate de agențiile guvernamentale individuale contribuie, de asemenea, la creșterea transparenței. Transparența este, în același timp, legată de categoria descrisă mai sus a unui stat democratic de drept și, în acest context, înseamnă, printre altele, transparența procesului legislativ (inclusiv consultări publice, posibilitatea unei audieri publice în parlament etc.).

Ca fundament al democrației, transparența permite îndeplinirea corectă a funcțiilor administrative care sunt importante, în primul rând, pentru părțile interesate. Activitățile administrației publice caracterizate prin transparență sunt, uneori, considerate una dintre cele mai importante caracteristici ale democrației.

Din perspectiva individului, este esențial ca autoritățile publice să își anunțe cu suficient timp înainte intențiile și modul de implementare a acestora, astfel încât să se poată pregăti pentru o nouă realitate juridică și să le protejeze în mod adecvat interesele. Astfel de practici de administrare publică sunt fundamentale pentru un stat de drept democratic și garantează menținerea încrederii individuale în stat și în legile sale. Implementarea

efectivă a transparenței în activitățile administrative este considerată un indicator specific al nivelului de democrație dintr-o țară.

Importanța transparenței pentru societatea civilă: Divulgarea publică a informațiilor despre activitățile administrative curente și planificate și impactul preconizat al acestora este un factor crucial. Transparența în administrația publică creează o bază realistă pentru supraveghere și contribuie la realizarea responsabilității administrative. Datorită transparenței, părțile interesate încetează să mai fie obiectul acțiunilor și devin subiectul acțiunii administrative. Drept urmare, acestea pot participa în mod conștient la proces și la dialogul dintre administrație și autorități, urmărind activ propriile interese și pe cele ale comunității locale.

Încrederea publicului: Atitudinile publicului față de diverse instituții și organizații publice sunt importante.

4. Accesibilitate digitală și ușurință în accesul la informații și servicii administrative

Cetățenii ar trebui să aibă acces facil la informații relevante despre reglementările administrative, proceduri, formulare și contacte cu instituțiile administrative. Procedurile administrative ar trebui să fie concepute pentru a facilita utilizarea de către cetățeni a serviciilor administrative, reducând la minimum birocrația și complexitățile formale.

Menținerea unui monitor oficial (M.Of.) este o cerință legală pentru agențiile guvernamentale, însă aceste monitoare nu sunt adesea actualizate periodic sau nu conțin informații relevante pentru destinatarii lor. Acest indicator a fost conceput pentru a demonstra gradul real în care agențiile guvernamentale respectă cerința M.Of..

Infrastructura digitală: În ciuda unor schimbări pozitive, există încă loc semnificativ de îmbunătățiri. În ultimii ani s-a înregistrat o creștere constantă a procentului de gospodării acoperite de rețele fixe de foarte mare viteză în România - 71% în 2022, comparativ cu 65% în 2020.

Digitalizarea serviciilor publice. În ceea ce privește serviciile de e-guvernare, 63% dintre utilizatorii de internet le-au utilizat în 2022. Această cifră este sub media UE de 74%.

În ceea ce privește accesul la dosarele medicale electronice, România a obținut un rezultat semnificativ mai bun decât media UE (în

2022). Portalul pacientului oferă un număr tot mai mare de servicii avansate, inclusiv rețete electronice, introduse în ianuarie 2020.

Datorită schimbărilor aduse de pandemia de Covid-19, utilizarea serviciilor de e-guvernare a crescut și în rândul companiilor.

5. Participarea cetățenilor

O caracteristică a sistemelor democratice este capacitatea cetățenilor de a participa la procesul de legiferare și la luarea altor decizii publice importante. Trebuie subliniat faptul că această capacitate nu determină în sine eficacitatea unei astfel de participări, dar în democrațiile parlamentare moderne este un drept civil.

În România, există o serie de instrumente instituționale pentru participarea cetățenilor la procesele decizionale care afectează viața publică. Majoritatea acestora sunt de natură deliberativă. Acestea servesc la comentarea proiectelor de lege sau a deciziilor administrative, la negocierea prevederilor și a soluțiilor și la legitimarea reglementărilor adoptate. Aceste scopuri includ consultări publice, petiții, audieri publice, dialog social și, în final, inițiative legislative și referendumuri ale cetățenilor, precum și, potrivit unor autori, chiar activități de lobby. Într-un sens mai larg, adunările publice legale sunt, de asemenea, o formă democratică de participare civică.

Cea mai largă definiție a participării publice este: „toate practicile politice și sociale prin care cetățenii influențează afacerile publice. Aceasta poate fi înțeleasă ca activități care vizează implicarea cetățenilor și a organizațiilor civice în viața publică, în procesele de modelare a politicilor publice, dar și în procesele decizionale care afectează un județ, o municipalitate, un oraș sau chiar întreaga țară. Adesea denumită participare civică, aceasta este participarea cetățenilor la rezolvarea problemelor și chestiunilor publice. Aceasta are scopul de a asigura că problemele importante din punct de vedere social sunt gestionate în mod deschis, în cadrul normelor acceptate ale vieții sociale și al normelor juridice. Participarea publică este pur și simplu o modalitate de a participa activ la evenimentele care ne afectează”. Un model de participare publică este așa-numita scară a participării.

Informarea – acestea sunt acțiuni ale guvernelor care se limitează la informarea cetățenilor cu privire la deciziile care îi afectează. În această etapă, cetățenii nu au nicio influență asupra acțiunilor întreprinse de guvern; ei sunt reduși la rolul de destinatari pasivi ai mesajelor și informațiilor.

Consultare – cetățenii sunt informați de către guvern cu privire la planurile, oportunitățile și acțiunile potențiale ale acestuia și au oportunitatea de a-și exprima opiniile. În timpul consultărilor publice, cetățenilor li se cere întotdeauna să își exprime opiniile cu privire la o anumită chestiune. Cei interesați își pot exprima opiniile și pot propune soluții preferate, dar nu există nicio garanție că acestea vor fi luate în considerare. În prezent, datorită reglementărilor legale, aceasta este una dintre cele mai populare forme de participare civică în România.

Codecizia este cel mai înalt nivel de participare civică, bazat pe un parteneriat deplin între guvern și cetățeni, care implică delegarea unei anumite autorități asupra acțiunilor și deciziilor către cetățeni. Acest lucru le permite cetățenilor să aibă o influență reală asupra acțiunilor planificate care îi afectează (direct sau indirect).

Consultări publice: Scopul principal al consultărilor este exprimarea opiniilor. Consultările publice, în cazul lor, utilizează o înțelegere funcțională a termenului, referindu-se, în principal, la funcția consultativă. În acest sens, ele implică solicitarea opiniilor unor terți care nu sunt experți într-un anumit domeniu, dar care au o perspectivă specifică asupra subiectului consultării datorită implicării lor directe în această chestiune. Consultările publice, însă, au propriile standarde care ar trebui respectate, cum ar fi:

- consultarea a primit toate informațiile necesare cu privire la regulamentul propus;
- includerea tuturor grupurilor țintă în consultare;
- desfășurarea de consultări prin mijloace de comunicare adaptate obiectivelor consultării și așteptărilor participanților acestora;
- asigurarea unui timp suficient pentru a permite participarea la consultare;
- confirmarea primirii răspunsurilor;
- publicarea unui raport care să descrie rezultatele consultării și utilizarea regulamentului.

6. Protecția drepturilor cetățenilor

Dreptul administrativ ar trebui să protejeze drepturile cetățenilor, oferindu-le mijloace echitabile și eficiente de a contesta deciziile administrative.

Fiecare cetățean trebuie, adesea, să interacționeze cu oficiali și agenții guvernamentale. Pentru mulți, chiar înainte de a intra în orice instituție guvernamentală, acest lucru poate părea o încercare. Prin urmare, este esențial ca fiecare cetățean să fie conștient de drepturile sale în funcțiile publice. Mai jos, vom enumera și descrie drepturile de bază ale cetățenilor în funcțiile publice.

Dreptul de a obține informații. Un cetățean are dreptul de a solicita unui funcționar să furnizeze informații detaliate cu privire la toate circumstanțele care pot afecta stabilirea drepturilor și obligațiilor sale. Acțiunile funcției ar trebui să prevină ca partea interesată să sufere prejudicii rezultate din necunoașterea legii. Dacă apar îndoieli, cetățeanul ar trebui să solicite clarificări de la funcționarul responsabil pentru problemele la care se referă îndoielile. Acesta este obligat să ofere astfel de clarificări. Dacă funcționarul se ocupă de o anumită problemă, acesta ar trebui să identifice și să numească o persoană competentă pentru a oferi explicațiile și îndrumările necesare.

Dreptul de a participa la proceduri. Un cetățean ale cărui drepturi sau obligații sunt afectate de procedurile desfășurate în fața unui birou are dreptul de a participa la aceste proceduri. În special, acesta poate face observații cu privire la probele adunate și cererile prezentate, chiar înainte de emiterea unei decizii. Un cetățean poate fi privat de acest drept numai în situații strict definite, și anume atunci când problema trebuie soluționată imediat din cauza unei amenințări la adresa vieții sau sănătății umane sau a unor daune materiale ireparabile iminente. În astfel de cazuri, biroul trebuie să includă în documentele dosarului motivul pentru care cetățeanul a fost privat de dreptul de a participa la proceduri.

Termene limită pentru procesarea dosarelor la birou. Cetățenii au dreptul să solicite ca dosarele să fie procesate la birou în timp util. Termenele limită aplicabile pentru procesarea dosarelor sunt enumerate mai jos.

Problemele ar trebui să fie soluționate de către birou fără întârzieri nejustificate. Condiția pentru soluționarea promptă a unei probleme este prezentarea documentelor corespunzătoare de către partea interesată. De asemenea, biroul ar trebui să soluționeze problema cu promptitudine dacă deține toate informațiile necesare pentru a o soluționa sau dacă nu necesită colectarea de dovezi, informații sau explicații.

Din perspectiva unui cetățean, este evident că cel mai benefic este ca problemele să fie rezolvate imediat, în timpul primei vizite la birou. Cu toate acestea, este, de obicei, necesar să se aștepte o soluție. Într-un astfel de caz, biroul ar trebui să informeze cetățeanul și să specifice un termen limită pentru soluționare. La cerere, biroul este obligat să transmită decizia sau rezoluția emisă la adresa acestuia.

Dacă este necesar să se clarifice orice îndoieli cu privire la caz, biroul trebuie să clarifice aceste circumstanțe și să soluționeze problema în termen de o lună de la data depunerii cererii împreună cu documentele.

Dacă este un caz excepțional de complex, biroul are la dispoziție două luni pentru a-l analiza. Dacă partea contestă decizia sau hotărârea la o autoritate superioară, acea autoritate ar trebui să soluționeze problema în termen de o lună. Uneori, termenele menționate mai sus pot fi depășite. Se pot acorda prelungiri, în special dacă întârzierea se datorează culpei părții (de exemplu, dacă aceasta nu a depus documentele necesare) sau unor motive independente de voința biroului (de exemplu, dacă biroul nu poate funcționa din cauza inundațiilor). Biroul ar trebui să notifice partea cu privire la întârzierea preconizată, precizând motivele întârzierii și stabilind un nou termen limită pentru soluționarea problemei.

Dreptul de a face apel la o autoritate superioară. Cetățenii au dreptul de a face apel împotriva deciziilor emise de birou, în primă instanță. Biroul include informații despre opțiunile de apel privind decizia. În această notificare, biroul specifică la ce autoritate și în ce termen se poate depune un apel. Un apel trebuie depus la autoritatea superioară în termen de 14 zile, prin intermediul autorității care a emis decizia. Apelul nu trebuie să îndeplinească nicio cerință specifică. Este suficient dacă indică faptul că cetățeanul este nemulțumit de decizie, dar includerea unor argumente de fapt și de drept semnificative poate fi importantă pentru soluționarea cazului de către autoritatea superioară. În situații mai complexe, este recomandabil să se solicite asistența unui consilier juridic, avocat sau consultant din partea unei organizații non-guvernamentale care deservește cetățenii. Depunerea unui apel suspendă executarea deciziei. Cu toate acestea, acest lucru nu se aplică deciziilor al căror conținut prevede că acestea trebuie puse în aplicare imediat sau că executarea lor imediată se face prin efectul legii.

Dreptul de a face apel la o instanță administrativă. Deciziile emise de organele administrației publice pot fi atacate cu apel la Tribunalul

Administrativ Teritorial. O plângere la această instanță se depune în termen de 30 de zile de la data comunicării deciziei reclamantului, prin intermediul organului care a emis decizia - dacă partea nu mai are alte căi de atac, cum ar fi un apel, o plângere sau o cerere de reexaminare. Calea de atac pentru atacarea hotărârilor Tribunalului Administrativ Teritorial este recursul în casație la Curtea Supremă de Justiție. Depunerea unui astfel de recurs este supusă așa-numitei reprezentări obligatorii a unui avocat sau consilier juridic. Aceasta înseamnă că recursul în casație trebuie pregătit exclusiv de un avocat sau consilier juridic. Se percepe o taxă de depunere pentru depunerea plângerilor la respectivele instanțe.

Durata procedurilor judiciare în România. Durata medie (eficiența) procedurilor judiciare de primă instanță s-a ridicat la un total de 7,1 luni în 2021 și a fost cu 3 luni mai lungă decât durata medie a procedurilor judiciare în 2011.

Inacțiunea și durata excesivă a procedurilor în administrația publică sunt fenomene nedorite. Prin urmare, sunt prevăzute căi de atac atât în procedurile administrative, cât și în cele judiciare, pentru a contracara aceste fenomene. În principal, aceasta include posibilitatea depunerii unei somații și apoi a unei plângeri la instanța de contencios administrativ.

Problema fundamentală, însă, privește identificarea criteriilor care permit evaluarea dacă o încălcare a legii a fost flagrantă sau nu. Astfel de criterii lipsesc în sistemul juridic actual. Cu toate acestea, pe baza unei analize a jurisprudenței actuale, este posibil să se identifice criteriile care sunt luate în considerare atunci când se evaluează dacă o încălcare constituie o încălcare flagrantă a legii.

Aceste criterii, supuse evaluării individuale, includ, în primul rând: întârzierea semnificativă în soluționarea problemei, „rea-credință” a autorității, încălcarea evidentă a prevederilor legale, încălcarea legii, evaluarea semnificativă a naturii consecințelor economice sau sociale rezultate din încălcarea legii, ceea ce nu poate fi acceptat din punctul de vedere al unui stat de drept.

7. Concluzii:

Dreptul la o bună administrare este un principiu care ar trebui implementat în orice sistem juridic modern și civilizat. Acesta pune accent pe urmărirea intereselor individuale și pe buna funcționare a organelor

administrației publice. Se încadrează, fără îndoială, în activitățile societății civile, deoarece, în calitate de cetățeni, avem dreptul să solicităm accesul la o bună administrare care să ne protejeze și să ne promoveze interesele.

Se pare că, potrivit solicitanților, funcțiile publice sunt concentrate pe rezolvarea problemelor cetățenilor și pe furnizarea unor servicii eficiente pentru aceștia. Structura funcțiilor publice facilitează o activitate eficientă. Cunoașterea drepturilor, promptitudinea și rapiditatea operațiunilor funcțiilor publice și cunoașterea regulilor care guvernează procesul decizional al funcționarilor publici rămân ca principalele probleme. Fie că este vorba de prevederi legale nedrepte sau de lipsa accesului la informații despre reglementările și procedurile aplicabile, aceste probleme sunt considerate drepturi fundamentale ale cetățenilor.

CONCEPTUL DE *SHARED ACCOUNTABILITY*: „RĂSPUNDEREA COMUNĂ ÎNTRE POLIȚIE ȘI COMUNITATE CONSOLIDEAZĂ LEGITIMITATEA AMBELOR PĂRȚI”

THE CONCEPT OF SHARED ACCOUNTABILITY: "JOINT RESPONSIBILITY BETWEEN POLICE AND COMMUNITY CONSOLIDATES THE LEGITIMITY OF BOTH PARTIES"

Col.(rez.) prof.univ.dr. Costel DUMITRESCU

*Membru corespondent al Academiei de Științe ale Securității Naționale
(e-mail: dumcostel332@gmail.com)*

Rezumat: Conceptul de poliție comunitară este definit variat în diferite limbi. În olandeză, se numește „poliție de cartier”, în timp ce în franceză, spaniolă și portugheză se folosește adesea termenul „poliție de proximitate” („Police de la Proximité”). Pare rezonabil să presupunem că principiile care ghidează poliția în diferite țări diferă, iar conceptul utilizat poate reflecta înțelegerea rolului atribuit poliției în societate.

Cuvinte-cheie: poliția comunitară; metode de lucru; atitudine cooperantă; strategii coerente; drepturile omului; rolul pasiv al publicului.

Abstract: The concept of community policing is defined variously in different languages. In Dutch, it is called “neighbourhood police”, while in French, Spanish and Portuguese the term “proximity police” (“Police de la Proximité”) is often used. It seems reasonable to assume that the principles guiding policing in different countries differ, and the concept used may reflect the understanding of the role attributed to the police in society.

Keywords: community policing; working methods; cooperative attitude; coherent strategies; human rights; passive role of the public.

1. Conceptul de poliție comunitară

În general, se pot distinge două perspective asupra implicării poliției în comunitate. Una reflectă dorința lor de a răspunde mai bine nevoilor publicului și de a-și consolida influența asupra priorităților lor. Poliția se străduiește să îmbunătățească calitatea serviciilor oferite publicului. Pe de altă parte, se străduiește să interacționeze cu publicul, sperând, astfel, să

obține mai ușor informații de la acesta. Poliția încearcă să utilizeze publicul, în principal, din motive tactice.

Desigur, distincția dintre aceste puncte de vedere nu este niciodată atât de evidentă; poliția va căuta invariabil modalități mai ușoare de a obține informații de la cetățeni și, în orice societate democratică, va recunoaște întotdeauna nevoia de a răspunde nevoilor populației în ansamblu.

Activitatea polițienească orientată spre comunitate este, uneori, înțeleasă ca o singură funcție a activității polițienești, mai degrabă decât ca o abordare conceptuală holistică. Acest lucru duce, de obicei, la unități izolate de „poliție comunitară”, al căror accent este, adesea, pus pe prevenirea criminalității și serviciul public. Cu toate acestea, atunci când activitatea polițienească orientată spre comunitate este aplicată ca o abordare conceptuală, așa cum a fost intenționată inițial, aceasta cuprinde toate aspectele activității polițienești, inclusiv detectarea criminalității și ordinea publică. Într-adevăr, activitatea polițienească orientată spre comunitate este concepută pentru a schimba percepția asupra rolului său în societate și, ca atare, necesită schimbări fundamentale atât în cadrul structurii poliției, cât și pe plan extern, în colaborare cu alte agenții și cu publicul larg. Conceptul se îndepărtează de înțelegerea poliției ca agenție dominantă care își protejează propriile interese sau interesele celor aflați la putere.

Poliția comunitară este, uneori, considerată „o poliție slabă”, dar această perspectivă nu reflectă realitatea. Infracțiunile din societate sunt comise de oamenii care locuiesc acolo. Prin urmare, locuitorii locali pot deține informații cruciale necesare pentru o poliție eficientă. În timpul tranziției către o poliție orientată spre comunitate, ofițerii de poliție rămân responsabili de menținerea ordinii, prevenirea și soluționarea infracțiunilor și de acordarea de asistență publicului. Mai mult, aceștia își păstrează puterile polițienești, inclusiv puterile de arestare, reținere și utilizare a forței.

Implementarea experienței practice în alte contexte necesită în orice caz o precauție deosebită. Esența activității poliției comunitare este aceea că trebuie să fie în concordanță cu realitățile locale. Acestea variază nu numai de la o țară la alta, ci pot diferi chiar și în cadrul unui singur stat. Metodele aplicabile în suburbiile orașului Buenos Aires nu vor fi neapărat potrivite pentru Atena sau nordul Ghanei. În același timp, fundamentele activității poliției comunitare, inclusiv capacitatea de a răspunde la problemele presante ale comunității și de a găsi soluții în colaborare, sunt elementele

sale definitorii cheie. Prin urmare, organizarea poliției doar la nivel local este insuficientă pentru a îndeplini cerințele conceptului.

Vasta literatură privind poliția comunitară citează o serie de exemple de bune practici.¹ Multe rapoarte Amnesty International au descris, de asemenea, experimente la scară mică pentru implementarea conceptului. Căile de implementare a poliției comunitare pot varia dramatic. Un documentar BBC a documentat implementarea practică a poliției comunitare într-o favelă din Rio de Janeiro, Brazilia. În urma indignării publice provocate de brutalitatea poliției din zonă, cele două obiective principale ale proiectului au fost restabilirea parteneriatelor cu populația locală și identificarea problemelor cu care se confruntă aceasta.² Comandantul poliției prezentat în film a abordat problema pe baza a trei principii: dezarmarea („înainte de a introduce poliția comunitară, trebuie să eliminăm persoanele înarmate”), absența delincvenței juvenile și integritatea ofițerilor de poliție. Un aspect important al proiectului brazilian a fost reunirea a două comunități - populația din clasa de mijloc și locuitorii favelei. Mai mult, prima a căutat protecție față de cea de-a doua, cerând ca poliția să ia măsuri represive. Astfel, unul dintre obiectivele proiectului a devenit găsirea unor modalități de a realiza unitatea și înțelegerea reciprocă.

În unele țări, inclusiv Africa de Sud și Uganda, există așa-numitele Forumuri Comunitare de Poliție (Africa de Sud) și Consilii Municipale (Uganda), care funcționează la nivelul secțiilor de poliție și reprezintă locuitorii comunităților locale. Aceste forumuri participă la procesul decizional privind prioritățile poliției și, în unele cazuri, se implică mai activ în activitatea polițienească. În Uganda, consiliile locale ale structurilor consiliilor municipale au primit responsabilitatea, printre altele, de a menține legea și ordinea.³ Aceste structuri au fost înființate după războiul civil, pentru a preveni un vid juridic și posibile tulburări în urma abolirii instituției anterioare a șefilor locali. Responsabilitățile consiliilor municipale includ mobilizarea populației în probleme de lege și ordine, menținerea legii și a ordinii prin intermediul poliției locale, colectarea de date privind criminalitatea și gestionarea activității instanțelor. În ciuda succeselor

¹ Vezi, de exemplu, Bayley, D., 1994, *Poliția pentru viitor*.

² O înregistrare a filmului documentar „On the Rio beat” (2001) este disponibilă la Secretariatul Internațional.

³ Baker, B., 2005, „Poliția cu alegere multiplă în Uganda”.

semnificative ale consiliilor municipale, care au reușit să prevină apariția unor forme ilegale și informale de poliție (inclusiv comitetele de vigilență) și să restabilească cel puțin o oarecare ordine, acestea nu au fost lipsite de probleme. Cea mai evidentă este corupția și o lipsă de cunoștințe juridice. Tocmai acesta este motivul pentru care nu au reușit să îndeplinească așteptările poliției profesioniste din Uganda.

Un proiect de poliție comunitară, care a folosit o abordare cunoscută sub numele de „Geamuri sparte”, a primit o atenție considerabilă. Acesta a fost implementat de Departamentul de Poliție al orașului New York (NYPD) la mijlocul anilor 1990. Abordarea se baza pe ideea că intervenția poliției pentru prevenirea și descurajarea infracțiunilor minore ar duce treptat la o reducere a infracțiunilor violente; prin spargerea unui geam, delincvenții minori și alții ar afla că sunt liberi să le spargă pe altele. A fost adoptată o politică de „toleranță zero”, poliția arestând pe oricine comitea o infracțiune minoră. Deși statisticile au arătat o reducere atât a infracțiunilor minore, cât și a celor grave, iar politica a contribuit, se pare, la un sentiment de securitate pentru unii, rezultatul acestei abordări a fost o acțiune extrem de represivă a poliției împotriva anumitor grupuri. Uniunea pentru Libertăți Civile din New York a raportat: „Această activitate polițienească cu părtinire rasială a avut loc în timpul strategiei NYPD de urmărire penală agresivă a așa-numitelor infracțiuni care «aduc atingere calității vieții»”.⁴

Experiența arată că acțiunile poliției în cadrul poliției comunitare variază foarte mult în întreaga lume și nu reflectă întotdeauna principiile prezentate mai sus. Un exemplu în acest sens este Mozambicul.⁵ Amnesty International înțelege că sistemul de poliție comunitară din Mozambic este gestionat de Unitatea de Relații Publice a Poliției Republicii Mozambic (PRM). Sistemul prevede înființarea Consiliilor de Poliție Comunitară. Membrii consiliului sunt aleși de autoritățile locale, iar ofițerii de poliție sunt selectați dintr-o listă de voluntari. Aceștia nu primesc salariu, dar sunt

⁴ Mărturie NYCLU privind profilarea, 23 februarie 2004. Vezi: http://www.nyclu.org/profiling_testimony_022304.html. Vezi și WOLA, Teme și dezbateri în reforma securității publice. Un manual pentru societatea publică - Poliție comunitară, pentru o discuție despre geamuri sparte și toleranță zero.

⁵ Acest exemplu este din Memorandumul AI, prezentat în 2005 Guvernului Republicii Mozambic, privind poliția și protecția drepturilor omului. Textul Memorandumului nu a fost publicat.

încurajați să câștige bani prin înființarea de mici afaceri. Acești ofițeri nu poartă uniforme și nu au voie să poarte arme. Funcțiile lor includ furnizarea către PRM a informațiilor despre infractori prin mediere (inclusiv în cazurile de violență domestică) și convingerea infractorilor să își schimbe comportamentul. Aceștia au puterea de a efectua arestări în baza puterii de „arestare cetățenească”, dacă sunt prinși în flagrant. Aceștia lucrează alături de poliție în zonele care le sunt atribuite. Reprezentanții PRM au declarat pentru Amnesty International că sistemul funcționează în general cu succes. Alți observatori au declarat organizației că unele comunități raportează că poliția comunitară le-a oferit o securitate sporită, dar că acest lucru nu este lipsit de provocări serioase.

Organizația a primit un număr alarmant de acuzații privind ofițeri de poliție voluntari, inclusiv:

- mită și extorcare de către ofițeri de poliție voluntari, mulți dintre aceștia fiind șomeri;
- utilizarea cătușelor, precum și portul și utilizarea armelor de foc;
- arestarea suspectilor care nu au fost prinși în flagrant;
- utilizarea torturii și a altor pedepse sau tratamente crude, inumane sau degradante, precum și rapoarte despre execuții extrajudiciare.

Într-adevăr, poliția comunitară instituită în Mozambic are potențialul de a deveni un fel de miliție, deoarece cetățenii obișnuiți, neplătiți și neinstruiți, sunt împuterniciți, cu sprijinul poliției, să-și supravegheze vecinii.

Deoarece este crucial în astfel de situații să se evalueze eficacitatea proiectelor de poliție comunitară și să se prevină transformarea poliției voluntare în miliții sau grupuri de justiție, am întocmit o listă de factori de succes care pot fi utilizați pentru a ghida astfel de evaluări.

Printre premisele critice pentru succesul poliției comunitare se numără următoarele:⁶

⁶ Există numeroase publicații despre proiecte de poliție comunitară. A se vedea, de exemplu, Bayley, D., 1994, *Poliția pentru viitor*; WOLA, *Teme și dezbateri în reforma securității publice. Un manual pentru societatea publică – Poliția comunitară, trecutul, prezentul și viitorul*. La întocmirea acestei liste, au fost utilizate și următoarele: WingHung Lo, C. ea., 2004, „Poliția comunitară în Hong Kong. Performanța și constrângerile dezvoltării”; Broeck, T. van der, 2002, „Menținerea aparențelor? Perspectiva unei comunități asupra poliției comunitare și a guvernării locale a criminalității”.

- Stabilirea activității poliției comunitare necesită timp; este nevoie de timp pentru a stabili contacte cu comunitățile locale, în special în situațiile caracterizate de alienare și neîncredere. Mai mult, dacă populația este diversă, este important să se asigure că programul nu este controlat de grupuri care reprezintă interese dominante și puternice sau influențat de considerații de castă și comunitare.

- Timpul înseamnă bani. Poliția comunitară necesită resurse suficiente pentru recalificarea personalului, renovarea secțiilor de poliție, transformarea structurilor organizaționale, a culturii și așa mai departe.

- Conceptul de poliție în slujba societății necesită construirea de relații strategice de jos în sus, mai degrabă decât de sus în jos. Publicul este, în principal, în contact cu ofițerii de rând. Informațiile pe care le dețin ar trebui să ghideze luarea deciziilor și nu invers. Este necesar ca structura organizațională să reflecte acest principiu. Trebuie menționat că în organizațiile care practică/au practicat o abordare „autoritară” a activității polițienești și au o structură și standarde etice destul de feudale, respectarea acestui principiu poate prezenta anumite dificultăți. În astfel de situații, comunicarea verticală este, de obicei, nesatisfăcătoare atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ, managerii fiind, adesea, dispuși să aibă încredere în opiniile și judecățile subordonaților lor. Prin urmare, conducerea poliției trebuie să fie pregătită să adere ferm la acest principiu (de jos în sus) atât în teorie, cât și în practică.

- Introducerea poliției comunitare necesită sprijin deplin, în primul rând din partea conducerii poliției și până la nivelul ierarhic inferior. Departamentele speciale, inclusiv departamentele de investigații, s-ar putea opune implementării programului, deoarece acest lucru le va obliga să își schimbe metodele de lucru. Așadar, Programul de introducere a poliției comunitare trebuie explicat clar.

- Poliția comunitară necesită un proces decizional descentralizat în ceea ce privește domeniile prioritare de activitate și alocarea resurselor. Astfel că, poliția comunitară necesită ofițeri bine pregătiți și calificați, capabili să interacționeze cu comunitatea și să evalueze corect nevoile acesteia, precum și să le „traducă obiectiv” în acțiunile organizației. Dar asta nu înseamnă că ar trebui să facă pur și simplu ceea ce își dorește comunitatea! Dimpotrivă, nivelurile ridicate de corupție și profesionalismul

slab sunt factori care ar trebui tratați cu extremă precauție la introducerea poliției comunitare.

- Trebuie să existe un sistem de recompense și dezvoltare a carierei care să reflecte obiectivele poliției comunitare. Ofițerii trebuie recompensați pentru eforturile pe care le depun în munca lor în folosul comunității (și nu trebuie numiți pur și simplu „asistenți sociali” sau, în unele cazuri, „asistente medicale”). Evaluarea calității poliției comunitare poate fi dificilă, deoarece problemele cu care se confruntă aceasta sunt, adesea, mai complexe. Cu toate acestea, măsurarea eficacității poliției comunitare (evaluarea impactului) poate fi crucială pentru asigurarea finanțării viitoare. Succesul se măsoară cel mai bine în funcție de capacitatea poliției de a produce schimbări de atitudini și comportament din partea poliției și a publicului, de a încuraja relațiile, de a crește interacțiunea prietenoasă și, în cele din urmă, de a promova cooperarea comunitară.

- Abaterile poliției sunt tratate prompt și după cum este necesar. Rezultatele investigațiilor (interne) privind plângerile ar trebui comunicate membrilor relevanți ai publicului.

- Poliția comunitară ar trebui implementată, de preferință, strategic, mai degrabă decât la nivel de unitate. Cu toate acestea, introducerea ei inițial într-o unitate poate ajuta la depășirea opoziției celor care se opun abordării.

- Durabilitate. Întrucât implementarea poliției comunitare necesită un angajament puternic și expres din partea conducerii superioare, este esențial ca aceasta să fie continuată după o schimbare de conducere. Noii lideri trebuie să demonstreze dorința de a continua politicile predecesorilor lor, mai degrabă decât de a începe un alt experiment.

- În plus, dorința de a coopera cu persoane și agenții din afara sferei de influență a poliției este crucială pentru implementarea cu succes a abordării. Acestea includ:

- Sindicatele. Deși cooperarea sindicatelor poate să nu fie crucială, rezistența acestora poate crea probleme grave. În țările în care există sindicate de poliție, acestea ar trebui să fie implicate în discuțiile despre poliția comunitară.

- Politicieni și alți formatori de opinie, inclusiv mass-media. Dacă poliția comunitară este percepută ca un experiment social, mai degrabă decât ca o cale către o poliție de succes, implementarea sa poate duce la

concurență pentru resurse și în interpretarea a ceea ce constituie o poliție de succes.

- Alte agenții de securitate. Poliția comunitară nu se limitează la poliție, ci include o politică de securitate cuprinzătoare. Cooperarea interinstituțională este importantă în acest sens; problemele care nu intră în competența poliției ar trebui abordate de alte agenții. Alte agenții municipale pot fi mai bine echipate pentru a face față anumitor probleme care reprezintă o prioritate pentru populația locală. De exemplu, gunoaiile de pe străzi pot fi o pacoste semnificativă pentru cetățeni, dar această problemă nu este de competența poliției. În același timp, agenția competentă poate refuza să abordeze problemele care, în opinia sa, apar ca urmare a implementării proiectului de poliție comunitară și, ca atare, nu sunt treaba sa. De regulă, se aplică următoarea regulă: „Dacă poliția comunitară este un program al departamentului de poliție, este sortită eșecului. Poliția comunitară trebuie să fie un program la nivelul întregului oraș.”⁷

- O populație cooperantă! Atitudinea cooperantă a locuitorilor locali trebuie căutată și încurajată în mod activ. Dacă populația percepe poliția ca fiind inamicul și nu are încredere în ea, dacă cetățenii se tem de represalii din partea bandelor criminale sau dacă pur și simplu nu le pasă, vor fi reticenți în a coopera. Într-adevăr, în multe țări, segmente mari ale populației, în special cele excluse social și dezavantajate economic, sunt reticente în a interacționa cu poliția și au îndoieli serioase cu privire la faptul dacă cooperarea cu poliția le va servi intereselor. Stabilirea unor relații de încredere necesită eforturi pe termen lung, sincere și consecvente din partea poliției. În unele țări, publicul susține în mod deschis acțiunile poliției care încalcă drepturile omului, încurajând, astfel, comportamentul represiv al poliției. Implementarea poliției comunitare poate necesita educație publică cu privire la principiile drepturilor omului, în general, și la practicile poliției, în special.

Angajamentul este un factor crucial și cuprinzător în implementarea cu succes a conceptului. În multe țări, poliția se orientează către o abordare orientată spre comunitate în activitățile sale, ghidată de numeroase considerații practice, inclusiv obiectivele de consolidare a relațiilor cu publicul și de stabilire a legitimității practicilor poliției (inclusiv cele care

⁷ PERF, 2004, Poliția comunitară: trecut, prezent și viitor, p. 166.

încalcă standardele drepturilor omului), precum și obținerea de resurse suplimentare. Într-adevăr, activitatea polițienească în slujba comunității a dobândit o valoare morală în sine, indiferent de forma specifică pe care o îmbracă, iar acest fapt subminează din ce în ce mai mult conceptul și sistemul de principii care stă la baza acesteia. În același timp, orientarea publică a poliției nu ar trebui să submineze activitatea lor profesională. Dimpotrivă, profesionalismul în activitatea poliției este o condiție prealabilă. Conceptul de activitate polițienească în slujba comunității nu implică faptul că publicul își asumă responsabilitățile poliției; mai degrabă necesită o cooperare eficientă, în care poliția este ghidată de sfatul publicului și, cu ajutorul acestuia, asigură și menține securitatea.

2. Poliția orientată pe probleme (POP)⁸

Poliția orientată pe probleme este adesea denumită prin abrevierea POP, dar nu trebuie confundată cu poliția comunitară. Acest concept implică colectarea de informații despre problemele dintr-o anumită zonă, spre deosebire de investigarea unei infracțiuni specifice comise de un anumit infractor. „O abordare POP cuprinzătoare necesită identificarea și analiza sistematică a problemelor, urmate de o intervenție adecvată și o evaluare ulterioară.”⁹ Ca atare, POP necesită o abordare proactivă pe termen lung, mai degrabă, decât simpla reacție la o situație. Poliția orientată pe probleme a fost dezvoltată pentru prima dată în anii 1980, ca un nou mod de lucru. Introducerea sa a dus la o schimbare fundamentală în gândire de la „infractor” la „problema în ansamblu”, creând, astfel, o nouă abordare conceptuală a activității polițienești.

POP a evoluat din conceptul de poliție comunitară: colaborarea cu alte instituții partenere care ajută la protejarea comunităților locale, cum ar fi școlile, centrele comunitare, corporațiile de locuințe, organizațiile civice și altele asemenea, a jucat un rol crucial în abordarea problemelor care tulburau cel mai mult populația. Aceste probleme erau departe de a se limita întotdeauna la criminalitate, iar poliția nu era întotdeauna cea mai evidentă agenție pentru a le aborda. Dimpotrivă, sentimentul de securitate al publicului putea fi afectat semnificativ de circumstanțe precum defecțiunile

⁸ Pentru mai multe informații, consultați <http://www.popcentre.org>.

⁹ Hale, C. e.a., 2005, „Stiluri uniforme II: Familii de polițiști și stiluri de poliție”.

stâlpilor de iluminat stradal, gunoaiile, graffiti-urile și adolescenții care se plimbă. În același timp, abordarea interinstituțională este cea mai mare slăbiciune a POP: presupune un nivel comparabil de performanță în toate agențiile participante (atât guvernamentale, cât și neguvernamentale), precum și un angajament obiectiv, „profesional” față de rezolvarea problemelor. Din păcate, realitatea este, adesea, departe de a fi ideală. În plus, atunci când se colaborează cu o gamă atât de largă de agenții și instituții diverse, implementarea unor strategii coerente poate fi o provocare.

O poliție „bună” în slujba societății ar trebui să fie ghidată de o abordare orientată spre probleme în activitățile sale: adică, acestea ar trebui să se completeze reciproc. Cu toate acestea, „în practică, poliția orientată spre probleme tinde să domine” și „poliția însăși stabilește ce probleme trebuie rezolvate.”¹⁰ În același timp, poliția orientată spre probleme este „mai ușor” de implementat decât poliția orientată spre comunitate, deoarece rezultatele sale sunt mai ușor de evaluat și nu este legată de prezența unei comunități clar definite, cu așteptări specifice și dorința de a coopera cu poliția. Aceași circumstanță este, de asemenea, un dezavantaj al POP: poate întări impresia că poliția poate rezolva infracțiunile fără ajutor extern (fără cooperarea publicului), confirmând, astfel, rolul pasiv al publicului.¹¹

Esența POP este eficiența, iar succesul său depinde de capacitatea autorităților și a poliției de a organiza resursele pentru a maximiza impactul și a aduce beneficii cetățenilor. Fiecare ofițer de poliție înțelege că, în cele din urmă, nu are rost să răspundă în mod repetat la aceleași reclamații ale cetățenilor fără a aborda problema de bază. POP în sine nu are dezavantaje, cu excepția faptului că poliția își poate asuma prea multe sarcini, așa cum este cazul poliției comunitare. În vremuri tulburi (caracterizate de rate ridicate ale criminalității, lipsă de siguranță publică etc.), acest lucru se poate întoarce ușor împotriva poliției. Mai mult, politicienii și mass-media pun adesea la îndoială modul în care poliția își gestionează resursele și își prioritizează munca, ceea ce duce, în cele din urmă, la reclamații cu privire la „ramificarea” poliției în gestionarea criminalității.

¹⁰ Broek, T. van der, 2002, „Păstrarea aparențelor? Perspectiva unei comunități asupra poliției comunitare și a guvernării locale a criminalității”, p. 169.

¹¹ *Ibidem*.

3. Poliția bazată pe informații¹²

„Materialul” activității polițienești este informația. Aceasta este colectată nu numai de poliție, ci și de multe alte agenții și departamente. Într-adevăr, în era tehnologiei informației, a colectării datelor și a managementului cunoștințelor polițienești, a devenit clar că „obținerea, dezvoltarea și utilizarea informațiilor despre infractorii periculoși, obișnuiți, este probabil o modalitate eficientă de a perturba și opri activitățile acestora”¹³. Informațiile pot fi obținute atât din surse evidente, cât și din surse ascunse, precum și prin contacte cu publicul. De-a lungul timpului, poliția bazată pe informații/servicii de informații a ajuns să cuprindă toate tipurile de activități polițienești care utilizează prelucrarea informațiilor colectate. La fel ca POP, poliția bazată pe informații a apărut din conceptul de poliție comunitară: stabilirea unor legături mai strânse cu comunitățile locale a facilitat descoperirea unor vaste rezervoare de informații. La urma urmei, infractorii tind să locuiască în aceleași cartiere, iar infracțiunile sunt comise predominant la nivel local. Consolidarea relațiilor cu comunitatea are ca rezultat un acces îmbunătățit la informații, ceea ce este, în esență, o condiție prealabilă vitală pentru o poliție de înaltă calitate în toate aspectele sale.

În esență, activitatea de poliție bazată pe informații are ca scop și îmbunătățirea eficacității sale. Cu toate acestea, are și implicații mai serioase. Pe lângă volumul crescut de informații colectate, această abordare își poate schimba și natura. Majoritatea informațiilor colectate și utilizate provin din „surse deschise”, accesibile tuturor. Deși stocarea datelor cu caracter personal poate fi supusă unor reglementări stricte, potențialele consecințe ale colectării unor astfel de date, de exemplu, cu privire la anumite grupuri minoritare, rămân neclare. Poliția riscă să devină similară agențiilor de securitate, colectând informații în scopuri politice, mai degrabă decât pentru a combate criminalitatea. Acest risc este deosebit de mare atunci când poliția începe să exploateze legăturile sale stabilite cu publicul pentru colectarea de informații politice, ceea ce ar putea duce, în cele din urmă, la renașterea poliției secrete (similară poliției politice de stat). În acest

¹² Hale, C. e.a., 2005, „Stiluri uniforme II: Minciunile familiilor polițiștilor și stilurile polițiștilor”, p. 5.

¹³ *Ibidem*.

sens, poliția comunitară, folosind metode bazate pe informații, s-ar putea afla într-o situație de „un pas înainte, doi pași înapoi”.

4. „Războiul împotriva terorismului”.

Desigur, „războiul împotriva terorismului”, declarat după evenimentele din 11 septembrie 2001, nu este o abordare conceptuală a activității polițienești. Cu toate acestea, a avut un impact semnificativ asupra activității polițienești și asupra abordărilor conceptuale actuale din multe țări din întreaga lume. Odată cu acesta, jargonul militar („războiul”) a intrat în domeniul justiției penale, adică în activitățile sistemului de justiție penală, inclusiv poliția. În timp ce conceptul de poliție comunitară se bazează pe furnizarea de servicii publicului de către poliție, „războiul împotriva terorismului” reprezintă o abatere de la acest concept, deoarece servește drept pretext pentru legitimarea limitărilor privind garanțiile legale împotriva abuzurilor puterii de stat. Unele state, în special cele care au practicat o abordare autoritară a activității polițienești în trecut, adoptă cu ușurință lexiconul „războiului împotriva terorismului”, justificând astfel metodele autoritare de poliție și ignorând cererile legitime de creștere a responsabilității față de public.

Vizarea ținută a membrilor anumitor grupuri din societate („crearea de profiluri”) permite poliției să își exercite puterile fără a fi trasă la răspundere. „Războiul împotriva terorismului” pare să îi ajute pe unii aflați la putere să remodeleze sistemul drepturilor omului, transformând încălcările drepturilor omului, cum ar fi tortura, în metode de investigație „acceptabile”. În prezent, opiniile cu privire la această problemă par a fi diametral împărțite, cu susținătorii „războiului împotriva terorismului”, pe de o parte și apărătorii drepturilor omului, pe de altă parte. În această situație duală, apărătorii drepturilor omului riscă să fie percepuți de public ca apărători ai „teroriștilor”, ceea ce le slăbește eficacitatea.

5. Observații finale privind abordările conceptuale ale activității polițienești

Activitatea unor agenții de poliție prezintă caracteristici ale unei abordări de criză, chiar dacă țările în care operează nu se confruntă cu o criză. Multe prezintă caracteristici ale unei abordări autoritare. Este demn de remarcat faptul că multe agenții de poliție au adoptat terminologia „poliția

în serviciul comunității”, deși foarte puține au implementat, efectiv, această abordare conceptuală „la nivelul adecvat”. Se pare că conceptul de poliție în serviciul comunității a câștigat popularitate într-un ritm atât de rapid, cel mai probabil datorită influenței experților și consultanților străini, precum și a finanțării internaționale.

În linii mari, putem vorbi despre două poziții generale care stau la baza abordărilor conceptuale ale activității polițienești discutate în secțiunile anterioare. Una este aceea că poliția este un instrument de control statal. Aceasta presupune că un control adecvat al statului asupra teritoriilor sale asigură menținerea „legii și ordinii” și garantează siguranța majorității persoanelor aflate în jurisdicția sa. Această „poziție de putere” sau „poziție de verticalitate” este evidentă în poliția autoritară. Din cealaltă perspectivă, poliția deservește populația din zona sa locală. Această „poziție de serviciu” sau „poziție de orizontalitate” este evidentă în conceptul de poliție comunitară și derivatele sale - abordarea orientată spre probleme și poliția bazată pe informații (acesta din urmă se regăsește și în poliția autoritară). Abordarea în situații de criză este deosebit de distinctivă prin faptul că demonstrează incompetența statului în menținerea ordinii, mai degrabă decât îndeplinirea competență a obligației sale principale de a menține ordinea.

Activiștii pentru drepturile omului favorizează, fără îndoială, poliția comunitară, deoarece este mai bine poziționată decât alte agenții de poliție pentru a răspunde nevoilor societății civile. Măsurile de promovare a prevenirii eficiente a criminalității pun accent pe participarea comunității la prevenirea criminalității.¹⁴ Pentru a sublinia importanța receptivității la nevoile populației și pentru a evita dezbaterile despre ce constituie poliția comunitară, activiștii pentru drepturile omului (inclusiv Amnesty International) folosesc, de obicei, termenul „poliție comunitară”. Cu toate acestea, există mai multe provocări și dificultăți asociate cu poliția comunitară, care merită atenție:

- În unele cazuri, autoritățile implementează inițiative de poliție comunitară, promovând activ menținerea independentă a ordinii de către populație în cartierele lor, ceea ce duce, adesea, la apariția unor „comitete de vigilență”. Prin urmare, este întotdeauna necesar să se clarifice ce anume

¹⁴ Anexă la rezoluția ECOSOC 2002/13, adoptată la 24 iulie 2002.

înțelege poliția atunci când declară implementarea conceptului de poliție comunitară. Într-adevăr: „În Statele Unite, poliția comunitară poate duce la stabilirea unor parteneriate constructive între poliție și comunitate, dar în statele autoritare conceptul poate fi utilizat în scopul cooptării și reglementării stricte a vieții de sus în jos.”¹⁵

- Ideea de poliție comunitară presupune existența unei comunități clar definite, care are o înțelegere clară și consecventă a nevoilor sale și este dispusă și capabilă să coopereze cu poliția. Dar ce este comunitatea și cine o reprezintă? Cum putem preveni excluderea anumitor grupuri? Dar ce se întâmplă cu grupurile care sunt discriminate?

- O altă întrebare în acest sens se referă la modul de punere în practică a ideii de „serviciu public” sau „răspundere la nevoile publicului”. Cum se poate servi cel mai bine publicul? Este suficient să se satisfacă pur și simplu toate nevoile publice pentru a servi publicul? Ce se întâmplă dacă publicul solicită acțiuni ilegale? Ca întotdeauna, poliția va trebui să găsească un echilibru între independența operațională, judecata profesională, necesitatea unui anumit nivel de încredere publică și luarea în considerare a nevoilor publice. În cele din urmă, depinde de poliție, și uneori chiar de ofițerul individual, să decidă ce este cel mai bine de făcut. În esență, întrebarea centrală pentru activitatea de poliție publică este cum să se echilibreze o abordare neutră (echitabilă și imparțială) cu sentimentele și atitudinile publicului.

- Ce garanții sunt necesare pentru a se asigura că activitatea de poliție publică nu contribuie la corupție?

Activitatea polițienească comunitară implică cea mai largă gamă posibilă de activități, poliția jucând un rol central în coeziunea și sprijinul comunității, strâns legat de rolul de „diligență necesară”. În același timp, maximizarea domeniului de aplicare al funcțiilor poliției pentru a include sarcini care nu necesită competențe polițienești (și pentru care poliția nu este instruită în mod adecvat) poate duce la o proliferare a structurilor polițienești și, prin urmare, la o creștere a numărului de persoane investite cu competențe de arestare, deținere și utilizare a forței. Într-adevăr, o astfel de proliferare poate duce la preluarea de către poliție a funcțiilor altor

¹⁵ Bayley, D., 2001, Democratizarea poliției în străinătate: Ce trebuie făcut și cum trebuie făcut, p. 36.

agenții guvernamentale, estompând astfel distincțiile dintre acestea. În plus, dacă poliția se implică în prea multe activități și crește așteptările publicului, acest lucru poate duce, în cele din urmă, la nemulțumire și frustrare.

Nu există o abordare unică și corectă a activității polițienești. O inițiativă recentă din Regatul Unit a avut ca scop dezvoltarea unui model de poliție situațională combinat cu dezvoltarea cartierelor. Inițiativa leagă abordarea conceptuală a activității polițienești (strategia) cu indicatorii de criminalitate (tipuri prevalente de criminalitate, rate ale criminalității, niveluri de frică în rândul populației) și capitalul social comunitar (niveluri de încredere, conexiuni informale, asocieri formale), urmărind, astfel, atingerea unui echilibru optim.¹⁶

Deși o abordare autoritară a activității polițienești poate părea incompatibilă cu drepturile omului, aceasta nu duce neapărat la încălcări ale drepturilor omului dacă ofițerii de poliție își îndeplinesc atribuțiile profesional. Acest lucru depinde de legislația care reglementează activitatea poliției, de angajamentul politic față de drepturile omului, de procedurile disciplinare interne și de mulți alți factori. Cu un angajament politic față de drepturile omului și un lanț de comandă intern funcțional, precum și o instruire adecvată, având în vedere că ofițerii operează sub o supraveghere strictă, o abordare autoritară a activității polițienești, aplicată într-un mod disciplinat, poate fi într-adevăr abordarea optimă pentru multe țări. Acest lucru este valabil mai ales în țările cu niveluri ridicate de corupție. Deși în unele țări forțele de poliție autoritare sunt mai predispuse la violență, în altele sunt mai puțin susceptibile la corupție și, prin urmare, sunt favorizate de public, fiind considerat cel mai mic rău dintre două rele. O situație similară se observă într-o serie de țări în care mai multe agenții de poliție operează simultan: forțe de poliție mai militarizate, care posedă, de obicei, trăsături autoritare pronunțate, centralizate și distanțate de populație, sunt uneori mai respectate și apreciate, deoarece publicul le percepe ca fiind fiabile și mai puțin susceptibile la interese personale sau înguste, deși în detrimentul „proximității față de populație” și chiar în ciuda unei înclinații pronunțate spre violență.

¹⁶ Ashby, D.I., 2005, „Asigurarea ordinii publice în cartiere: Explorarea geografiilor criminalității, activității polițienești și evaluării performanței.”

Un exemplu în acest sens este India, unde guvernele statelor (în cadrul unei structuri federale) sunt responsabile pentru activitatea polițienească, iar guvernul central nu are jurisdicție asupra aspectelor legate de activitatea polițienească. Cu toate acestea, există o serie de agenții centrale de poliție care pot oferi asistență în cadrul statelor (dar numai atunci când li se solicită asistența, adică atunci când poliția de stat se dovedește incapabilă să facă față eficient unei situații, în special când vine vorba de menținerea legii și ordinii). În general, s-a raportat că publicul are mai multă încredere în agențiile centrale de poliție decât în cele locale, deoarece le percep ca fiind mai bine instruite, conduse și echipate decât poliția de stat locală. În plus, publicul consideră că ofițerii de poliție centrală sunt mai corecți și mai imparțiali în rezolvarea problemelor de ordine publică. De exemplu, abordarea lor în gestionarea revoltelor comunitare este, în general, considerată mai puțin părtinitoare decât cea a unor forțe de poliție de stat. Agențiile centrale sunt mai militarizate și autoritare decât forțele de poliție de stat. Majoritatea sunt înarmate și, de obicei, nu poartă arme neletale, cum ar fi bastoanele. Prin urmare, sunt mai dispuse să folosească forța sau arme de foc. Ofițerii din aceste agenții sunt considerați mai puțin susceptibili la corupție, deoarece nu îndeplinesc funcții tipice de poliție care oferă oportunități de mită.

Este important ca apărătorii drepturilor omului să fie conștienți de diversele abordări conceptuale ale activității polițienești și de impactul acestora asupra principiilor drepturilor omului, cum ar fi legalitatea, responsabilitatea și receptivitatea. Diferitele abordări pot varia semnificativ în ceea ce privește ultimele două principii. Poliția comunitară este, prin însăși natura sa, (mai) receptivă la nevoile populațiilor pe care le deservește și este, în general, mai deschisă controlului public decât poliția de tip autoritar. Respectarea principiului legalității este puțin probabil să fie afectată semnificativ de abordarea conceptuală utilizată: cazuri de corupție și încălcarea drepturilor omului au loc în cadrul oricăreia dintre acestea. Cu toate acestea, abordările autoritare sunt adesea combinate cu legi mai stricte, puteri extinse ale poliției și mecanisme de responsabilitate slăbite.

Denumirea abordării polițienești nu reflectă întotdeauna metodele utilizate în practică. Apărătorii drepturilor omului ar trebui să fie precauți și să evite implicarea în discuții despre terminologie sau despre abordarea corectă a activității polițienești. De asemenea, nu ar trebui să dicteze poliției

ce sistem ar trebui să utilizeze. În schimb, apărătorii drepturilor omului ar trebui să exploreze modul în care poliția își desfășoară activitatea în prezent și cum se leagă aceasta de problemele legate de drepturile omului. Prin urmare, este esențial să se asigure că poliția:

- este responsabilă față de populația pe care o deservește și răspunde nevoilor acesteia;
- este reprezentativă pentru populația pe care o deservește și sensibilă la nevoile grupurilor vulnerabile din cadrul acelei populații;
- combină eficacitatea și legalitatea în operațiunile sale;
- se asigură că toate cele trei funcții ale poliției sunt îndeplinite în mod corespunzător;
- acționează în conformitate cu legea, inclusiv dreptul internațional al drepturilor omului, și utilizează mijloace proporționale cu scopurile urmărite.

Poliția trebuie să monitorizeze schimbările din societate și să își adapteze practicile, evaluând critic consecințele potențiale ale oricărei schimbări în lumina drepturilor omului. Acest lucru necesită o monitorizare constantă a schimbărilor societale și a impactului acestora asupra așteptărilor publicului cu privire la acțiunile poliției. Dacă poliția a stabilit relații puternice cu publicul, menținerea unei legături cu comunitatea este o consecință logică.

Concluzii

Acest articol examinează rolul poliției ca principală agenție însărcinată cu asigurarea securității și menținerea ordinii. Poliția are sarcina de a îndeplini următoarele trei funcții:

- prevenirea și investigarea infracțiunilor;
- menținerea ordinii publice;
- acordarea de asistență populației.

Activitatea polițienească bazată pe drepturile omului necesită asigurarea publicului a tuturor celor trei funcții. Pentru a îndeplini eficient aceste funcții, poliția are nevoie de resurse adecvate. Aceasta are nevoie de un număr suficient de personal bine instruit, care să reflecte componența societății pe care o servește. În plus, trebuie să li se aloce fonduri suficiente pentru a implementa aceste funcții.

Există mai multe abordări conceptuale ale activității polițienești. A decide care este cea mai bună este o sarcină dificilă, dacă nu chiar imposibilă. În linii mari, abordările activității polițienești reflectă două poziții: poliția este fie un instrument de control al statului, fie oferă servicii publicului. Deși discursurile despre activitatea polițienească în slujba societății creează impresia că această abordare este cea mai „prietenosă cu drepturile omului”, în realitate, acest lucru nu este întotdeauna adevărat. Așadar, acest articol enumeră factorii de succes care pot fi utilizați pentru a evalua proiectele care vizează implementarea poliției comunitare. În altă ordine de idei, sugerăm ca susținătorii drepturilor omului să se concentreze pe principii ale drepturilor omului, cum ar fi receptivitatea la nevoile populațiilor deservite de poliție, responsabilitatea față de acestea și principiul legalității.

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. Ashby, D.I., 2005 Asigurarea ordinii publice în cartiere: Explorarea geografiilor criminalității, activității polițienești și evaluării performanței.
2. Baker, B., 2005 Poliția cu alegere multiplă în Uganda.
3. Bayley, D., 1994 Poliția pentru viitor; WOLA, Teme și dezbateri în reforma securității publice. Un manual pentru societatea publică – Poliția comunitară, trecutul, prezentul și viitorul.
4. Bayley, D., 2001 Democratizarea poliției în străinătate: Ce trebuie făcut și cum trebuie făcut.
5. Broek, T. van der, 2002 Păstrarea aparențelor? Perspectiva unei comunități asupra poliției comunitare și a guvernării locale a criminalității.
6. Hale, C. e.a., 2005 Stiluri uniforme II: Familii de polițiști și stiluri de poliție.
7. WingHung Lo, C. ea., 2004 Poliția comunitară în Hong Kong. Performanța și constrângerile dezvoltării.
8. * * * Anexă la rezoluția ECOSOC 2002/13, adoptată la 24 iulie 2002.
9. * * * PERF, 2004, Poliția comunitară: trecut, prezent și viitor
10. * * * http://www.nyclu.org/profiling_testimony_022304.html.
11. * * * <http://www.popcentre.org>